

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Іван Ровенчак, Любов Котик

МІЖНАРОДНІ ПОЛІТИЧНІ, ВІЙСЬКОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Навчально-методичний посібник

Львів
Львівський національний університет
імені Івана Франка
2012

УДК 061(100)(075.8)
ББК Ф7(0)я73-1
Р 587

Рецензенти:

- Дністрянський М. С.* - д-р. геогр. наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка)
Заставецька О. В. - д-р. геогр. наук, професор (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

Науковий редактор д-р геогр. наук, професор *О. І. Шаблій*
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 2 від 19 вересня 2012 р.)*

- P 587 **Rovenchak I. I.** International political, military and economic organizations: educat.-method. textbook / I. I. Rovenchak, L. I. Kotyk. – Lviv : Lviv Ivan Franko National University, 2012. – 142 p.

Educational-methodical textbook contains program, recommended literature, the assessment system of student, subjects practical and seminar works, tasks for independent study, key concepts and terms, questions for self-control and test questions of students from the course.

For students of geography departments in higher education.

- P 587 **Ровенчак І. І.** Міжнародні політичні, військові та економічні організації : навч.-метод. посібник / І. І. Ровенчак, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 142 с.

Навчально-методичний посібник містить програму, рекомендовану літературу, систему оцінювання знань студентів, тематику практичних і семінарських робіт, завдання для самостійного опрацювання, ключові поняття і терміни, питання для самоконтролю та тестові питання перевірки знань студентів з курсу.

Для студентів географічних факультетів вищих навчальних закладів.

УДК 061(100)(075.8)
ББК Ф7(0)я73-1

© Ровенчак І. І., Котик Л. І., 2012
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2012

ЗМІСТ

Передмова	5
Опис навчальної дисципліни	8
Структура навчальної дисципліни	9
Методи контролю	11
Програма навчальної дисципліни	12
<i>Змістовний модуль 1. Загальні принципи діяльності міжнародних організацій. Політичні й військові організації</i>	12
<i>Змістовний модуль 2. Міжнародні економічні організації. Регіональні міжнародні організації</i>	15
Рекомендована література	24
Базова	24
Допоміжна	24
Інформаційні ресурси	27
Семінарські й практичні заняття, завдання для самостійної роботи студентів, запитання для самоперевірки, тести	29
<i>Тема 1. Міжнародні організації як регулятор міжнародних відносин на глобальному рівні</i>	30
<i>Тема 2. Участь України в міжнародних організаціях</i>	33
<i>Тема 3. Організації у структурі ООН. Програми та фонди ООН</i>	36
<i>Тема 4. Роль ООН у глобальному управлінні</i>	39
<i>Тема 5. Військовий потенціал та географічні аспекти діяльності міжнародних військових організацій</i>	44
<i>Тема 6. Роль НАТО у сучасних геополітичних реаліях</i>	48
Тестові завдання змістовного модуля 1	51

<i>Тема 7. Географія функціонування глобальних фінансових міжнародних організацій</i>	56
<i>Тема 8. Діяльність формальних та неформальних міжнародних політичних та економічних організацій на глобальному рівні</i>	60
<i>Тема 9. Європейський Союз як новітнє інтеграційне утворення світу</i>	63
<i>Тема 10. Міжнародні організації на постсовєтському просторі</i>	66
<i>Тема 11. Міжнародні організації регіонального типу</i>	69
Тестові завдання змістовного модуля 2	72
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	81
Тематика ІНДЗ	81
Структура ІНДЗ	81
Методичні вказівки до оформлення	82
Термінологічний словник	84
Коротка характеристика міжнародних організацій	97
Додатки	112

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Міжнародні політичні, військові та економічні організації» викладається для студентів третього курсу стаціонарної форми навчання та четвертого курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.040104 «Географія» освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. Він входить до групи дисциплін вільного вибору студентів, які розроблені на кафедрі економічної і соціальної географії ЛНУ ім. І. Франка.

Відповідно до структурно-логічної схеми програми підготовки бакалавра напряму 6.040104 «Географія» даний курс є продовженням: нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки «Основи суспільної географії» й «Географія світового господарства», які викладаються студентам відповідно першого та третього курсів. Водночас, продовженням вивчення курсу є дисципліни вільного вибору студентів «Основи менеджменту і маркетингу», «Географія міжнародного туризму», «Політико-географічна глобалістика», що викладаються у другому семестрі третього та на четвертому курсах.

Зміст курсу «Міжнародні політичні, військові та економічні організації» розроблено на основі відповідних сучасних положень щодо підготовки фахівців у сфері географії, норм та традицій вищої університетської освіти («Стандарт вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавр 6.040104 «Географія», 2012 р.), вимог Болонського процесу, державних та галузевих стандартів України (ДСВО 04-98 Освітній рівень повної вищої освіти; ДСВО 06-98 Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра; ДК 009-2010 Державний класифікатор видів економічної діяльності), нормативних документів (Закон України від 17.01.2002 р. № 2984-III «Про вищу освіту»).

Глобалізаційні процеси та інтеграція України у світовий політико-економічний простір спричинюють необхідність вивчення наддержавних політико-економічних утворень, якими є міжнародні організації. Усестороннє дослідження функціонування останніх сумісно із визначенням місця та ролі України у їх трансформації забезпечує актуальність вивчення курсу «Міжнародні політичні, військові та економічні організації» у руслі підготовки фахівців із

напрямку 6.040104 «Географія».

Метою курсу є вивчення фундаментальних теоретичних засад та прикладних аспектів функціонування міжнародних економічних, військових та політичних організацій на глобальному та регіональному рівнях.

Завдання курсу: сформувати у студентів систему теоретичних знань і прикладних вмінь та навичок аналізу діяльності та функціонування міжнародних політичних, військових й економічних організацій у світі та в Україні.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: сутність понять: міжнародна організація, міжнародне співтовариство, міжнародне об'єднання; підходи до класифікації міжнародних організацій; типи й види міжнародних організацій; причини виникнення, структуру, принципи діяльності та географію функціонування найважливіших міжнародних організацій сучасності, як то ООН, НАТО, МБРР, СБ, СОТ, ОПЕК, ВООЗ, ЮНЕСКО, ЄС, СНД, АСЕАН, ЛАД, НАФТА, тощо.

вміти: визначати чинники, які впливають на прийняття рішення про утворення міжнародних організацій, трансформацію існуючих міжнародних організацій; аналізувати компонентну структуру міжнародних організацій, просторові аспекти поширення їх діяльності; аналізувати сучасні проблеми функціонування міжнародних організацій у контексті процесів наростаючої глобалізації та регіоналізації; визначати та оцінювати: перспективи та можливості співробітництва України з міжнародними організаціями, доцільність входження України в міжнародні організації, загрози та перспективи, які несуть у своїй діяльності міжнародні організації для України.

Прослуховування курсу забезпечить формування у студентів системи компетенцій, які є критеріями оцінки якості знань з курсу:

соціально-особистісні компетенції: здатність учитися; здатність до критики і самокритики; креативність, здатність до системного мислення; наполегливість у досягненні мети; турбота про якість виконаної роботи; толерантність; екологічна грамотність; відкритість і чуйність до різноманіття;

загальнонаукові компетенції: базові уявлення про світові процеси глобалізації й регіоналізації, що сприяють розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й умінь їх використовувати у професійній і соціальній діяльності; базові знання в

галузі необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін;

інструментальні компетенції: здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою; знання іноземної мови (перш за все англійської); навички роботи з комп'ютером; навички управління інформацією; дослідницькі навички;

професійні компетенції: базові уявлення про чинники формування та розвитку глобальних і регіональних міжнародних організацій; володіння описовими, картографічними, статистичними методами дослідження міжнародних організацій сучасності; здатність професійно використовувати профільні знання для прогнозування змін діяльності міжнародних організацій, висвітлення нових проблем функціонування міжнародних організацій у XXI ст. тощо; здатність практично використовувати знання із курсу під час написання курсових, дипломних, магістерських робіт, виконання аналітичних записок, мультимедійних презентацій.

Курс «Міжнародні політичні, військові та економічні організації» складається з лекційної частини (16 год), семінарських і практичних занять (32 год) та передбачає самостійну роботу студентів (60 год). Він розбитий на два змістовні модулі: «Загальні принципи діяльності міжнародних організацій. Політичні й військові організації» і «Міжнародні економічні організації. Регіональні міжнародні організації». Навчальний курс завершується заліком.

Знання, одержані у процесі вивчення дисципліни «Міжнародні політичні, військові та економічні організації», розширять географічний кругозір студентів. Студенти зможуть використовувати набуті знання і вміння при вивченні інших, пов'язаних із діяльністю міжнародних організацій дисциплін, у науковій роботі, при підготовці курсових, дипломних і магістерських робіт, у майбутній професійній діяльності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Витяг з робочої програми навчальної дисципліни
 «Міжнародні політичні, військові та економічні організації»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: – <i>денна форма – 3,0</i> <i>заочна форма – 4,0</i>	Галузь знань <i>0401 Природничі науки</i> <hr/> <small>(шифр, назва)</small>	<i>Вільного вибору</i>	
Модулів – 1	Напрямок <u><i>6.040104 Географія</i></u> <small>(шифр, назва)</small>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування)	3-й	4-й
Курсова робота – <i>відсутня</i>		Семестр	
Загальна кількість годин: <i>денна форма – 108</i> <i>заочна форма – 144</i>		6-й	7-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,0 самостійної роботи студента – 3,75	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	<i>16 год.</i>	<i>14 год.</i>
		Практичні, семінарські	
		<i>32 год.</i>	<i>4 год.</i>
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		<i>60 год.</i>	<i>126 год.</i>
		ІНДЗ: <i>реферат</i>	
Вид контролю: <i>залік</i>			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання: – 0,80;

для заочної форми навчання: – 0,14.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Змістовий модуль 1. Загальні принципи діяльності міжнародних організацій. Політичні й військові організації</i>												
<i>Тема 1.</i> Завдання та загальні принципи діяльності міжнародних організацій	12	2	4			6	15	2				13
<i>Тема 2.</i> Універсальні міжнародні організації. Організації «Системи ООН»	12	2	4			6	17	2	2			13
<i>Тема 3.</i> Міжнародні військові організації	12	2	4			6	15	2				13
<i>Разом – зм. модуль 1</i>	36	6	12			18	47	6	2			39
<i>Змістовий модуль 2. Міжнародні економічні організації глобального типу. Міжнародні регіональні утворення</i>												
<i>Тема 4.</i> Міжнародні економічні організації глобального типу	12	2	4			6	17	2	2			13
<i>Тема 5.</i> Функціонування міжнародних організацій регіонального типу на європейському просторі	12	2	4			6	15	2				13
<i>Тема 6.</i> Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні	12	2	4			6	15	2				13

Закінчення структур. навч. дисципліни

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
<i>Тема 7.</i> Функціонування міжнародних організацій регіонального типу на африканському просторі. Інтеграційні та децентралізаційні процеси в регіоні	12	2	4			6	14	1				13
<i>Тема 8.</i> Міжнародні організації регіонального типу в Північній та Південній Америці	12	2	4			6	14	1				13
<i>Разом – зм. модуль 2</i>	<i>60</i>	<i>10</i>	<i>20</i>			<i>30</i>	<i>75</i>	<i>8</i>	<i>2</i>			<i>65</i>

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання												
<i>Разом – інд. навч.- досл. завд</i>	<i>12</i>					<i>12</i>		<i>22</i>				<i>22</i>
Усього годин	108	16	32			12	48	144	14	4		22

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійної роботи – оцінюється максимально 3 бали.

2. Поточна перевірка виконання практичних робіт студентів (максимальна оцінка – 3 бали для студентів денної й заочної форм навчання).

3. Виконання індивідуального завдання студентів за узгодженою темою (максимальна оцінка – 12 балів, для студентів денної форми навчання; 18 балів – для студентів заочної форми навчання).

4. Письмове опитування студентів за змістовними модулями (максимальна оцінка – 20 балів для студентів денної і заочної форм навчання).

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота				ІНДЗ	Сума
	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 3			
	T1-T3	письм. опит.	T4-T8	письм. опит.		
денна	3x6	20	5x6	20	12	100
заочна	3x6	20	4x6	20	18	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS за результатами прослуховування навчального курсу

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	За національною шкалою
		<i>Залік</i>
90 – 100	A	Зараховано
81-89	B	
71-80	C	
61-70	D	
51-60	E	
0–50	F	Не зараховано

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Загальні принципи діяльності міжнародних організацій.
Політичні й військові організації

Тема 1. ЗАВДАННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Поняття міжнародної організації: Г. Морозов, Ш. Зоргбіб, М. Ломагін, М. Мальський, Д. Анцилотті, Г. Кельзен, Дж. Брайерлі.

Характерні риси міжнародних організацій: участь в об'єднанні різнонаціональних сторін, спільні постійні цілі, наявність установчого договору, постійні інституційні органи, рівність учасників об'єднання, відповідність цілей діяльності загальноновизначеним принципам.

Коротка історія розвитку міжнародних організацій: виникнення союзів та коаліцій в стародавні часи та середньовіччя, економічні та господарські об'єднання в Новий період. Віденський конгрес 1814–1815 рр. – початок процесу творення сучасних міжнародних організацій. Діяльність Священного союзу та утворення низки міжнародних об'єднань: Дунайська комісія (1856 р.), Всесвітній поштовий союз (1874 р.) і т.д.

Завершення промислового перевороту в Європі та утворення перших найбільших міжнародних адміністративних союзів: Міжнародний союз для вимірювання землі (1864 р.), Міжнародний союз охорони промислової власності (1886 р.), Міжнародний союз боротьби з рабством (1890 р.) тощо.

Перша світова війна та переоцінка ролі й діяльності міжнародних організацій. Створення Ліги Націй та принципи її функціонування.

Друга світова війна. Переоцінка діяльності Ліги націй та формування сучасних засад функціонування міжнародних організацій. Утворення ООН, започаткування функціонування економічних та політичних регіональних організацій.

Сучасні найвпливовіші міжнародні політичні та економічні організації та трансформація їх завдань й зон впливу на початку ХХІ ст.

Проблема класифікації міжнародних організацій: за критерієм функціонального типу (обсягом компетентності), за географічним масштабом за умови участі в членстві. Функціональна класифікація міжнародних організацій.

Правові норми і принципи функціонування міжнародних організацій. Норми міжнародного права. Договори. Міжнародні звичаї. Принципи міжнародного права. «Десять принципів», що регулюють міжнародні відносини у світі. Загальні принципи Заключеного акту Гельсінської Наради. Спеціальні принципи міжнародних відносин та їх врахування у процесі створення та функціонування міжнародних організацій.

Функції міжнародних організацій: нормативна, регулююча, контрольна, оперативна, інформаційна, організаційна, правотворча.

Література: [1, с. 19–43; 2, с. 6–56].

Тема 2. УНІВЕРСАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ. ОРГАНІЗАЦІЇ «СИСТЕМИ ООН»

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – найбільша та найвпливовіша політична міжнародна організація глобального типу початку XXI ст. Історія створення ООН. Цілі та принципи діяльності ООН. Членство в ООН. Формування бюджету та видаткової частини ООН. Принципи діяльності ООН.

Організаційно-функціональна структура ООН. Головні органи ООН: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і соціальна рада (ЕКОСОП), Міжнародний суд, Секретаріат, Рада з Опіки. Функції та компетенції головних органів ООН.

Соціально-економічні органи ООН. Програми ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Світова продовольча програма (СПП), Програма з довкілля (ЮНЕП), Міжнародна програма з контролю за наркотиками. Фонди ООН: Фонд з галузі народонаселення (ЮНФПА), Фонд розвитку для жінок (ЮНІФЕМ), Дитячий фонд (ЮНІСЕФ). Фонд розвитку інвестицій (ЮНКДТ). Центри ООН: Центр з населених пунктів (ХАБІТАТ), Бюро Координатора ООН з допомоги в разі стихійного лиха, Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Навчальний і науково-дослідний інститут ООН, Університет ООН, Світова продовольча рада (СПР). Міжнародний торговельний центр ЮНКТАД / СОТ, Конференція з торгівлі і розвитку.

Діяльність ООН з підтримки міжнародного миру і безпеки. Превентивна дипломатія ООН та її роль у сучасному глобальному управлінні. Миротворчі місії ООН: історія започаткування, принципи здійснення, тривалість, географія. Роль ООН у розробці корпоративної безпеки.

Проблеми реформування ООН. Декларація тисячоліття ООН.

Історія співпраці України з ООН. Основні напрямки роботи України в системі ООН на початку XXI ст.: подолання викликів нового тисячоліття, боротьба з тероризмом, підтримання міжнародного миру та безпеки, економічна та гуманітарна співпраця, захист прав людини, охорона довкілля.

Рамкова програма допомоги ООН для України (УНДАФ). Пріоритетні сфери та напрямки співпраці: інституційні реформи; посилення громадянського суспільства; високоякісна, доступна охорона здоров'я для усіх; зменшення бідності.

Діяльність Чорнобильського цільового фонду ООН. Співпраця України із спеціалізованими органами ООН: ПРООН, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Фонд народонаселення ООН, ЮНЕСКО.

Література: [1, с. 44–204; 2, с. 57–75; 5, с. 7–129; 6].

Тема 3. МІЖНАРОДНІ ВІЙСЬКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Організація Північноатлантичного договору (НАТО) – найбільша та найвпливовіша військова організація світу початку XXI ст. Мета та цілі діяльності НАТО. Соціально-економічна та політико-географічна характеристика членів організації. Геополітична роль НАТО у сучасному світі. Завдання НАТО у галузі безпеки: консультування, стримування та оборона, безпека, врегулювання кризових ситуацій, партнерство.

Процес створення та трансформація структури НАТО. Доктрина Хармеля (1967 р.). Послання з Тьорнбері (1990 р.). Лондонська декларація (1990 р.). Празька зустріч (2002 р.).

Інституційна структура НАТО: Північноатлантична Рада, Комітет військового планування, Група ядерного планування, Міжнародний секретаріат, Військовий комітет, Міжнародний військовий штаб.

Програма «Партнерство заради миру» (1994 р.): цілі програми, географія діяльності. Нормативні документи, що регулюють перебіг програми: «Політично-військова структура проведення операцій ПЗМ під проводом НАТО», «До партнерства у XXI сторіччі – вдосконаленого і більш дієвого партнерства», «Ініціатива з обороноздатності НАТО».

Програма «Середземноморський діалог» (1994 р.). Форум «Рада Євро-Атлантичного партнерства» (1997 р.). Програма

«Стамбульська ініціатива співробітництва» (2004 р.).

Нова Стратегічна концепція (1999 р.) та зміна поведінки НАТО на міжнародній арені. Еволюція ролі НАТО у сучасних геополітичних реаліях. Підписання у 2010 р. стратегічної концепції «Активна участь, сучасна оборона».

Миротворчі операції під егідою НАТО на початку XXI ст. Операції НАТО у сфері міжнародної безпеки. Антитерористичні операції.

Співробітництво України з Організацією Північноатлантичного договору. Співпраця у рамках Програми індивідуального партнерства та підписання у 1997 р. «Хартії про особливе партнерство». Створення української Місії при НАТО (1998 р.). Створення комісії «Україна-НАТО» (1999 р.). Політика відкритих дверей щодо вступу України в НАТО (2006–2008 рр.). Річні національні програми співробітництва Україна-НАТО.

Організація договору про колективну безпеку (Ташкентський договір, ОДКБ) – військово-політична міжнародна організація постсовєтського простору. Мета, завдання організації, держави-члени. Передумови виникнення ОДКБ. Претензії ОДКБ на роль у світовій геополітиці. Внутрішні суперечки між членами ОДКБ. Сучасні операції під егідою ОДКБ: «Канал», «Нелегал», «ПРОКСІ».

Взаємодія України й ОДКБ.

Тихоокеанський пакт безпеки (АНЗЮС). Передумови створення організації. Держави-члени. Завдання блоку та його організаційна структура. Діяльність АНЗЮС: участь у міжнародних миротворчих операціях, у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Література: [1, с. 233–250; 5, с. 733–866; 6].

Змістовий модуль 2

Міжнародні економічні організації глобального типу.

Міжнародні регіональні утворення

Тема 4. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ТИПУ

Глобальні міжнародні валютно-кредитні організації: передумови створення організацій, необхідність у системі глобального управління і регулювання соціально-економічного розвитку в XXI ст.

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Мета створення організації. Основні цілі фонду. Структура організації: Рада керуючих,

Директорат, Секретаріат. Членство в організації.

Функції МВФ: нагляд (багатосторонній, поглиблений), консультивання, кредитно-фінансова діяльність МВФ: формування ресурсів МВФ, квоти, угоди та трансакції, механізм фінансування (регулярне фінансування: короткострокове (стенд-бай), подовжені угоди), концесійне фінансування, спеціальне фінансування. Розмір фінансування. Країни-боржники МВФ.

Особливості співпраці України з МВФ.

Світовий банк (СБ). Передумови та мета створення організації. Структура організації: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Багатостороння агенція з гарантування інвестицій (БАГІ). Основні відмінності між СБ та МВФ.

Міжнародний банк реконструкцій та розвитку: мета організації. Формування ресурсів. Зовнішні джерела фінансування МРББ. Кредитна політика: кредити структурного регулювання, кредити структурної перебудови сектора держави, кредити на відбудову, кредити на скорочення заборгованості. Географія діяльності МБРР. Функціонування регіональних банків реконструкції і розвитку.

Міжнародна фінансова корпорація. Історія заснування організації. Головна мета МФК. Джерела фінансування. Кредитна діяльність.

Міжнародна асоціація розвитку. Передумови створення організації. Основні цілі МАР. Членство в організації. Джерела фінансування. Фінансова політика МАР у світі. Підтримка держав, що розвиваються.

Багатостороння агенція з гарантування інвестицій (БАГІ). Основні цілі організації. Напрямки діяльності у сучасному світі.

Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦІУС). Головна мета та особливості діяльності МЦІУС.

Базові програми співробітництва України з Світовим банком. Проблеми та перспективи співпраці. Загрози кредитної політики СБ та МВФ для національної безпеки України.

Світова організація торгівлі (СОТ) – міжнародна торгівельна організація глобального типу. Історія створення: діяльність Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), Марракеська угода. (1994 р.). Основні принципи діяльності СОТ. Найважливіші функції СОТ. Держави-члени СОТ. Організаційна структура: Генеральна рад, Конференція Міністрів, Секретаріат. Сфера діяльності СОТ та роль у світовому господарстві на початку ХХІ ст.

Співпраця України з СОТ. Переваги та загрози вступу України

в СОТ (2008 р.) для господарського комплексу держави.

Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) – стратегічна торгівельна організація картельного типу. Передумови і мета створення організації. Завдання та принципи діяльності. Організаційна структура ОПЕК: Конференція, Рада керуючих, Секретаріат. Запаси нафти в країнах-членах ОПЕК. Вплив політики ОПЕК на світове господарство, підходи ОПЕК до подолання енергетичних криз кінця ХХ – початку ХХІ століття. Діяльність ОПЕК у сучасному світі.

Започаткування діяльності нового інтеграційного утворення міжрегіонального типу БРІКС (2001 р.). Об'єднання країн, що мають значний потенціал та характеризується швидким економічним розвитком та його значення у глобальній зміні світу.

Література: [1, с. 512–535, 624–669; 2, с. 157–181; 5, с. 419–487; 6].

Тема 5. ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ТИПУ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Міжнародні організації європейського простору. Особливості еволюції інтеграційних об'єднань в Європі: Рада Економічної Взаємодопомоги (1949 р.), Європейське економічне співробітництво (1948 р.), Європейське об'єднання вугілля і сталі (1951 р.), Європейське Економічне співтовариство (ЄЕС, 1957 р.), Європейське Співтовариство з атомної енергії (Євроатом, 1957 р.), «Декларація Шумана» (1951 р.), Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ, 1960 р.). Утворення Європейської валютної системи (ЄВС, 1979 р.). Початок роботи Європейського парламенту (1979 р.). Підписання у 1985 р. Шенгенської угоди. Утворення Європейського економічного простору (1991 р.). Розпад Советського Союзу та утворення Співдружності незалежних держав (1991 р.). Маастрихтська угода про Європейський Союз (ЄС, 1992 р.). Створення Організації Чорноморського економічного співробітництва (1992 р.) та Центральноевропейської угоди про вільну торгівлю (ЦЕФТА, 1992 р.). ГУАМ (1997 р.). Створення митного союзу між Росією Білоруссю і Казахстаном (2010 р.).

Європейський Союз – найбільше наддержавне інтеграційне утворення у світі. Мета створення ЄС. Загальні принципи міжнародного співробітництва ЄС. Держави-члени та проблеми розширення ЄС. Організаційна структура ЄС. Головні органи ЄС: Європейська рада, Європейський парламент, Рада Європейського Сою-

зу, Європейський Суд, Європейська Комісія, Палата аудиторів. Уведення в 2009 р. посад президент ЄС і міністр зовнішньої політики ЄС. Діяльність Економічного і соціального комітету (ЕКОСОК) у структурі ЄС.

Економічна політика ЄС: спільна торгівельна політика, промислова політика, аграрна політика, політика у сфері зв'язку і транспорту. Валютна система ЄС та діяльність у ній інститутів: Європейський фонд розвитку (ЄФР), Європейська система центральних банків (ЄМЦБ), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський центральний банк (ЄЦБ), Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР).

Соціальна політика ЄС та діяльність Європейського соціального фонду (ЄСФ). Боротьба із безробіттям, бідністю та нелегальною міграцією в ЄС. Введення поняття напівєвропеєць на зміну політики єдиного європейського громадянства (2011 р.).

Регіональна політика ЄС. Принципи регіональної політики: субсидіарність, децентралізація, партнерство, програмування, концентрація, додатковість.

Крах політики «Європа регіонів» (2010 р.) та трансформація ЄС у контексті викликів ХХІ ст.

Співробітництво України з ЄС. Результати реалізації на території України програми TASIC, LIEN, TEMPUS, BISTRO, INOGETE, TRACEKA, Twinning. Перспективи набуття Україною членства в ЄС та проблеми на шляху до нього.

Діяльність Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ): основна мета, цілі організації; держави-члени, співпраця із ЄС.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). Історія створення. Держави-члени. Організаційна структура. Діяльність ОБСЄ: Гельсінська угода (1975 р.), «Хартія для нової Європи» (Париж, 1990 р.), Антитерористична хартія ОБСЄ (2001 р.). Співпраця ОБСЄ і НАТО. Сучасний стан та перспективи співробітництва між Україною та ОБСЄ. Участь представників України у місіях ОБСЄ.

Рада Європи. Історія та мета створення організації. Організаційна структура. Фінансування організації. Діяльність організації та проблеми й перспективи співробітництва з Україною.

Співдружність Незалежних держав (СНД). Передумови створення організації. Держави-члени. Мета та принципи діяльності СНД. Участь у СНД України. Внутрішні суперечки щодо зовнішньоекономічного та

політичного векторів розвитку, а також внутрішньої соціально-економічної політики між членами СНД. Створення Єдиного економічного простору (1999 р.) та Євразійського економічного співтовариства (2000 р.). Створення митного союзу між Росією Білоруссю і Казахстаном (2010 р.). Дієздатність СНД на глобальному рівні функціонування міжнародних організацій.

Членство України в СНД: переваги та загрози національної безпеки держави.

Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС). Основна мета та цілі ОЧЕС. Держави-члени. Діяльність організації на європейському просторі.

ГУАМ. Основна мета та цілі ГУАМ. Держави-члени. Перспективні напрямки співпраці між державами-членами. Перші результати функціонування.

Діяльність України в ГУАМ та ОЧЕС.

Література: [1, с. 205–226, 251–395; 2, с. 192–238; 5, с. 130–280, 283–418, 488–732; 6].

Тема 6. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

Соціально-економічна ситуація в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та потенціал для створення міжнародних організацій. Історичні особливості інтеграційних процесів у регіоні: Ліга арабських держав (ЛАД, 1944 р.) «План Коломбо» (1950 р.), Азіатська організація з питань продуктивності (АОП, 1961 р.), Рада Арабської економічної єдності (1964 р.), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН, 1967 р.), Організація арабських країн-експортерів нафти (ОАПЕК, 1968 р.), Організація «Ісламська Конференція» (ОІК, 1969 р.), Південно-тихоокеанський форум (1971 р.), Рада із співробітництва арабських країн Перської затоки (1981 р.), Організація економічного співробітництва (1985 р.), Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС, 1989 р.).

Ліга арабських держав (ЛАД). Історія створення організації. Мета створення та основні завдання діяльності. Організаційна структура ЛАД: Рада Ліги, Постійний Комітет, Генеральний секретаріат. Діяльність ЛАД у регіоні та світі.

«План Коломбо»: цілі організації, функціональні особливості на фоні інших регіональних утворень. Держави-члени.

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Головна мета

організації. Країни-члени. Тенденції соціально-економічного розвитку держав учасниць організації та роль АСЕАН у розвитку регіону в XXI ст. Сутність програми «Бачення АСЕАН 2020» (1997 р.).

Організація «Ісламська Конференція». Історія створення організації. Цілі, завдання, принципи діяльності. Структура організації. Діяльність організації в економічній сфері, сфері культури, комунікації. Традиції панісламізму та панарабізму в регіоні та їх вплив на глобалізаційні тенденції. Проблеми тероризму у регіоні та його осуд ОІК. Підтримка ОІК мусульманських організацій України та інших держав світу.

Рада арабської економічної єдності (РАЕС): мета діяльності, держави-члени, функція організації у регіоні.

Рада із співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Історія створення організації. Держави-члени. Мета діяльності та організаційна структура. Фінансово-інвестиційна діяльність організації на світовому ринку. Підходи до вирішення внутрішньої політики держав-членів. Міграційна політика організації. Координація інформаційної політики між державами-членами організації та співпраця у військово-політичній сфері. Підходи до вирішення проблем регіональної безпеки.

Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС): головна мета, принципи діяльності організації. Держави-члени. Потенціал розвитку АТЕС.

Проблеми співпраці між регіональними об'єднаннями Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Проблеми та перспективи співробітництва України з міжнародними організаціями Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Література: [1, с. 397–511; 2, с. 241–249; 6].

Тема 7. ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ТИПУ НА АФРИКАНСЬКОМУ ПРОСТОРИ. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РЕГІОНІ

Соціально-економічна й політична ситуації в Африці на початку XXI ст.: потенціал для створення міжнародних організацій.

Панафриканський рух. Прихильники прискореної інтеграції і створення Сполучених Штатів Африки та прибічники теорії «Африки батьківщини». Регіональні інтеграційні угоди та хвилі їх під-

писання: 1950–1960 рр.; 1980–1990 рр. Тенденції глобалізації та їх вияв на африканському просторі.

Історичні особливості інтеграційних процесів у регіоні: Федерація Екваторіальної Африки (АЕФ, 1910 р.), Конференція народів Африки (1958 р.), Афрікано-Мальгашський союз (1961 р.), Касабланська група (1961 р.), Організація Африканської Єдності (ОАЄ, 1963 р.), Митний і економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК, 1966 р.), Економічне співтовариство західноафриканських держав (ЕКОВАС, 1975 р.), Співтовариство розвитку Півдня Африки (САДК, 1980 р.), Міжурядова організація з розвитку (ПАД, 1986 р.), Африканське економічне співтовариство (АЕС, 1991 р.), Спільний ринок Східної і Південної Африки (КОМЕСА, 1993 р.), Африканський Союз (АС, 2002 р.).

Стратегія розвитку Африки (НЕПАД, 1999 р.). Спільна мета НЕПАДу. Головні цілі програми. Концепція «Африканського ренесансу» та діяльність НЕПАД. Підтримка стратегії світовим співтовариством: саміт «Групи восьми» (2002 р.), Резолюція ООН (2002 р.).

Організація Африканської Єдності. Передумови створення організації. Цілі та мета організації. Структура ОАЄ. Формування бюджету ОАЄ. Діяльність ОАЄ в регіоні. Антиколоніальна боротьба під егідою ОАЄ та формування Комітету з національно-визвольних рухів в Африці. Боротьба із расизмом та расовою дискримінацією на півдні Африки й створення спеціального Постійного комітету глав держав з проблем Півдня Африки та Фонду протидії агресії.

Виконання місії ОАЄ та створення Африканського Союзу. Відродження ідеї «африканської єдності». Основні завдання організації та її основоположні принципи. Відмінні риси АС від ОАЄ. Структура АС, держави-члени. Проблеми функціонування АС: фінансові, колуарно-політичні. Основні напрямки діяльності АС. Втілення НЕПАД.

Економічне співтовариство західноафриканських держав (ЕКОВАС). Держави-члени. Головна мета та цілі організації. Проблеми функціонування організації.

Спільний ринок Східної та Південної Африки (КОМЕСА). Головна мета організації. Держави-члени. Основні напрямки співробітництва із регіональними утвореннями континенту.

Співтовариство розвитку Півдня Африки (САДК). Передумови виникнення. Держави-члени. Головна мета організації. Напрямки

співробітництва.

Митний і економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК). Головна мета діяльності. Структура організації. Напрямки діяльності.

Перспективи співробітництва України із регіональними інтеграційними утвореннями Африки. Можливість реалізації наукового, технічного, військового, виробничого, агропромислового потенціалів України на африканському континенті. Перестороги та загрози співпраці України із африканськими регіональними об'єднаннями.

Література: [2, с. 255–261; 6].

Тема 8. МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ТИПУ В ПІВНІЧНІЙ ТА ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ

Контрасти в соціально-економічному розвитку на американському просторі. Передумови виникнення інтеграційних утворень та вплив чинника глобалізації. Роль США як наддержави сучасного світу в американському просторі, тенденції «американізації» регіону. Вплив Бразилії у регіоні та явище бразилізації.

Історичні особливості інтеграційних процесів у регіоні: Міжнародний союз американських республік (1890 р.), Організація американських держав (ОАД, 1948 р.), Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (ЛІАВТ, 1960 р.), Андська спільнота націй (АСН, 1969 р.), Карибське співтовариство і Карибський спільний ринок (КАРІКОМ, 1973 р.), Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛІААІ, 1980 р.), Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА, 1994 р.), Південний спільний ринок (МЕРКОСУР, 1995 р.).

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). Передумови та етапи створення організації. Перший інтеграційний досвід – «макіладорська промисловість». Організаційна структура об'єднання. Особливості функціонування НАФТА. Національні інтереси США, Канади, Мексики у НАФТА. Проекти «Нафта плюс» (2001 р.), «Smart borders» (2001 р.), «Партнерство заради добробуту» (2002 р.).

Відмінність між інтеграційними процесами у Північній Америці та Європі. Створення Трансатлантичної зони вільної торгівлі (ТАФТА, 1995 р.). Формування ділового клімату на основі інтернаціоналізму та глобалізації.

Співробітництво з іншими державами регіону у рамках діалогу

«Північ–Південь». Перспективи розширення НАФТА на південь.

Південний спільний ринок (МЕРКОСУР). Передумови створення організації. Держави-члени. Мета та головні цілі організації. Організаційна структура. Здобутки МЕРКОСУР в економічній сфері. Зовнішня політика організації. Перспективи трансформації МЕРКОСУР у XXI ст.

Андська спільнота націй (АСН). Історія становлення організації та реалізація ідеї «відкритого регіоналізму». Цілі та організаційна структура АСН. Держави-члени. Основні напрямки діяльності АСН. «Лімський акт» (2000 р.) та напрямки трансформації АСН у XXI ст. Створення «Андської зони миру».

Карибське співтовариство і Карибський спільний ринок (КАРІКОМ). Головна мета організації. Держави-члени. Організаційна структура.

Проблеми взаємодії між собою регіональних міжнародних організацій американського простору. Перспективи утворення Пан-американської зони вільної торгівлі.

Напрямки співробітництва України із міжнародними організаціями регіонального типу Північної і Південної Америки. Роль діаспори у налагодженні співпраці.

Література: [1, с. 536–623; 2, с. 249–255; 6].

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Ку-чика]. – К. : Знання. 2007. – 749 с.
2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Лог-вінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.
3. Політична географія і геополітика : [навч. посібник] / [за ред. Б. П. Яценка]. – К. : Либідь, 2007. – 255 с.
4. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії : [навч. посібник] / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
5. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.
6. *Циганкова Т. М.* Міжнародні організації : [навч. посібник] / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордєєва. – К. : КНЕУ, 2001. – 340 с.
7. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії : [підручник] / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 444 с.

Допоміжна

1. Атлас вчителя : [відп. ред. В. В. Молочко]. – К. : ДНВП «Картографія», 2010. – 328 с.
2. Атлас світу. – К. : ДНВП «Картографія», 2004. – 140 с.
3. *Білецький М. І., Ванда І. В., Котик Л. І.* Програма, методичні вказівки до практично-семінарських занять та тестові завдання з навчальної дисципліни “Соціальна географія” для студентів географічного факультету / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2011. — 108 с
4. *Блій Г. де.* Географія : світи, регіони, концепти : [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія] / Г. де Блій, П. Муллер, О. Шаблій. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
5. *Бордун О. Ю., Котик Л. І.* Трансформація прикордонної транспортної інфраструктури в контексті розвитку туризму з країнами сусідами західноукраїнського регіону / О. Ю. Бордун, Л. І. Котик / Географія та туризм : [наук. збірник] / [Ред. кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред) та ін.] – К. : Альтерпрес, 2011. – С. 193–200.
6. *Боринець С. Я.* Міжнародні валютно-фінансові відносини : [підручник]. – К. : Знання, 1999. – 305 с.
7. *Воронкова А.* Міжнародні економічні організації : [навч. посібник] / А. Воронкова. – К. : Професіонал. – 352 с.
8. *Гаврилишин Б.* До ефективних суспільств: Дорогоовкази в майбутнє: доп. Римському клубові / Б. Гаврилишин [упорядн. В. Рубцов : 3-тє вид., доп]. – К. : Пульсари, 2009. – 248 с.
9. Глобалізація світового господарства: геопросторових вимір :

- [монографія] / О. О. Любіцева [та ін.]. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. – 160 с.
10. Глобальне управління – 2025: вирішальний момент / [пер. з англ. Г. Лелів]. – Львів : Літопис, 2011. – 120 с.
11. Глобальні зміни світу – 2025 : [довідь Нац. розвід. ради США; пер. з англ.]. – Львів : Літопис, 2010. – 188 с.
12. Глобальні проблеми світу : [атлас]. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с.
13. *Голиков А. П.* Вступ до економічної і соціальної географії [навч. посібник] / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Либідь, 1997. – 316 с.
14. *Гречаний С.* Україна та європейська інтеграція. – Львів : «Євроклуб», 2002. – 48 с.
15. *Дністрянський М. С.* Геополітика : [навч. посібник] / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 436 с.
16. *Дубович І. А.* Країнознавчий словник-довідник / І. А. Дубович. – К. : Знання, 2008. – 839 с.
17. Європейський Союз: політика, економіка, право : [навч. посібник] / [за ред. Н. В. Антонюк, М. М. Микієвича]. – Львів, 2005. – 532 с.
18. Жити разом: поєднання різноманіття і свободи в Європі ХХІ століття / [пер. з англ. Г. Лелів, М. Комарницький, Г. Сташків]. – Львів : Літопис, 2011. – 112 с.
19. *Капітоненко М. Г.* Міжнародні конфлікти : [навч. посібник] / М. Г. Капітоненко. – К. : Либідь, 2009. – 352 с.
20. *Книш М. М.* Економічна і соціальна географія країн, що розвиваються : [навч. посібник] / М. М. Книш. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 264 с.
21. *Книш М. М., Котик Л. І.* Політико-географічна глобалістика : навч.-метод. посібник для самост. роботи студентів / М. М. Книш, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 138 с.
22. *Козак Т. М.* Європейська інтеграція та проблеми регіонів : [навч. посібник] / Т. М. Козак. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 236 с.
23. *Копійка В.* Європейський Союз: заснування і етапи становлення : [навч. посібник] / В. Копійка, Т. Шинкаренко. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2001. – 448 с.
24. *Котик Л.* Новітні форми поєднання підприємств у господарському комплексі Львівської області / Л. І. Котик // Географічна наука і практика: виклики епохи [міжн. наук. конф. присвячена 130-річчю географії у Львівському університеті (Львів, 16–18 травня 2013 р.)]. — Т. 1. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. — С. 295—299.
25. *Лукашевич В. М.* Глобалістика : [навч. посібник; 2-е вид. допов. і перероб.] / В. М. Лукашевич. – Львів : «Новий Світ-2000», 2010. – 440 с.
26. *Макар Ю. І.* Україна у міжнародних організаціях : [навч. посібник] / Ю. І. Макар. – К. : Професіонал, 2010. – 458 с.

27. *Мальський М. З.* Теорія міжнародних відносин : [підручник] / М. З. Мальський, М. М. Мацях. – К. : Знання, 2007. – 461 с.
28. *Масляк П. О.* Країнознавство : [підручник] / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
29. Міжнародні відносини (Історія. Теорія. Економіка) : [навч. посібник] / [за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза]. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 463 с.
30. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, З. І. Кутайні]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 440 с.
31. *Мунтіян В. І.* Економічна безпека України / В. І. Мунтіян. – К. : КВЦ, 1999. – 464 с.
32. *Олійник Я. Б.* Вступ до соціальної географії : [навч. посібник] / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Знання, 2000. – 204 с.
33. *Пістун М. Д.* Основи теорії суспільної географії / М. Д. Пістун. – К. : Вища школа, 1996. – 231 с.
34. *Ровенчак І. І., Котик Л. І.* Периферійність Львівської області як фактор трансформації господарства регіону / І. І. Ровенчак, Л. І. Котик // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: География. – 2011. – Т. 24 (63). – №2, ч. 1. – С. 45–48.
35. *Ровенчак І., Котик Л.* Трансформація господарського комплексу Львівської області: суспільно-географічні аспекти впливу периферійності регіону / І. І. Ровенчак, Л. І. Котик // Наукові записки Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Географія. – № 3 (Вип. 33). – 2012. – С. 48–53.
36. Світова організація торгівлі : [підручник] / [за ред. С. Г. Осики, В. Т. П'ятницького]. – К.: К.І.С., 2004. – 516 с.
37. Словник-довідник Європейського Союзу / [ред. Ю. Марченко]. – К.: К.І.С., 2001. – 152 с.
38. *Сорос Джордж.* Джордж Сорос про глобалізацію / [пер. з англ. А. Фролкін]. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 173 с.
39. Соціально-економічна географія світу : [навч. посібник] / [за ред. С. П. Кузика]. – Львів : Світ, 2002. – 672 с.
40. *Трохимчук С. В.* Політична географія світу : [навч. посібник] / С. В. Трохимчук, О. В. Федунь. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
41. *Шаблій О. І.* Суспільна географія. Теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 644 с.
42. *Школа І. М.* Міжнародні економічні відносини : [підручник] / [за ред. І. М. Школи]. – Чернівці : Книги–ХХІ, 2007. – 544 с.
43. *Яценко Б. П.* Країнознавство: основи теорії : [навч. посібник] / Б. П. Яценко, В. К. Бабарицька. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.
44. *Яценко Б. П.* Політична географія : [навч. посібник] / Б. П. Яценко. – К. : Вид. Ін-ту сходознавства НАНУ, 2005. – 134 с.
45. Encyclopedia of the Stateless Nations / J. Minahan. – N.Y. :

Greenwood Publishing Group, 2002. – P. 2241.

46. *Fellmann J.* Human Geography : Landscapes of human activities [10th ed.] / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis. – Boston : McGraw Hill, 2009. – P. 546.

47. *Rovenchak I., Kotyk L.* Peripherality of Lviv region as a Factor of Development of its Tourism / I. Rovenchak, L. Kotyk / Вісник Львівського ун-ту. Серія міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29. – Ч. 2. – С. 195–204.

48. *Timothy J. Fik.* The Geography of Economic Development. Regional Changes, Global Challenges / J. Timothy Fik. – [2-th ed.]. – Boston, 2000. – P. 294

Інформаційні ресурси

1. Європейський вектор: електронний дайджест Інституту європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.instevro.iatp.org.ua/Digest/digest.htm>

2. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.ua>

3. Організація договору про колективну безпеку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.odkb-csto.org>

4. Представництво України при Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua/eu>

5. African Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.africa-union.org>

6. Arab league [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arableagueonline.org>

7. Association of Southeast Asian Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aseansec.org>

8. Commonwealth of Independent States [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minsk.by>

9. Encyclopedia of World Problems and Human Potential [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/world-problems-and-global-issues>

10. European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu>

11. Group of Seven [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g7.org>

12. Group of Seventy Seven [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g77.org>

13. Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g20.org>

14. Institute for Economics and Peace [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economicsandpeace.org>

15. International Finance Corporation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifc.org>

16. International monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://www.imf.org>

17. London Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alclubs.org>.

18. Mercado Comun del Cono Sur [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mercosur.int>

19. National Counterterrorism [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nctc.gov>

20. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nafta-sec-alena.org>

21. North Atlantic Treaty Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.inf>

22. Open Society Foundations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.soros.org>

23. Organization of Islamic Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Офіційний сайт: <http://www.oic-oci.org>

24. Organization of the Petroleum Exporting Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://opes.org>

25. Paris Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clubdeparis.org>

26. The Club of Rome [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clubofrome.org>

27. United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>

28. World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>

29. World Debt System [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.worlddebt.info/l_clubdolg

30. World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wto.org>

31. Yearbook of International Organizations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/yearbook>

**СЕМІНАРСЬКІ Й ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ,
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ,
ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ, ТЕСТИ**

Тема 1

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК РЕГУЛЯТОР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ

Мета: засвоєння студентами знань про сутність міжнародних організацій, як ключових суб'єктів міжнародних відносин; ознайомлення з: типологією міжнародних організацій, етапами розвитку системи міжнародних організацій; формування навичок укладання концептуальної моделі типології міжнародних організацій.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- сутність понять: міжнародна організація, урядова/неурядова організація;
 - типологію міжнародних організацій;
 - етапи розвитку системи міжнародних організацій;
 - головні міжнародні організації глобального типу початку ХХІ ст.;
- вміти**
- обґрунтовувати відмінність між урядовою і неурядовою міжнародною організацією;
 - виконувати типологію міжнародних організацій за заданим критерієм;
 - укласти концептуальну схему типології міжнародних організацій.

Завдання практичної роботи

1. Ознайомитись із трактуванням поняття «міжнародна організація» (дод. А.1). Заповнити таблицю 1 «Підходи до трактування поняття «міжнародна організація». Сформулювати власне розуміння поняття «міжнародна організація».

Таблиця 1

Підходи до трактування поняття «міжнародна організація»

Головні ознаки поняття	Автори			

2. Укласти концептуальну схему типології міжнародних орга-

нізації (дод. А.2). Представити її у графічному виконанні.

3. Ознайомитися із основними етапами становлення й розвитку системи міжнародних організацій. Заповнити таблицю 2 «Етапи розвитку системи міжнародних організацій».

Таблиця 2

Етапи розвитку системи міжнародних організацій

Етапи розвитку системи	Часовий період, роки	Характерні риси етапу	Міжнародні організації, що утворилися

4. Використовуючи дані додатку А.3 «Динаміка розвитку міжнародних організацій» побудувати графіки динаміки розвитку міжнародних урядових і неурядових організацій. Пояснити причини зростання кількості міжнародних організацій у світі на початок ХХІ ст. та суттєву перевагу у структурі міжнародних організацій неурядових організацій.

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання, 2007. – С. 19–30.
2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 6– 35.
3. Трохимчук С. В. Політична географія світу : [навч. посібник] / С. В. Трохимчук, О. В. Федунь. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
4. Циганкова Т. М. Міжнародні організації : [навч. посібник] / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордєєва. – К. : КНЕУ, 2001. – 340 с.
5. Яценко Б. П. Країнознавство: основи теорії : [навч. посібник] / Б. П. Яценко, В. К. Бабарицька. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Прочитайте підрозділ 6.5 «Міжнародна інтеграція» підручника С. В. Трохимчука, О. В. Федунь «Політична географія світу» [3, с. 214–220]. Як процеси міжнародної інтеграції впливають на динаміку утворення міжнародних організацій?

2. Ознайомтеся із підрозділом «Недержавні утворення та їхня роль у світовому господарстві» навчального посібника Б. П. Яценка, В. К. Бабарицької «Країнознавство: основи теорії» [5,

с. 110–114]. Яка роль недержавних утворень у сучасних процесах світоформування? Які із недержавних утворень конкурують за вплив у світі чи окремих регіонах із міжнародними організаціями та глобальними/регіональними державами, та чому?

3. Ознайомтеся із розподілом міжнародних організацій за функціональним типом та географічним масштабом (автори: М. Мальський, М. Мацях, 2004) [1, с. 30] (дод. А.4). Які переваги такого розподілу міжнародних організацій на фоні інших типологій?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Розуміння поняття «міжнародна організація» у географії.
2. Типологія міжнародних організацій.
3. Методи прийняття рішень у міжнародних організаціях.
4. Міжнародні організації глобального типу.
5. Неформальні міжнародні організації.
6. Динаміка розвитку міжнародних організацій.
7. Етапи розвитку системи міжнародних організацій.

Запитання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність поняття міжнародна організація.
2. Перелічіть критерії типології міжнародних організацій.
3. Поясніть відмінність між урядовою і неурядовою міжнародною організацією.
4. Наведіть приклади міжнародних організацій глобального типу.
5. Наведіть приклади регіональних міжнародних організацій Азії, Америки, Африки, Європи, Океанії.
6. Перелічіть етапи розвитку системи міжнародних організацій.
7. Охарактеризуйте етапи розвитку системи міжнародних організацій.
8. Виділіть та поясніть характерні риси сучасного етапу становлення й функціонування системи міжнародних організацій.
9. Спрогнозуйте утворення, якої міжнародної організації можливе у найближчому періоді. Поясніть чому.
10. Поясніть, яка із міжнародних організацій глобального типу може припинити своє існування у найближчому періоді.

Тема 2

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Мета: засвоєння студентами знань участь України у міжнародних організаціях; ознайомлення з Державним реєстром членства України у міжнародних організаціях та обсягами сплати членських внесків держави у різного типу організації; формування навичок обчислення загальних фінансових зобов'язань України перед міжнародними організаціями.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- сутність Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»;
 - аспекти за яких Україна дотримується статусу позаблоковості;
 - першу десятку держав за обсягом фінансових зобов'язань України перед ними;
 - останню десятку держав за обсягом фінансових зобов'язань держави;
- вміти**
- аналізувати Закон України «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики»;
 - укладати першу і останню десятку організацій за обсягом фінансових зобов'язань України перед ними.

Завдання практичної роботи

1. Опрацювати Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» №2411–17 від 2010 р. (дод. Б.1). Звернути увагу на:

- забезпечення національних інтересів і безпеки України;
- використання міжнародного потенціалу України;
- дотримання Україною політики позаблоковості;
- забезпечення інтеграції України у європейський простір;
- підтримання розвитку співробітництва України з іншими державами.

2. Ознайомитись із «Державним реєстром членства України в міжнародних організаціях» (дод. Б. 2).

а) побудувати гістограму «Членство України у міжнародних організаціях» (1985 р., 1990 р., 1994 р., 1998 р., 2000 р., 2004 р.,

2008 р., 2011 р.). Пояснити причини скачкоподібності у динаміці членства України у міжнародних організаціях;

б) обчислити загальний показник фінансових зобов'язань України перед міжнародними організаціями у рік. Заповнити таблицю 2.1. «Фінансові зобов'язання України».

Таблиця 2.1

Фінансові зобов'язання України

Тип валюти, у якій сплачуються членські внески	Обсяг сплати у базовій валюті	Курс валюти на ринку України, грн	Еквівалент сплати членських внесків у національній валюті, грн
Долар США			
Євро			
Швейцарський франк			
Гривня			
Всього	–	–	

в) укласти першу десятку організацій за обсягом фінансових зобов'язань України перед ними;

г) укласти останню десятку організацій за обсягом фінансових зобов'язань України перед ними;

д) виконати коротку загальну характеристику однієї із організацій останньої десятки.

3. Зробити загальний підсумок виконаної роботи. Вказати, якого типу організацій, переважно, Україна є членом. Виділити організації глобального та регіонального рівня набуття членства у яких є доцільним для України і пояснити чому.

Література

1. Атлас вчителя : [відп. ред. В. В. Молочко]. – К. : ДНВП «Картографія», 2010. – 328 с.

2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» №2411–17 від 2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

3. Державний реєстр членства України в міжнародних організаціях – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/io-register>

4. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання, 2007. – С. 19–30.

5. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 6– 35.

6. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Ознайомтеся із картами «Атласу вчителя» «Міжнародні політичні організації», «Міжнародні економічні організації» [1, с.68–69]. Подумайте як розподіл світу на глобальному рівні між міжнародними організаціями впливає на становлення національної безпеки України. Які загрози постають перед Україною?

2. Прочитайте вступ до навчального посібника за редакцією Ю. І. Макара «Україна в міжнародних організаціях» [6, с. 3–6]. Поясніть чому доцільним є вивчення членства держави у міжнародних організаціях. Обґрунтуйте, як за членством держави у міжнародних організаціях можна аналізувати її роль у світових глобалізаційних процесах.

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Нормативні документи, що регламентують участь України у міжнародних організаціях.

2. Участь України у міжнародних організаціях глобального типу.

3. Участь України у міжнародних організаціях регіонального типу.

4. Неурядові міжнародні організації, що діють на території України.

5. Переваги та загрози членства України у міжнародних організаціях.

Запитання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики».

2. Вкажіть міжнародні організації перед якими Україна має найвищі фінансові зобов'язання.

3. Перелічіть міжнародні організації глобального типу членом яких є Україна.

4. Назвіть найменш фінансово затратні для України міжнародні організації.

Тема 3

ОРГАНІЗАЦІЇ У СТРУКТУРІ ООН. ПРОГРАМИ ТА ФОНДИ ООН

Мета: засвоєння студентами знань про структуру ООН; ознайомлення з діяльністю соціально-економічних органів ООН, реалізацією програм під егідою ООН, функціонуванням фондів ООН; формування навичок аналізу ролі ООН у глобалізаційних процесах початку ХХІ ст.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- функції, цілі діяльності організацій у структурі ООН: ЮНЕСКО, ВОІВ, МОМ, ВТО;
 - сутність програм, що здійснюються під егідою ООН: ПРООН, СПП, ЮНЕП;
 - принципи діяльності фондів ООН: ЮНФПА, ЮНІФЕМ, ЮНІСЕФ, ЮНКДТ;
 - локалізацію та сферу діяльності науково-дослідних центрів ООН;
- вміти**
- аналізувати результати діяльності окремих інституцій та органів ООН;
 - застосовувати висновки отримані за результатами реалізації програм ООН у різних регіонах світу для оцінки соціально-економічного розвитку регіонів України та розробки програм їх довготермінового розвитку;
 - визначати роль держав у глобальному та регіональному розвитку залежно від залучення їх до участі в органах, інституціях, центрах, програмах ООН.

Завдання семінарського заняття

1. Цілі та напрямки діяльності, організаційна структура Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). Програми, що реалізуються під егідою організації.
2. Історія створення, мета та особливості функціонування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).
3. Хронологія основних подій діяльності Міжнародної організації з міграції (МОМ). Протидія торгівлі людьми, гендерна та трудова політика організації.

4. Передумови створення та особливості функціонування Всесвітньої туристичної організації (ВТО). Проекти ВТО.
5. Завдання, проекти, географія діяльності Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ).
6. Передумови започаткування, основні цілі, географія діяльності, шляхи реалізації програм ООН:
 - 6.1. Програма розвитку ООН (ПРООН);
 - 6.2. Світова продовольча програма (СПП);
 - 6.3. Програма з довкілля (ЮНЕП);
 - 6.4. Міжнародна програма з контролю за наркотиками.
7. Функціонування фондів у структурі ООН:
 - 7.1. Фонд з галузі народонаселення (ЮНФПА);
 - 7.2. Фонд розвитку для жінок (ЮНІФЕМ);
 - 7.3. Дитячий фонд (ЮНІСЕФ);
 - 7.4. Фонд розвитку інвестицій (ЮНКДТ).
8. Науково-дослідні центри ООН.
9. Програми, що реалізуються на території України під егідою ООН. Представництва фондів, центрів ООН в Україні.

Література

1. Атлас вчителя : [відп. ред. В. В. Молочко]. – К. : ДНВП «Картографія», 2010. – 328 с.
2. Глобальний Договір [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ukr>
3. Декларація тисячоліття ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/russian/document/declarat/summarydecl.htm>
4. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 78–203.
5. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвиної]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 127–150.
6. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – С. 7–84.
7. United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Ознайомтеся із Декларацією тисячоліття ООН [3]. Які цінності людського розвитку закладені в основу даної Декларації? До

яких заходів із боку світової спільноти вона закликає? Які цінності доцільно пропагувати в українському соціумі і чому?

2. Перегляньте Глобальний договір зініційований ООН в 1999 р. [2]. В чому його сутність? Наведіть приклади соціальної відповідальності бізнесу із українського бізнес-середовища.

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Історія створення ЮНЕСКО.
2. Співробітництво України у рамках ЮНЕСКО.
3. Діяльність Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ).
4. Гендерна політика Міжнародної організації з міграції (МОМ).
5. Дослідження проблем міграції і здоров'я під егідою МОМ.
6. Протидія торгівлі людьми та напрацювання МОМ.
7. Діяльність МОМ в Україні.
8. Проекти Всесвітньої туристичної організації (ВТО).
9. Розвиток туризму в Україні та співпраця з ВТО.
10. Співпраця України та ВООЗ.

Запитання для самоперевірки

1. Опишіть структуру ООН.
2. Перелічіть програми, що здійснюються під егідою ООН.
3. Назвіть та коротко охарактеризуйте діяльність науково-дослідних центрів ООН.
4. Розкрийте зміст діяльності ВТО.
5. Поясніть особливості співпраці України з ЮНЕСКО.
6. Вкажіть регіони, де здійснюється реалізація програм під егідою ЮНЕСКО.
7. Перелічіть проблеми розв'язанням яких займається ВООЗ.
8. Опишіть особливості гендерної політики МОМ.
9. Розкрийте зміст діяльності ВОІВ на території України та у світі.
10. Проаналізуйте результат реалізації на території України проектів під егідою ООН.

Тема 4

РОЛЬ ООН У ГЛОБАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

Мета: засвоєння студентами знань про особливості формування бюджету ООН; ознайомлення з миротворчою діяльністю ООН та напрацюваннями експертів ООН у сфері гуманітарних питань; формування навичок обчислення загального бюджету ООН, аналізу видаткової частини миротворчих місій ООН.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- загальні засади формування бюджету ООН;
 - першу десятку країн світу за обсягом абсолютних внесків у бюджет організації;
 - головні напрямки миротворчої діяльності організації;
 - програми розроблені для «країн в особливих ситуаціях»;
 - головні напрямки діяльності підрозділу ООН з гуманітарних питань;
- вміти**
- обчислювати загальний бюджет ООН;
 - виконувати рангування держав світу за показником навантаження виплат у бюджет ООН на населення держави-платника;
 - аналізувати діяльність підрозділу ООН із гуманітарних питань.

Завдання практичної роботи

1. Використовуючи дані додатку В.1 «Кількість держав-членів ООН» побудувати стовпчикову діаграму «Держави-члени ООН». Пояснити причини хвиль збільшення кількості членів організації та спрогнозувати тенденції змін членства в ХХІ ст. Обґрунтувати прагнення держав бути членами ООН.

2. Ознайомитись із додатком В.2 «Внески держав-членів у регулярний бюджет ООН»:

а) обчислити загальну суму бюджету ООН та порівняти його з бюджетами регіональних держав (США, Велика Британія, Німеччина, Росія, Китай, Індія, Південна Африка, Саудівська Аравія, Бразилія, Австралія). Заповнити таблицю 4.1 «Порівняння бюджету ООН та регіональних держав». Зробити висновки про фінансову

можливість ООН виконувати роль стратегічного партнера на рівні з регіональними державами у системі глобального управління;

Таблиця 4.1

Порівняння бюджету ООН та регіональних держав

Назва регіональної держави	Загальний обсяг бюджету, млрд. дол. США	Частка бюджету ООН в бюджеті регіональної держави, %

б) обчислити загальну суму внеску в бюджет ООН за регіонами світу. Заповнити таблицю 4.2 «Внесок в бюджет ООН за регіонами світу». Пояснити як диспропорції розподілу внесків за регіонами впливають на здійснення міжнародної політики ООН;

Таблиця 4.2

Внески в бюджет ООН за регіонами світу

Назва регіону	Загальний обсяг внесків, млн дол. США	Кількість держав у регіоні, од.	Частка у загальному бюджеті ООН, %
Європа			
Азія			
Північна Америка			
Південна Америка та Карибські країни			
Африка			
Австралія та Океанія			

в) обчислити показник навантаження виплат в бюджет ООН на населення світу. Способом картограми виконати картосхему «Внески в бюджет ООН країн світу»;

г) укласти першу десятку держав світу за показником: частки та абсолютної суми внеску в бюджет ООН; навантаження виплат у бюджет ООН в розрахунку на душу населення держави платника.

3. Опрацювати матеріали підрозділу «Мир і безпека» офіційного веб-сайту ООН: звернути увагу на миротворчу діяльність організації.

а) виконати кругову структурну діаграму «Розподіл коштів за миротворчими операціями ООН, 2012» (дод. В.3).

б) заповнити таблицю 4.3 «Миротворчі місії ООН».

Миротворчі місії ООН

Назва миротворчої місії	Абревіатура місії	Обсяг фінансування у 2012 р., млн. дол. США	Тривалість місії та місце проведення	Причини започаткування місії

4. Переглянути підрозділ «Розвиток» офіційного веб-сайту ООН, зокрема тематичне запитання «Країни в особливих ситуаціях». Укласти короткий тезисний конспект глобальних та регіональних програм, що здійснюються під егідою ООН із даної проблематики.

5. Ознайомитись із тематичним блоком «Гуманітарні питання» офіційного веб-сайту ООН. Заповнити таблицю 4.4 «Діяльність підрозділу ООН з гуманітарних питань». Вказати, які з перелічених програм здійснюються на території України та в яких регіонах.

Таблиця 4.4

Діяльність підрозділу ООН з гуманітарних питань

Назва організацій підрозділу ООН з Гуманітарних питань	Цілі діяльності організації	Програми, які здійснюються з ініціативи організації

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 78–203.
2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 127–150.
3. Начисление взносов государствам-членам в регулярный бюджет ООН в 2012 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/aboutun/finance/members.shtml>
4. Окупаются ли затраты на ООН? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/russian/basic/image/ch5/ch5.htm>
5. Операции ООН по поддержанию мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/peacekeeping/sitemap.shtml>; <http://www.un.org/ru/peacekeeping/>

6. Організація Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>
7. Представництво ООН в Україні Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.un.org.ua
8. Страны в особых ситуациях [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/development/progareas/spneeds.shtml>
9. Текущие операции и миссии ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/peacekeeping>
10. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – С. 7–84.
11. Утвержденные ресурсы на операции по поддержанию мира на период с 1 июля 2010 года по 30 июня 2011 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/449/93/PDF/N1044993.pdf?OpenElement>
12. United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Перегляньте підрозділ «Мир і безпека» офіційного веб-сайту ООН [12]. Спрогнозуйте, які миротворчі місії доцільно було б започаткувати під егідою ООН виходячи із сучасної політичної та соціально-економічної ситуації у світі?
2. Ознайомтеся із підрозділом 2.2 «Проблеми реформування ООН» навчального посібника за редакцією О. С. Кучика «Міжнародні організації» [1, с. 74–77]. Обґрунтуйте, чому сучасна модель ООН не сприяє ефективно вирішувати соціально-економічні, військові, політичні проблеми на глобальному рівні?
3. Опираючись на офіційний веб-сайт ООН [12] та веб-сайт Представництво ООН в Україні [7] виконайте картосхему «Діяльність ООН в Україні». На картосхемі методом значків зобразіть місця локалізації представництв організації, фондів, центрів ООН в Україні та місця/регіони реалізації програм ООН для України.

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Формування бюджету ООН.
2. Держави боржники ООН.
3. Географія миротворчих місій під егідою ООН.
4. Участь ООН у вирішенні соціально-економічних і політичних проблем у Сомалі.

5. Участь ООН у вирішенні соціально-економічних і політичних проблем в Афганістані.
6. Участь ООН у вирішенні соціально-економічних і політичних проблем у Демократичній республіці Конго.
7. Участь ООН у вирішенні соціально-економічних і політичних проблем у Лівані.
8. Функціонування Косово як самостійного державного утворення під патронатом миротворчих сил ООН.
9. Діяльність Місії ООН із стабілізації в Гаїті.
10. Програми, що здійснюються у світі з ініціативи підрозділу ООН з гуманітарних питань.
11. Програми розроблені ООН для «країн в особливих ситуаціях».
12. Проблеми реформування ООН.

Запитання для самоперевірки

1. Опишіть загальний принцип формування бюджету ООН.
2. Перелічіть держави, що сплачують найбільші внески у бюджет ООН.
3. Назвіть миротворчі місії, що здійснюються під егідою ООН.
4. Розкрийте завдання, ціль однієї із миротворчих місій під егідою ООН.
5. Узагальніть цілі програм розроблених ООН для «країн в особливих ситуаціях».
6. Опишіть сутність діяльності підрозділу ООН з гуманітарних питань.
7. Розкрийте зміст однієї із програм, що здійснюється з ініціативи підрозділу ООН з гуманітарних питань.
8. Вкажіть, які з програм підрозділу ООН з гуманітарних питань здійснюються на території України.
9. Опишіть напрямки співпраці ООН з Україною у сфері гуманітарних питань.
10. Охарактеризуйте досвід залучення військових України у миротворчі місії ООН.

Тема 5

ВІЙСЬКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЇ

Мета: засвоєння студентами знань про цілі, завдання та особливості функціонування міжнародних військових організацій; ознайомлення з: військовим потенціалом держав-членів міжнародних військових організацій, географією їх діяльності; формування навичок аналізу: передумов утворення, результатів діяльності, військового потенціалу, географії впливу військових міжнародних організацій.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- найменування, склад, цілі міжнародних військових організацій;
 - завдання міжнародних військових організацій;
 - географію діяльності Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ), Блоку Тихоокеанський пакт безпеки (АНЗІУС), НАТО;
 - програми боротьби міжнародних військових організацій із міжнародним тероризмом, нелегальною міграцією, сепаратизмом;
- вміти**
- аналізувати військовий потенціал окремих держав світу та міжнародних військових організацій;
 - порівнювати військовий потенціал міжнародних військових організацій;
 - узагальнювати результати діяльності організацій;
 - аналізувати програми міжнародних військових організацій протидії міжнародному тероризму.

Завдання практичної роботи

1. Виконати типологію держав за значенням рангу військового потенціалу (дод. Г.1), заповнити таблицю 5.1. «Типологія держав за значенням рангу військового потенціалу».

Таблиця 5.1

Типологія держав за значенням рангу військового потенціалу

Тип держав, за значенням рангу військового потенціалу	Держави
3 високим рангом	
3 вище середнього рангом	
3 середнім рангом	
3 нижче середнього рангом	
3 низьким рангом	

2. Використовуючи дані додатку Г.1 «Ранжування держав світу за військовим потенціалом» укласти таблицю 5.2. «Характеристика військового потенціалу міжнародних військових організацій» .

Таблиця 5.2.

Характеристика військового потенціалу міжнародних військових організацій

Назва міжнародної військової організації	Держави-члени	Загальна характеристика військового потенціалу міжнародної організації

При виконанні характеристики військового потенціалу міжнародної організації вказати: якого типу держави переважно входять до її складу за значенням рангу військового потенціалу; яка частка від загальної кількості: а) військових діючої служби; б) військових запасу; в) наземної зброї; г) танків; д) БТР; е) літаків; є) гелікоптерів; ж) аеродромів; з) кораблів МВФ; и) портів і терміналів; і) авіаносців; ї) підводних човнів припадає у цілому на держави-члени міжнародної військової організації.

3. Укласти картосхему «Міжнародні військові організації». Способом картограми показати тип держав світу за значенням рангу військового потенціалу. Штриховкою приналежність держав до міжнародних військових організацій.

4. Ознайомитись із офіційними веб-сайтами міжнародних військових організацій. Заповнити таблицю 5.3. «Завдання міжнародних військових організацій».

Завдання міжнародних військових організацій

Назва міжнародної військової організації	Перелік завдань	Географія втілення завдання	Потенційні вороги організації (держави, організації)

5. На основі опрацювання веб-сайтів міжнародних військових організацій зробити загальну характеристику їх ролі у сучасному світі. Звернути увагу на:

- можливості міжнародних військових організацій впливати на дотримання миру у світі та регіоні, вирішення регіональних конфліктів із застосуванням зброї у державах-учасниках;
- реально протидіяти військовій агресії з боку: одна одної; регіональних держав, які не входять до сформованих військових блоків;
- стримувати поширення міжнародного тероризму, торгівлі людьми, наркоторгівлі, нелегальної торгівлі зброєю тощо. Вказати програми, які започатковані у даній сфері організаціями;
- гарантувати безпеку й соціально-економічний розвиток державам-членам.

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 227–249.
2. Організація договору про колективну безпеку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.odkb-csto.org>
3. Global fire power [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalfirepower.com>
4. North Atlantic Treaty Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.inf>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Проаналізуйте завдання діяльності міжнародних військових організацій, цілі їх створення та сучасні аспекти функціонування

[1, 2, 4]. Подумайте, чи не сприяють останні: нарощуванню військового потенціалу держав-членів, продовження гонки озброєння, пошуку надуманих небезпек? Як сучасні геополітичні та гео-економічні інтереси окремих держав світу/транснаціональних корпорацій впливають на дії міжнародних військових організацій? Наскільки останні є конструктивними/деструктивними для регіонів здійснення операцій під егідою військових організацій?

2. Проаналізуйте картосхему «Міжнародні військові організації». У яких регіонах з часом можуть утворитися міжнародні військові організації і чому? Які принципи будуть закладені в основу їх створення та формування членства держав? Які регіональні держави можуть стати їх засновниками?

3. Подумайте над роллю міжнародних військових організацій у сучасному світі. Чи сприяє їх діяльність встановлення миру, чи навпаки, загострює регіональні, етнічні, релігійні, цивілізаційні протиріччя і породжує чергові конфлікти? Чи можуть міжнародні військові організації стати детермінантами третьої світової війни?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Військовий потенціал регіональних держав.
2. Завдання міжнародних військових організацій.
3. Передумови утворення та цілі діяльності Блоку Тихоокеанський пакт безпеки.
4. Завдання Організації договору про колективну безпеку.
5. Антитерористична діяльність міжнародних військових організацій.

Запитання для самоперевірки

1. Перелічіть міжнародні військові організації.
2. Назвіть держави-члени НАТО, АНЗІОС, ОБКБ.
3. Охарактеризуйте військовий потенціал держав-членів НАТО.
4. Опишіть завдання діяльності та причини утворення АНЗІОС.
5. Назвіть програми боротьби із тероризмом започатковані міжнародними військовими організаціями.
6. Поясніть, яким чином міжнародні військові організації гарантують безпеку у світі.

Тема 6

РОЛЬ НАТО У СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ

Мета: засвоєння студентами знань про особливості функціонування НАТО на початку XXI ст.; ознайомлення з: географією миротворчих та воєнних операцій під егідою НАТО, науково-дослідними проектами організації; формування навичок аналізу ролі НАТО у сучасному світі.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- держави-члени та держави-партнери НАТО;
 - найменування та сутність миротворчих та воєнних операцій під егідою НАТО;
 - особливості формування бюджету НАТО;
 - сутність політики «Відкритих дверей» Альянсу;
- вміти**
- узагальнювати результати миротворчих та воєнних операцій НАТО;
 - порівнювати методику проведення миротворчих місій під егідою ООН та НАТО;
 - аналізувати роль НАТО у світі;
 - формулювати напрямки співпраці НАТО й України.

Завдання практичної роботи

1. Ознайомитись із офіційним веб-сайтом НАТО. Звернути увагу на поточні місії, що здійснюються під егідою організації. Заповнити таблицю 6.1 «Характеристика сучасних військових місій НАТО».

Таблиця 6.1

Характеристика сучасних військових місій НАТО

Назва місії	Початок військової місії	Держава/ регіон проведення місії	Завдання військової місії

2. Використовуючи дані офіційного веб-сайту НАТО укласти таблицю 6.2 «Держави-партнери НАТО».

Держави-партнери НАТО

Програми партнерства	Держави-члени програм	Цілі програм
Євро-Атлантичне партнерство		
Середземноморський діалог		
Стамбульська ініціатива про співпрацю		
Партнери по усьому світу		

3. Використовуючи дані офіційного веб-сайту ООН ознайомтеся із цивільною діяльністю НАТО. Заповніть таблицю 6.3 «Цивільна діяльність НАТО».

Таблиця 6.3

Цивільна діяльність НАТО

Сфера цивільної діяльності	Підрозділ НАТО, що працює у даній сфері	Мета діяльності
Метеорологія		
Океанографія		
Освіта і навчання		

4. Виконати картосхему «Діяльність НАТО на початку ХХІ ст.».

Методом якісного фону показати: держави-члени НАТО (синій колір), держави-партнери (кожному типу присвоїти власний колір). Методом значків показати географію здійснення миротворчих місії під егідою НАТО та розміщення військових й навчальних баз НАТО у світі.

5. Проаналізувати принцип формування бюджету НАТО (дод. Д.1). Виділити типи держав із високою часткою внеску у бюджет НАТО, середньою та низькою. Проаналізувати, як частки внеску окремих держав у бюджет організації впливають на визначення напрямків її діяльності.

6. Проаналізувати особливості співпраці НАТО із Україною. Вказати, в реалізацію яких проектів була та є залучена Україна.

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 227–249.
2. Угода про безпеку між урядом України і Організацією Північноатлантичного договору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_002
3. Lists of military installations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_military_installations
4. NATO Handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook/2001/index.htm>
5. NATO : partners [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.int/cps/en/SID-DFDE69BD-1230DD9E/natolive/51288.htm>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Прочитайте Угоду про безпеку між урядом України і Організацією Північноатлантичного договору [2]. Які зобов'язання згідно із Угодою бере на себе уряд України та НАТО? Як підписання даної угоди вплинуло на стан політичної та військової безпеки України у світі?

2. Опрацюйте таблицю 3 «Видатки країн-членів НАТО на оборону 1980–2000 рр.» розділу 9 «Спільне фінансування: бюджет НАТО та управління фінансами» веб-сайту NATO Handbook [4]. Які з держав світу суттєво збільшили вклади-видатки на оборону, чим це зумовлено?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Програма НАТО «Євро-Атлантичне партнерство».
2. Програма НАТО «Середземноморський діалог».
3. Програма НАТО «Стамбульська ініціатива».
4. Особливості співпраці НАТО з Україною.

Запитання для самоперевірки

1. Розкрийте сутність партнерських програм співпраці НАТО з країнами світу.
2. Охарактеризуйте цивільну діяльність НАТО.
3. Перелічіть держави з найбільшими внесками у бюджет НАТО.
4. Назвіть місії, що зараз здійснюються під егідою НАТО.
5. Опишіть напрямки співпраці НАТО з Україною.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

- 1 Вкажіть критерії, які визначають належність утворення до міжнародної організації:
 - а) об'єднання кількох держав, погоджені, спільні, постійні цілі, наявність міжнародних установчих документів, юридична рівність учасників, постійна структура органів;
 - б) об'єднання кількох держав, погоджені, спільні, постійні цілі, відсутність міжнародних установчих документів, юридична нерівність учасників, постійна структура органів;
 - в) об'єднання кількох держав, відсутність погоджених спільних, цілей та міжнародних установчих документів, юридична рівність учасників, непостійна структура органів.
- 2 Вкажіть на які дві групи можна розподілити всі міжнародні організації:
 - а) міжнародні міждержавні організації та міжнародні неурядові організації;
 - б) міжнародні міждержавні організації та транснаціональні корпорації;
 - в) міжнародні неурядові організації та міжнародні злочинні утворення.
- 3 Вкажіть, яка мінімальна кількість держав необхідна для створення міжнародної організації :
 - а) дві;
 - б) п'ять;
 - в) десять;
 - г) одна;
 - д) три;
 - е) п'ятнадцять.
- 4 Вкажіть, як типізують міжнародні організації за критерієм географічного охоплення:
 - а) глобальні, континентальні, регіональні;
 - б) глобальні, регіональні, локальні;
 - в) глобальні, міжрегіональні, регіональні, субрегіональні.
- 5 Вкажіть ознаки міжнародної міждержавної організації:
 - а) її членами є суб'єкти господарювання, створена на договірній основі, має постійну структуру, має права і обов'язки, здійснює діяльність відповідно до Статут ООН;
 - б) її членами є держави, створена на договірній основі, має постійну структуру, має права і обов'язки, створена у відповідності до міжнародного права;
 - в) її членами є держави, створена на примусовій основі, має постійну структуру, не має прав і обов'язків, створена у відповідності до міжнародного права.
- 6 Вкажіть, як типізують міжнародні організації за критерієм членства держав:

- а) міжнародні міждержавні організації, міжнародні транснаціональні організації, змішані;
 - б) міжнародні міждержавні організації, міжнародні недержавні організації, змішані;
 - в) міжнародні міждержавні організації, міжнародні внутрішньо-державні організації, змішані.
- 7 Вкажіть ознаки міжнародної неурядової організації:
- а) має відділення як мінімум у десяти державах, створена не на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із п'яти країн, здійснює діяльність відповідно до Статуту НАТО;
 - б) має відділення як мінімум у п'яти державах, створена на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ЄС;
 - в) має відділення як мінімум у трьох державах, створена не на основі міжурядової угоди, отримує кошти більше як із однієї країни, здійснює діяльність відповідно до Статуту ООН.
- 8 Вкажіть, як називається стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, який створюється щонайменше трьома сторонами (державами) і має погоджені учасниками цілі, компетенцію та свої постійні органи, а також інші специфічні політико-організаційні норми (статут, процедура, членство, порядок прийняття рішення):
- а) міжнародний консорціум;
 - б) міжнародна група;
 - в) міжнародна організація;
 - г) транснаціональна корпорація;
 - д) кластер.
- 9 Вкажіть розробниками, якої класифікації міжнародних організацій є М. Мальський та М. Мацяк, 2004 р.:
- а) за функціональним типом та географічним масштабом діяльності;
 - б) за членством держав та характером повноважень;
 - в) за періодом функціонування та компетенцією.
- 10 Вкажіть, як типізують міжнародні організації за періодом функціонування:
- а) тимчасові й напівтимчасові;
 - б) тимчасові й постійні;
 - в) постійні й періодичні;
 - г) постійні й ситуативні.
- 11 Вкажіть сутність інформаційної функції міжнародної організації:
- а) поширення інформації про міжнародну організацію, її цілі та основні напрямки діяльності, структуру, досягнення;
 - б) контроль за втіленням в життя рішень та розпоряджень організації;
 - в) створення норм міжнародного права.
- 12 Вкажіть, як розподіляються міжнародні організації за критерієм вступу до організації :
- а) відкриті й закриті;
 - б) відкриті й нечисленні;
 - в) відкриті й замасковані;
 - г) нечисленні й замасковані.

- 13 Вкажіть сутність директивних рішень міжнародної організації:
- а) країни-члени організації зобов'язуються досягнути тієї чи іншої мети, при цьому механізми та засоби реалізації обирають самостійно;
 - б) носять рекомендаційний характер для країн-членів організації і не мають обов'язкової правової сили;
 - в) обов'язкові до виконання в усіх країнах-членах організації, механізм виконання є уніфікованим.
- 14 Вкажіть за яких умов у міжнародних організаціях застосовується поіменне голосування при прийнятті рішень:
- а) для вирішення термінових, але не принципових питань ;
 - б) для вирішення принципових або спірних питань;
 - в) для вирішення нетермінових і несуттєвих питань.
- 15 Вкажіть сутність рекомендаційних рішень міжнародних організацій:
- а) країни-члени організації зобов'язуються досягнути тієї чи іншої мети, при цьому механізми та засоби реалізації обирають самостійно;
 - б) носять рекомендаційний характер для країн-членів організації і не мають обов'язкової правової сили;
 - в) обов'язкові до виконання в усіх країнах-членах організації, механізм виконання є уніфікованим.
- 16 Вкажіть за яких умов міжнародна організація припиняє своє існування:
- а) протягом 20 років не відбулося жодної пленарної сесії;
 - б) протягом 5 років не відбулося жодної пленарної сесії;
 - в) протягом 10 років не відбулося жодної пленарної сесії.
- 17 Вкажіть на території якої держави були створені перші постійні міжнародні об'єднання – симмакії та амфіктіонії:
- а) Давнього Риму;
 - в) Ассирії;
 - д) Давньої Греції.
 - б) Шумерії;
 - г) Межиріччя;
- 18 Вкажіть час заснування Ганзейського союзу:
- а) 14 ст.;
 - в) 16 ст.;
 - д) 10 ст.
 - б) 12 ст.;
 - г) 20 ст.;
- 19 Вкажіть в якому році призупинила свою діяльність Ліга Націй:
- а) 1919 р.;
 - в) 1945 р.;
 - д) 1950 р.
 - б) 1699 р.;
 - г) 1946 р.;
- 20 Вкажіть в якому році був утворений Всесвітній телеграфний союз:
- а) 1865 р.;
 - в) 1919 р.;
 - д) 1964 р.
 - б) 1875 р.;
 - г) 1945 р.;
- 21 Вкажіть в якому році була утворена Міжнародна організація праці (МОП):
- а) 1919 р.;
 - в) 1865 р.;
 - д) 1875 р.
 - б) 1945 р.;
 - г) 1979 р.;

- 22 Вкажіть в якому році була створена Ліга Націй:
 а) 1945 р.; в) 1919 р.; д) 1948 р.
 б) 1941 р.; г) 1874 р.;
- 23 Вкажіть до якого року проіснував Ганзейський союз:
 а) 1991 р.; в) 1945 р.; д) 1815 р.
 б) 2001 р.; г) 1699 р.;
- 24 Вкажіть в якому році була утворена Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ):
 а) 1945 р.; в) 1875 р.; д) 1964 р.
 б) 1919 р.; г) 1948 р.;
- 25 Вкажіть, яка країна входить в склад Співдружності Незалежних Держав (СНД):
 а) Росія; в) Гватемала;
 б) Польща; г) Індія.
- 26 Вкажіть в якому році розпочав діяльність Міжнародний банк реконструкції і розвитку:
 а) 1945 р.; в) 1948 р.;
 б) 1919 р.; г) 1950 р.
- 27 Вкажіть, які країни уклали Північноамериканську угоду про вільну торгівлю (НАФТА):
 а) Канада, США; в) Канада, США, Панама;
 б) Канада, США, Мексика; г) Канада, США, Великобританія.
- 28 Вкажіть, яка із перелічених країн входить в склад Організації країн-експортерів нафти (ОПЕК):
 а) Україна; в) Саудівська Аравія;
 б) Швейцарія; г) Австралія.
- 29 Вкажіть кількість держав-учасниць Організації Об'єднаних Націй:
 а) 200; в) 120;
 б) 185; г) 150.
- 30 Вкажіть, яка із перелічених мов є офіційною мовою ООН:
 а) арабська; в) японська;
 б) українська; г) італійська.
- 31 Вкажіть, яка із перелічених держав не є членом Організації Об'єднаних Націй:
 а) Франція; в) Пакистан;
 б) Грузія; г) Ватикан.
- 32 Вкажіть, як розшифровується скорочена назва організації МЕРКОСУР:
 а) Північноамериканський спільний ринок; в) Північноєвропейський спільний ринок;
 б) Південноамериканський спільний ринок; г) Південноазійський спільний ринок.

- 33 Вкажіть країну постійного члена Ради Безпеки ООН:
а) Франція; в) Індія;
б) Німеччина; г) Австрія.
- 34 Вкажіть головну функцію Ради Безпеки ООН:
а) запобігання збройних конфліктів між країнами; в) боротьба із захворюваністю населення;
б) вирішення продовольчої проблеми; г) вирішення екологічної проблеми.
- 35 Вкажіть, яка кількість країн входить в склад Ради Безпеки ООН:
а) 5; в) 10;
б) 15; г) 20.
- 36 Вкажіть, яка частка України в бюджеті ООН :
а) 0,2%; в) 25%;
б) 21%; г) 10%.
- 37 Вкажіть в якому році була затверджена “Декларація тисячоліття” ООН:
а) 2001 р.; в) 1945 р.;
б) 2000 р.; г) 1991 р.
- 38 Вкажіть, яка частка Японії в бюджеті ООН:
а) 25%; в) 21%;
б) 6,5%; г) 10%.
- 39 Вкажіть, яка із перелічених країн не входить в склад Організації Об’єднаних Націй:
а) Греція; в) Швейцарія;
б) Іспанія; г) Нова Зеландія.
- 40 Вкажіть, яка частка США в бюджеті ООН:
а) 0,2%; в) 10%;
б) 21%; г) 25%.

ГЕОГРАФІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Мета: засвоєння студентами знань про особливості функціонування глобальних економічних і фінансових міжнародних організацій; ознайомлення з структурою боргових зобов'язань держав, принципом надання кредитів державам Світовим банком (СБ), Міжнародним банком реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародним валютним фондом (МВФ); формування навичок роботи з індексами та індикаторами економічного розвитку держав світу розрахованими за методикою Світового банку.

В результаті вивчення даної теми студентів необхідно:

- знати**
- головні глобальні економічні і фінансові міжнародні організації;
 - першу десятку країн світу за обсягом навантаження боргових зобов'язань держави на душу населення;
 - принципи надання кредитів Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Міжнародним банком реконструкції і розвитку;
 - програми кредитування Світового банку;
 - особливості співпраці України з міжнародними економічними та фінансовими організаціями;
- вміти**
- орієнтуватися в структурі веб-сайту Світового банку;
 - аналізувати статистичні й інтегральні показники розвитку держав світу обчислені за методикою Світового банку;
 - обґрунтовувати переваги/недоліки програм кредитування держав-членів розроблені Світовим банком, Міжнародним банком реконструкції і розвитку.

Завдання практичної роботи

1. Ознайомитися із програмами кредитування держав-членів Світового Банку, Міжнародного Банку Реконструкції і Розвитку, Міжнародного валютного фонду. Заповнити таблицю 7.1. «Програми кредитування міжнародних фінансових організацій».

Таблиця 7.1

Програми кредитування міжнародних фінансових організацій

Назва міжнародної організації	Назва кредитної програми	Цілі програми, умови надання кредиту	Країни/регіони на які орієнтована програма
Світовий Банк			
Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку			
Міжнародний Валютний Фонд			

2. Ознайомитися із динамікою боргових потоків за регіонами світу (дод. Е.1). Побудувати графіки динаміки боргових потоків за регіонами світу. Розрахувати частку Світового Банку і Міжнародного Валютного Фонду у формуванні боргових зобов'язань регіонів (2001 р. і 2010 р.). Вказати регіони із пріоритетом фінансування СБ та МВФ на сучасному етапі. Пояснити тенденції та причини зміни регіонів реалізації кредитних програм.

3. Використовуючи дані додатку Е.2 «Зовнішній борг держав світу» укласти картосхему «Географія зовнішнього боргу держав світу». Зробити письмове пояснення до виконаної картосхеми.

Способом картограми показати навантаження зовнішнього боргу держави на 1 мешканця. Виділити 5 груп держав.

У поясненні вказати регіони світу із найбільшим навантаженням зовнішнього боргу на одного мешканця. Провести паралель між типом соціально-економічного розвитку держави та рівнем її боргових навантажень на одну особу; роль світових міжнародних фінансових організацій у вирішенні/загостренні боргових зобов'язань держав.

4. Укласти першу десятку країн за рівнем навантаження зовнішнього боргу держави на одну особу. Використовуючи дані Global Development Finance зробити аналіз боргових зобов'язань держав. Звернути увагу на обсяги кредитів й програми кредитування СБ та МВФ, що втілюються у даних країнах. Заповнити таблицю 7.2 «Боргові зобов'язання держав першої десятки».

Боргові зобов'язання держав першої десятки

Назва держави	Загальний обсяг боргових зобов'язань, млн. дол. США	Навантаження зовнішнього боргу держави на 1 особу	Характерні ознаки формування зовнішнього боргу держави

5. Ознайомитися із структурою офіційного веб-сайту Світового Банку. Звернути увагу на проекти, що реалізуються під егідою СБ та його роль у сучасних процесах глобалізації. Зробити короткий опис соціальних та екологічних проектів, що здійснюються під егідою СБ у регіонах світу.

7. Ознайомитися із структурою офіційного веб-сайту Міжнародного Валютного Фонду. Вказати, які дослідження/проекти здійснюються під егідою фонду.

8. Використовуючи дані Global Development Finance прослідкувати динаміку формування боргових зобов'язань України. Звернути увагу на структуру боргових зобов'язань за агентами формування. Побудувати кругову структурну діаграму боргових зобов'язань України станом на 2010 р. Вказати, які загрози для економіки та національної безпеки держави становлять боргові потоки; які програми кредитування МВФ, МБРР, СБ реалізуються на території України та в яких регіонах.

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 624–670.

2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 157–181.

3. Global Development Finance : External Debt of Developing Countries, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://data.worldbank.org/sites/default/files/gdf_2012.pdf

4. International monetary Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org>

5. World Bank Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Підготуйте презентацію однієї із держав світу за результатами висвітлення інформації про неї на офіційному веб-сайті СБ та МВФ [4, 5].

2. Проаналізуйте на основі опрацювання офіційних веб-сайтів міжнародних фінансових організацій [4, 5] їх кредитну політику на предмет використання останньої для посилення впливу окремих глобальних держав у регіонах. Подумайте чи доцільно державам, що розвиваються або знаходяться у стадії трансформації економіки широкомасштабно використовувати кредити СБ та МВФ? Які загрози кредитні потоки несуть для національної безпеки держав? Чи можуть вони призвести до втрати їх державності, спровокувати регіональні конфлікти на соціальні основи?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Кредитна політика Світового банку.
2. Кредитна політика Міжнародного Валютного Фонду.
3. Діяльність міжнародних фінансових організацій у Східній Азії та Океанії.
4. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Європі й Центральній Азії.
5. Програми фінансування міжнародних фінансових організацій у Латинській Америці та Карибських країнах.
6. Діяльність Світового Банку на Близькому Сході.
7. Африканська Субсахара та кредитні програми СБ й МВФ.
8. Особливості співпраці Світового Банку з Україною.

Запитання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте кредитні програми СБ, МВФ.
2. Поясніть відмінність між механізмом кредитування держав Світовим Банком та Міжнародним Валютним Фондом.
3. Перелічіть першу десятку країн світу за навантаженням боргових зобов'язань держави на душу населення.
4. Проаналізуйте структуру кредитних потоків Світового Банку за регіонами світу у 2010 р.
5. Опишіть діяльність Світового Банку в соціальній та гуманітарній сфері. Назвіть конкретні проекти.
6. Обґрунтуйте переваги/недоліки співпраці України з Світовим Банком та Міжнародним Валютним Фондом.

ДІЯЛЬНІСТЬ ФОРМАЛЬНИХ ТА НЕФОРМАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ

Мета: засвоєння студентами знань про структуру, методи прийняття рішень, роль у світових глобалізаційних процесах формальних та неформальних міжнародних політичних й економічних організацій; ознайомлення з діяльністю провідних організацій: Лондонський, Паризький, Римський клуби, Велика сімки, Група 15, Групи 77, Більдербергський клуб, БРІКС; формування навичок роботи з веб-сайтами міжнародних організацій, науковими доповідями про діяльність міжнародних організацій у світі.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- найменування формальних та неформальних міжнародних організацій у політичній та економічній сферах;
 - принципи прийняття рішень та функціонування неформальних міжнародних організацій;
 - внесок у світові глобалізаційні процеси неформальних організацій;
 - неформальні організації членом, яких є Україна;
- вміти**
- аналізувати роль неформальних організацій у процесах глобалізації, творення глобального суспільства;
 - порівнювати результати співпраці неформальних та формальних міжнародних організацій;
 - орієнтуватися в потоці інформації про функціонування неформальних міжнародних організацій.

Завдання семінарського заняття

1. Діяльність Великої сімки.
2. Функціонування Групи двадцяти.
3. Завдання і роль у світових процесах Групи 77.
4. Співдружність нації та розширення політичного простору Великої Британії у світі.
5. Структура, завдання, результати функціонування Лондонського клубу кредиторів.

6. Внесок у міжнародне співробітництво Паризького клубу кредиторів.
7. Діяльність Світового Економічного Форуму та щорічна зустріч у Давосі.
8. Внесок Римського клубу у формування нової моделі світоустрою.
9. БРІКС – виклик міжнародним організаціям та регіональним державам.
10. Перспективи утворення МІКТ та тези Джима О-Ніла про доцільність реалізації даної інвестиційної ідеї.
11. Роль Більдербергського клубу у світових політичних та економічних процесах.
12. Участь України у міжнародних неформальних політичних та економічних організаціях.

Література

1. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання, 2007. – 749 с.
2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.
3. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.ua>
4. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.
5. Global Development Finance : External Debt of Developing Countries, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://data.worldbank.org/sites/default/files/gdf_2012.pdf
6. Group of Seven [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g7.org>
7. Group of Seventy Seven [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g77.org>
8. Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.g20.org>
9. London Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alclubs.org>
10. Paris Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clubdeparis.org>
11. The Club of Rome [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.clubofrome.org>

12. Yearbook of International Organizations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/yearbook>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Використовуючи дані Global Development Finance [5] проаналізуйте роль Лондонського та Паризького клубів кредиторів у сучасному світі. Вкажіть умови за яких Україна може використати їх допомогу.

2. Подумайте членом якої із міжнародних неформальних організацій доцільно було б стати Україні. Які переваги це б забезпечило нашій державі на світовій політичній й економічній арені й чому?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Історія формування Лондонського клубу кредиторів.
2. Діяльність Паризького клубу кредиторів.
3. Сфера інтересів Великої сімки.
4. Результати зустрічі у Давосі 2012.
5. Роль міжнародних неформальних організацій у розв'язанні екологічних проблем.
6. Внесок міжнародних неформальних організацій у подолання бідності у світі.
7. Тематика доповідей Римського клубу та напрямки реалізації його ідей у країнах й регіонах світу.
8. Вплив на світові економічні, політичні, соціальні процеси Більдербергського клубу.

Запитання для самоперевірки

1. Назвіть неформальні міжнародні економічні організації.
2. Вкажіть організацію під егідою якої відбувається щорічний економічний форум у Давосі.
3. Охарактеризуйте діяльність Лондонського клубу кредиторів.
4. Назвіть відмінності у діяльності Лондонського та Паризького клубів кредиторів.
5. опишіть внесок у велику політику Великої Британії та її роль у прийнятті рішень Співдружності націй.
6. Проаналізуйте вплив міжнародних неформальних політичних й економічних організацій на соціально-економічну ситуацію в Україні.

Тема 9

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ЯК НОВІТНЕ ІНТЕГРАЦІЙНЕ УТВОРЕННЯ СВІТУ

Мета: засвоєння студентами знань про структуру, методи прийняття рішень, історію формування Європейського Союзу (ЄС); ознайомлення з діяльністю органів Європейського Союзу, політикою ЄС у сфері міграції, безробіття, підтримки культурного різноманіття та етнічної ідентичності; формування навичок аналізу: соціально-економічної, геополітичної й геостратегічної діяльності ЄС, внутрішньої й зовнішньої політики ЄС, досвіду співпраці з Україною.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- передумови утворення Європейського Союзу;
 - історію формування Європейського Союзу;
 - держави-члени Європейського Союзу;
 - організаційну структуру Європейського Союзу;
 - засади внутрішньої і зовнішньої політики Європейського Союзу;
- вміти**
- укладати картосхему етапів формування Європейського Союзу;
 - аналізувати внутрішню політику ЄС у сфері міграції, безробіття, релігії, підтримки етнічного різноманіття та національного розвитку;
 - орієнтуватися в потоці інформації про функціонування ЄС на глобальному рівні.

Завдання семінарського заняття

1. Передумови утворення Європейського Союзу.
2. Етапи формування Європейського Союзу.
3. Інституційна структура Європейського Союзу.
4. Метод прийняття рішень у Європейському Союзі.
5. Діяльність ЄС у сфері спільної зовнішньої політики, політики безпеки.
6. Напрямки подолання економічної кризи в країнах ЄС.
7. Напрямки подолання ксенофобності та дискримінації на

європейському просторі під егідою ЄС.

8. Підходи до вирішення проблем нелегальної міграції у ЄС.

9. Боротьба ЄС із міжнародним тероризмом.

10. Перспективи та загрози подальшого розвитку ЄС як наддержавної структури. Інтеграційні та децентралізаційні тенденції в ЄС.

11. Напрямки співпраці України із Європейським Союзом.

12. Можливості інтеграції України у Європейський Союз: переваги та загрози.

Література

1. Жити разом: поєднання різноманіття і свободи в Європі XXI століття / [переклад з англ.]. – Львів : літопис, 2011. – 112 с.

2. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 205–226.

3. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 199–229.

4. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – С. 617–731.

5. European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Ознайомтеся із загрозами розвитку спільноти Європейського Союзу висвітленими у Доповіді Групи видатних осіб Ради Європи [1]. Які із вказаних загроз, на вашу думку є об'єктивними і можуть призвести до наростання внутрішньої соціальної напруги й небезпеки у середині ЄС? Які із даних загроз стосуються і України, як європейської держави? Відповідь обґрунтуйте.

2. Поміркуйте над роллю ЄС у сучасному світі. Подумайте чи можна ЄС розглядати як прототип глобальної/регіональної держави? Чи може ЄС конкурувати із глобальними державами?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Історія формування Європейського Союзу.
2. Соціально-економічна характеристика держав-членів ЄС.
3. Інституційна структура Європейського Союзу.
4. Геополітична стратегія Європейського Союзу.
5. Гео економічна стратегія Європейського Союзу.
6. Екологічні заходи ініційовані ЄС на світовій арені.

7. Боротьба ЄС із міжнародним тероризмом.
8. Напрямки вирішення ЄС проблеми нелегальної міграції.
9. Подолання ксенофобських настроїв на території ЄС.
10. Співробітництво ЄС із іншими міжнародними організаціями.
 11. Роль ЄС у сучасному глобальному світі.
 12. Внутрішні загрози подальшого розвитку ЄС.
 13. Напрямки співпраці ЄС з Україною.
 14. Проблеми інтеграції України у Європейський Союз.
 15. Єврорегіони та їх роль в інтеграційних процесах у Європі.

Запитання для самоперевірки

1. Охарактеризуйте етапи формування ЄС.
2. Опишіть організаційну структуру ЄС.
3. Проаналізуйте соціально-економічні відмінності розвитку держав-учасниць ЄС.
4. Перелічіть держави, що подали заявку на вступ в ЄС.
5. Поясніть діяльність ЄС у сфері вирішення проблем нелегальної міграції.
6. Окресліть напрямки боротьби ЄС із міжнародним тероризмом.
7. Проаналізуйте роль ЄС на глобальному політичному та економічному просторах.
8. Узагальніть результати співпраці України з ЄС.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПОСТСОВЕТЬСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Мета: засвоєння студентами знань про структуру, методи прийняття рішень, передумови та історію формування Співдружності Незалежних Держав (СНД), Організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), ГУАМ; ознайомлення з діяльністю міжнародних організацій на постсоветському просторі та роллю окремих держав у їх функціонуванні; формування навичок аналізу: соціально-економічної, геополітичної й геостратегічної діяльності міжнародних організацій постсоветського простору.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- передумови утворення міжнародних організацій на постсоветському просторі;
 - інституційну структуру та напрямки діяльності СНД;
 - цілі ОЧЕС;
 - мету створення та завдання діяльності ГУАМ;
 - роль України у створенні та функціонуванні міжнародних організацій на постсоветському просторі;
- вміти**
- аналізувати роль окремих держав у функціонуванні СНД, ОЧЕС, ГУАМ;
 - оцінювати роль СНД на світовій економічній та політичній арені;
 - аналізувати напрямки співпраці України з СНД, ГУАМ, ОЧЕС.

Завдання семінарського заняття

1. Передумови створення СНД.
2. Соціально-економічна характеристика держав-членів СНД.
3. Зовнішньоекономічна та зовнішньополітична стратегія СНД. Роль Росії у прийнятті рішень в СНД.
4. Інтеграційні процеси в СНД.
5. Членство України в СНД: переваги та загрози національної безпеки держави.
6. Основна мета та цілі створення ОЧЕС.

7. Діяльність ОЧЕС на європейському просторі.
8. Передумови виникнення, мета та завдання функціонування ГУАМ.
9. Участь України в ОЧЕС та ГУАМ. Труднощі у розбудові ОЧЕС та ГУАМ.

Література

1. ГУАМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://guam-organization.org/>
2. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 302–396.
3. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – С. 199–229.
4. Співдружність Незалежних Держав [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minsk.by>
5. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – С. 488–615.
6. Organization of Black Sea Economic Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bsec-organization.org>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Ознайомтеся із підрозділом 3.1.7.1. «Чорноморські доктрини в геополітичній думці України» навчального посібника за редакцією О. С. Кучика [2, с. 369–373]. Як на думку автора дані доктрини повинні стимулювати участь України в ОЧЕС?

2. Ознайомтеся із офіційними веб-сайтами ОЧЕС [6], ГУАМ [1]. Яку інформацію про функціонування організацій тут можна почерпнути? Як на даних сайтах висвітлено роль України в функціонуванні міжнародних організацій?

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Діяльність ГУАМ.
2. ГУАМ як головний регіональний продукт України.
3. Структура та цільові завдання СНД.
4. Інтеграційні процеси в СНД.
5. Перспективи подальшого функціонування СНД.
6. Участь України в СНД.

7. Історія створення ОЧЕС.
8. Держави-члени ОЧЕС.
9. Інтереси України у розвитку Чорноморського співробітництва.
10. Труднощі та перспективи розвитку ОЧЕС.

Запитання для самоперевірки

1. Розкрийте передумови утворення СНД.
2. Опишіть напрямки співробітництва України у структурі СНД.
3. Проаналізуйте мету та завдання діяльності ОЧЕС.
4. Перелічіть держави-члени ОЧЕС.
5. Поясніть передумови виникнення ГУАМ.
6. Розкрийте організаційну структуру ГУАМ.
7. Опишіть інтереси України в ГУАМ.
8. Проаналізуйте можливість та доцільність виникнення нових міжнародних організацій на постсовєтському просторі.
9. Опишіть роль міжнародних організацій постсовєтського простору на глобальному рівні.
10. Проаналізуйте роль регіональних держав у створенні та функціонуванні міжнародних організацій на постсовєтському просторі.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ТИПУ

Мета: засвоєння студентами знань про міжнародні організації регіонального типу: АСЕАН, ЛАД, РАЕС, КОМЕСА, ЕКОВАС, АС, МЕРКОСУР, НАФТА, КАРИКОМ, ОАД; ознайомлення з діяльністю міжнародних організацій на регіональному рівні, передумовами їх виникнення, еволюційними тенденціями; формування навичок аналізу: соціально-економічної, геополітичної й геостратегічної діяльності міжнародних організацій на регіональному рівні, підготовки комп'ютерних презентацій на предмет аналізу діяльності організацій.

В результаті вивчення даної теми студентові необхідно:

- знати**
- передумови утворення міжнародних організацій регіонального типу;
 - інституційну структуру та напрямки діяльності організацій;
 - проблеми, вирішенням яких займаються регіональні міжнародні організації;
 - напрямки співпраці України з міжнародними організаціями регіонального типу;
- вміти**
- аналізувати роль регіональних міжнародних організацій у сучасних процесах глобалізації;
 - орієнтуватися в потоці інформації про функціонування міжнародних організацій регіонального типу;
 - виконувати комп'ютерні презентації, які ілюструють діяльність міжнародних організацій регіонального типу.

Завдання практичної роботи

1. Ознайомитися із головними міжнародними організаціями регіонального типу.
2. Виконати картосхему «Міжнародні регіональні організації».
3. Підготувати комп'ютерну презентацію на предмет висвітлення: передумов утворення, історії розвитку, мети, завдань, інституційної структури, напрямків сучасної діяльності, особливостей співпраці із Україною однієї із міжнародних регіональних організацій.

Література

1. Атлас вчителя : [відп. ред. В. В. Молочко]. – К. : ДНВП «Картографія», 2010. – 328 с.
2. Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – 749 с.
3. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс [навч. посібник] / [за ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, Н. С. Логвінової]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 344 с.
4. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.ua>
5. Україна в міжнародних організаціях : [навч. посібник] / [за ред. Ю. І. Макара]. – Чернівці : Прут, 2009. – 880 с.
6. Циганкова Т. М. Міжнародні організації : [навч. посібник] / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордєєва. – К. : КНЕУ, 2001. – 340 с.
7. African Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.africa-union.org>
8. Arab league [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arableagueonline.org>
9. Association of Southeast Asian Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aseansec.org>
10. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nafta-sec-alena.org>
11. Organization of Islamic Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Офіційний сайт: <http://www.oic-oci.org>
12. Yearbook of International Organizations [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/yearbook>

Завдання та вправи для самостійної роботи

1. Ознайомтеся з структурою сайту Yearbook of International Organizations [12]. Яку інформацію про функціонування регіональних міжнародних організацій тут можна почерпнути?
2. Подумайте членом якої із регіональних міжнародних організацій доцільно було б бути Україні? З якою із існуючих організацій Україні необхідно було б мати тісніші економічні, політичні зв'язки, і чому?
3. Обґрунтуйте думку, що «членство України у міжнародних організаціях свідчить про її роль на міжнародній арені».

Теми рефератів, доповідей, есе

1. Функціонування АСЕАН.
2. Роль Ліги арабських держав у світових інтеграційних процесах.
3. Завдання діяльності Організації Американських держав.
4. Напрямки співпраці НАФТА та МЕРКОСУР.
5. Завдання діяльності КАРИКОМ.
6. Передумови створення Африканського Союзу.
7. Цілі та організаційна структура Андської спільноти націй.
8. Відмінність в інтеграційних процесах між Європою та Північною Америкою.
9. Відродження ідеї «африканської єдності».
10. Стратегія розвитку Африки – НЕПАД.

Запитання для самоперевірки

1. Назвіть держави-члени МЕРКОСУР.
2. Перелічіть передумови створення НАФТА.
3. Опишіть мету діяльності АСЕАН.
4. Охарактеризуйте проблеми функціонування Африканського Союзу.
5. Розкрийте історію створення Ліги арабських держав.
6. Проаналізуйте діяльність «Плану Коломбо».
7. Опишіть принципи діяльності АТЕС.
8. Проаналізуйте проблеми співробітництва України з міжнародними регіональними об'єднаннями.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЯ 2

1. Вкажіть правильне твердження:
 - а) Міжнародний валютний фонд – це міжнародна наднаціональна валютно-кредитна організація, що має статус спеціальної представницької установи ООН;
 - б) Міжнародний валютний фонд – це міжнародна національна валютно-кредитна організація, що має статус спостерігача в ООН;
 - в) Міжнародний валютний фонд – це міжнародна недержавна валютно-кредитна організація, що має статус спеціальної представницької установи ООН;
 - г) Міжнародний валютний фонд – це міжнародна політична організація, що має статус спеціальної представницької установи ООН.
2. Вкажіть рік створення Міжнародного валютного фонду:
 - а) 1948 р.;
 - б) 1944 р.;
 - в) 1991 р.;
 - г) 1946 р.;
 - д) 1954 р.
3. Вкажіть мету створення Міжнародного валютного фонду:
 - а) сприяння валютному співробітництву між країнами Північної Америки та стабілізації валют, надання короткострокових кредитів країнам-членам Фонду;
 - б) сприяння валютному співробітництву між країнами Європейського континенту та стабілізації валют, надання довгострокових кредитів країнам-членам;
 - в) сприяння міжнародному валютному співробітництву та стабілізації валют, надання короткострокових кредитів країнам-членам Фонду.
4. Вкажіть, яка частка капіталу Міжнародного валютного фонду припадає на промислово розвинуті країни:
 - а) 1/5;
 - б) 1/10;
 - в) 1/3;
 - г) 2/3;
 - д) 1/2.
5. Вкажіть рік набуття Україною статусу повноправного члена Міжнародного валютного фонду:
 - а) 1991 р.;
 - б) 1990 р.;
 - в) 2000 р.;
 - г) 1992 р.;
 - д) 1996 р.
6. Вкажіть, який із механізмів фінансування є найбільш поширеним видом кредитування з боку Міжнародного валютного фонду на початку XXI ст.:
 - а) звичайний механізм фінансування;
 - б) спеціальний механізм фінансування;
 - в) спеціальний механізм фінансування;
 - г) пільгове кредитування.
7. Вкажіть групу країн на яку орієнтовані програми пільгового кредитування Міжнародного валютного фонду:
 - а) високо розвинуті держави світу;
 - б) держави перехідного типу;
 - в) слабо розвинуті держави;
 - г) постсовєтські держави.
8. Вкажіть рік заснування Світового банку:
 - а) 1960 р.;
 - б) 1944 р.;
 - в) 1940 р.;
 - г) 1948 р.
9. Вкажіть завдання, які є пріоритетними для функціонування Світового банку:
 - а) довготерміновий економічний розвиток, лібералізація торгівлі, приватизація, інвестиції в інфраструктуру;
 - б) короткотерміновий економічний розвиток, лібералізація торгівлі, приватизація,

- інвестиції в сільське господарство;
- в) короткотерміновий економічний розвиток, обмеження зовнішньої торгівлі, націоналізація, інвестиції в освіту та науку.
- Вкажіть, які юридичні та фінансові утворення об'єднують терміном “Світовий банк” :
- а) Міжнародний валютний фонд та Міжнародна асоціація розвитку;
- б) Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
- в) Міжнародний олімпійський комітет та Міжнародна асоціація розвитку;
- г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Міжнародна асоціація розвитку.
- 10 Вкажіть рік заснування Міжнародної асоціації розвитку:
- а) 1944 р.;
- б) 1940 р.;
- в) 1960 р.;
- г) 1948 р.
- 11 Вкажіть термін на який надає безвідсоткові кредити Міжнародна асоціація розвитку:
- а) до 5 р.;
- б) 12–15 р.;
- в) 10–25 р.;
- г) 35–40 р.
- 12 Вкажіть термін на який надає безвідсоткові кредити Міжнародний банк реконструкції та розвитку:
- а) до 5 р.;
- б) 12–15 р.;
- в) 10–25 р.;
- г) 35–40 р.
- 13 Вкажіть, показник річного валового національного продукт в розрахунку на одну особу в державі, щоб вона могла отримати кредит у Міжнародному банку реконструкції та розвитку :
- а) понад 700 \$ на особу;
- б) понад 1000 \$ на особу;
- в) понад 1200 \$ на особу;
- г) понад 1500 \$ на особу.
- 14 Вкажіть, показник річного валового національного продукт в розрахунку на одну особу в державі, щоб вона могла отримати кредит у Міжнародної асоціації розвитку:
- а) менше 1700 \$ на особу;
- б) менше 1200 \$ на особу;
- в) менше 1500 \$ на особу;
- г) менше 2000 \$ на особу.
- 15 Вкажіть обсяг фінансування Світовим банком проекту “Покращення автошляхів та безпека руху в Україні”:
- а) 400 млн дол. США;
- б) 100 млн дол. США;
- в) 200 млн дол. США;
- г) 500 млн дол. США.
- 16 Вкажіть обсяг фінансування Світовим банком проекту «Розвиток міської інфраструктури України»:
- а) 400 млн дол. США;
- б) 140 млн дол. США;
- в) 600 млн дол. США;
- г) 50 млн дол. США.
- 17 Вкажіть в яких містах України будуть здійснюватися роботи з відновлення інфраструктури водопостачання і водовідведення в рамках проекту «Розвиток міської інфраструктури України»:
- а) Одеса, Львів, Київ;
- б) Львів, Харків, Дніпропетровськ;
- в) Одеса, Івано-Франківськ, Чернігів;
- г) Київ, Черкаси, Суми.
- 18 Вкажіть обсяг позик, що надані за період 2006–2010 рр. експортерам України в рамках проекту «Розвиток експорту 2», який фінансується Міжнародним банком реконструкції та розвитку:
- а) 154,5 млн дол. США;
- в) 107,5 млн дол. США;

- б) 120 млн дол. США; г) 150 млн дол. США.
- 19 Вкажіть обсяг фінансування Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Вдосконалення системи соціальної допомоги в Україні»:
 а) 200 млн дол. США; в) 56 млн дол. США;
 б) 99,4 млн дол. США; г) 156 млн дол. США.
- 20 Вкажіть основну мету проекту «Вдосконалення системи соціальної допомоги в Україні», який фінансується Міжнародним банком реконструкції та розвитку:
 а) збільшення обсягів виплат соціальної допомоги; в) перехід до надання адресної соціальної допомоги;
 б) збільшення черговості виплат соціальної допомоги; г) пропагування само зайнятості соціально незахищених верств.
- 21 Вкажіть назву програми фінансування Міжнародного банку реконструкції та розвитку, результатом впровадження якої на території України є перехід підприємців до подання податкової звітності у електронному вигляді:
 а) «Модернізація державної податкової служби України»; в) «Рівного доступу до якості освіти в Україні»;
 б) «Модернізація державних фінансів України»; г) «Розвиток системи державної статистики в Україні».
- 21 Вкажіть, результатом реалізації якої програми фінансування Міжнародного банку реконструкції та розвитку, результатом впровадження якої на території України є впровадження зовнішнього незалежного оцінювання випускників шкіл:
 а) «Модернізація державної податкової служби України»; в) «Рівного доступу до якості освіти в Україні»;
 б) «Модернізація державних фінансів України»; г) «Розвиток системи державної статистики в Україні».
- 22 Вкажіть назву програми фінансування Міжнародного банку реконструкції та розвитку, результатом впровадження якої на території України є перехід підприємців до подання податкової звітності у електронному вигляді:
 а) «Модернізація державної податкової служби України»; в) «Рівного доступу до якості освіти в Україні»;
 б) «Модернізація державних фінансів України»; г) «Розвиток системи державної статистики в Україні».
- 23 Вкажіть обсяг фінансування Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Передача електроенергії в Україні»:
 а) 400 млн дол. США; в) 300 млн дол. США;
 б) 150 млн дол. США; г) 200 млн дол. США.
- 24 Вкажіть стабілізацію роботи, якої енергетичної системи регіонального рівня передбачено здійснити в межах проекту «Передача електроенергії в Україні», що фінансується Міжнародним банком реконструкції та розвитку:
 а) Київської електроенергетичної системи; в) Кримської електроенергетичної системи;
 б) Кіровоградської електроенергетичної системи; г) Луганської електроенергетичної системи.
- 25 Вкажіть, яка міжнародна фінансово-кредитна організація здійснює фінансування проекту «Реабілітація гідроелектростанцій України»:
 а) Міжнародна асоціація розвитку; в) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
 б) Міжнародний валютний фонд; г) Світова організація торгівлі.

- 26 Вкажіть обсяг фінансування Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту «Реабілітація гідроелектростанцій в Україні»:
- а) 400 млн дол. США;
 - б) 166 млн дол. США;
 - в) 105,7 млн дол. США;
 - г) 200 млн дол. США.
- 27 Вкажіть скільки гідроелектростанцій зазнають модернізації в рамках проекту «Реабілітація гідроелектростанцій в Україні»:
- а) дев'ять;
 - б) три;
 - в) десять;
 - г) п'ять.
- 28 Вкажіть, яка міжнародна фінансово-кредитна організація здійснює фінансування проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості України»:
- а) Міжнародна асоціація розвитку;
 - б) Міжнародний валютний фонд;
 - в) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
 - г) Світова організація торгівлі.
- 29 Вкажіть, яка частка сертифікатів на земельні паї в Україні станом на 2010 р. видана громадянам України в рамках проекту «Видача державних актів на право власності на землю в сільській місцевості України», що фінансується Міжнародним банком реконструкції та розвитку:
- а) 98,5%;
 - б) 88,5 %;
 - в) 50,5%;
 - г) 100,0 %.
- 30 Вкажіть на якому році розпочинається погашення кредитів, що надаються Міжнародною асоціацією розвитку:
- а) на 15 р.;
 - б) на 10 р.;
 - в) на 20 р.;
 - г) на 11 р.
- 31 Вкажіть, які країни можуть бути членами Міжнародної асоціації розвитку:
- а) найбільш високо розвинуті держави світу, члени Світової організації торгівлі;
 - б) найменш високо розвинуті держави світу, члени ООН;
 - в) які є вже членами Міжнародного банку реконструкції та розвитку;
 - г) правильна відповідь відсутня.
- 32 Вкажіть правильне твердження:
- а) станом на 2010 р. соціально-економічні показники розвитку України є вищими за норми отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку;
 - б) станом на 2010 р. соціально-економічні показники розвитку України є нижчими за норми отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку;
 - в) станом на 2010 р. Україна неодноразово отримувала кредити в рамках програм, що фінансуються Міжнародною асоціацією розвитку.
- 33 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
- а) США;
 - б) Росія;
 - в) Китай;
 - г) Афганістан.
- 34 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
- а) Франція;
 - б) Бразилія;
 - в) Пакистан;
 - г) Нігерія.
- 35 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
- а) Україна;
 - в) Південно-Африканська республіка;

- б) Нігер; г) Венесуела.
- 36 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
а) Канада; в) Сьєрра-Леоне;
б) Бельгія; г) Аргентина.
- 37 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
а) Ефіопія; в) Японія;
б) Польща; г) Нова Зеландія.
- 38 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародної асоціації розвитку:
а) Центральноафриканська республіка; в) Алжир;
б) Італія; г) Іран.
- 39 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародного банку реконструкції та розвитку:
а) Сомалі; в) Афганістан;
б) Польща; г) Бангладеш.
- 40 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародного банку реконструкції та розвитку:
а) Нігерія; в) Гамбія;
б) Україна; г) Бангладеш.
- 41 Вкажіть країну соціально-економічні показники якої достатні для отримання кредитів від Міжнародного банку реконструкції та розвитку:
а) Сьєрра-Леоне; в) Ліберія;
б) Бразилія; г) Сенегал.
- 42 Вкажіть країну яка в основному надає кошти для кредитів Міжнародного банку реконструкції та розвитку:
а) Німеччина; в) Індія;
б) Бразилія; г) Панама.
- 43 Вкажіть країну яка в основному надає кошти для кредитів Міжнародного банку реконструкції та розвитку:
а) Замбія; в) Японія;
б) Перу; г) Росія.
- 44 Вкажіть рік заснування Світової організації торгівлі:
а) 1991 р.; в) 1944 р.;
б) 1995 р.; г) 1960 р.
- 45 Вкажіть організацію на базі якої виникла Світова організація торгівлі:
а) Міжнародний банк реконструкції і розвитку; в) Європейська асоціація вільної торгівлі;
б) Організація об'єднаних націй; г) Генеральна угода з тарифів і торгівлі.
- 46 Вкажіть правильне твердження:
а) Світова організація торгівлі – це міжнародна міжурядова організація;
б) Світова організація торгівлі – це міжнародна неурядова організація;
в) Світова організація торгівлі – це регіональна міжурядова організація.
- 47 Вкажіть рік виникнення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі:
а) 1945 р.; в) 1948 р.;
б) 1995 р.; г) 1960 р.
- 48 Вкажіть державу-ініціатора створення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі:

	а) Німеччина;	в) Франція;
	б) Великобританія;	г) США.
49	Вкажіть, яка кількість держав є членами Світової організації торгівлі станом на середину 2009 р.:	
	а) 150;	в) 210;
	б) 153;	г) 198.
50	Вкажіть, яка частка обсягу світової торгівлі в 2009 р. припадала на держав-членів Світової організації торгівлі:	
	а) 90,0 %;	в) 97,0 %;
	б) 50,5 %;	г) 100,0 %.
51	Вкажіть, яка частка світового ВВП в 2009 р. припадала на держав-членів Світової організації торгівлі:	
	а) 85,0 %;	в) 97,0 %;
	б) 75,0 %;	г) 78,0 %.
52	Вкажіть, яка частка населення світу в 2009 р. проживала в державах-членах Світової організації торгівлі:	
	а) 65,0 %;	в) 97,0 %;
	б) 85,0 %;	г) 75,0 %.
53	Вкажіть в якому році Україна стала повноправним членом світової організації торгівлі:	
	а) 1991 р.;	в) 1992 р.;
	б) 2000 р.;	г) 2008 р.
54	Вкажіть ціль Світової організації торгівлі:	
	а) підвищення життєвого рівня;	в) зростання доходів і ефективного попиту;
	б) забезпечення повної зайнятості;	г) правильна відповідь: а), б) і в).
55	Вкажіть ціль Світової організації торгівлі:	
	а) розширення виробництва товарів і послуг;	г) відмежування країн, що розвиваються від світової торгівлі;
	б) оптимальне використання світових ресурсів;	д) правильна відповідь: а), б), в).
	в) захист і збереження навколишнього середовища;	е) правильна відповідь: а), б), г).
56	Вкажіть сутність принципу найбільшого сприяння в діяльності Світової організації торгівлі:	
	а) з метою захисту промисловості країна вводить митні тарифи, а не використовує торговельно-політичні заходи;	г) країни-учасниці повинні встановлювати для товарів своїх партнерів по СОТ такий самий режим, як і для своїх товарів на власному ринку;
	б) тарифні рівні, які узгоджені в рамках СОТ не можуть переглядатися окремою країною-членом в односторонньому порядку;	д) заборона застосування субсидій і демпінгу;
	в) країна повинна надавати своєму партнерові по СОТ такі самі привілеї, які вона надає будь-якій іншій державі, не може бути односторонніх пільг;	е) якщо країна потерпає від якогось непередбачуваного лиха, то вона може тимчасово вийти за межі взятих на себе торговельних обов'язків, але за узгодженням із СОТ.

- 61 Вкажіть до якого регіону в більшості належать країни-учасниці Організації країн-експортерів нафти:
 а) до Карибського регіону; в) до Середземноморського регіону;
 б) до Чорноморського регіону; г) до регіону Перської затоки.
- 62 Вкажіть кількість країн, яка на сьогодні входить до складу Організації країн-експортерів нафти:
 а) 15; в) 10;
 б) 12; г) 11.
- 63 Вкажіть, яка із перелічених країн-членів Організації країн-експортерів нафти має, станом на 2010 р. найбільшу квоту на видобуток нафти:
 а) Саудівська Аравія; в) Росія;
 б) Алжир; г) Катар.
- 64 Вкажіть країну, яка не є членом Організації країн-експортерів нафти:
 а) Індонезія; в) Об'єднані Арабські Емірати;
 б) Лівія; г) Росія.
- 65 Вкажіть країну, яка не є членом Організації країн-експортерів нафти:
 а) Нігерія; в) США;
 б) Саудівська Аравія; г) Іран.
- 66 Вкажіть країну, яка не є членом Організації країн-експортерів нафти:
 а) Венесуела; в) Кувейт;
 б) Колумбія; г) Лівія.
- 67 Вкажіть країну, яка не є членом Організації країн-експортерів нафти:
 а) Ірак; в) Катар;
 б) Іран; г) Індонезія.
- 68 Вкажіть головну мету Організації країн-експортерів нафти:
 а) стабілізація світових цін на нафту на рівні, який забезпечує інтереси високо розвинутих країн світу;
 б) стабілізація світових цін на нафту на рівні, який забезпечує інтереси країн-членів ОПЕК;
 в) стабілізація світових цін на нафту на рівні, який забезпечує інтереси країн, що розвиваються.
 г) стабілізація світових цін на нафту на рівні, який забезпечує інтереси країн-учасниць Світової організації торгівлі.
- 69 Вкажіть частку нафти, яку постачає на світовий ринок Організація країн-експортерів нафти:
 а) 75 %; в) 80 %;
 б) 50 %; г) 90 %.
- 70 Вкажіть кагорту країн для підтримки яких був утворений Фонд міжнародного розвитку ОПЕК:
 а) високо розвинуті країни світу; в) країни світу із перехідною економікою;
 б) країни світу, що розвиваються; г) правильна відповідь: а), в).
- 71 Вкажіть державу світу, яка є членом Фонду міжнародного розвитку ОПЕК:
 а) Україна; в) Японія;
 б) Аргентина; г) Індонезія.
- 72 Вкажіть державу світу, яка не є членом Фонду міжнародного розвитку ОПЕК:
 а) Саудівська Аравія; в) Пакистан;
 б) Кувейт; г) Лівія.

- 73 Вкажіть квоту на видобуток нафти Саудівської Аравії в 2010 р.:
- а) 9,099 млн бареллей на добу; в) 1,451 млн. бареллей на добу;
 - б) 0,894 млн. бареллей на добу; г) 2,247 млн. бареллей на добу.
- 74 Вкажіть цілі Організації країн-експортерів нафти:
- а) координація нафтової політики країн-членів, забезпечення стійких прибутків країн-членів, регулярне постачання нафти споживачам, протидія реалізації програм з охорони довкілля;
 - б) координація нафтової політики високо розвинутих країн світу, забезпечення стійких прибутків країн-членів, регулярне постачання нафти споживачам, протидія реалізації програм з охорони довкілля;
 - в) координація нафтової політики країн-членів, забезпечення стійких прибутків країн-членів, регулярне постачання нафти споживачам, реалізація програм з охорони довкілля.
- 75 Вкажіть рік заснування Арабського союзу чавуну і сталі:
- а) 1960 р.; в) 1979 р.;
 - б) 1944 р.; г) 1971 р.
- 76 Вкажіть частку виробництва сталі в арабських країнах, яка припадає на країни-учасниці Арабського союзу чавуну і сталі :
- а) 80 %; в) 75 %;
 - б) 90 %; г) 50 %.
- 77 Вкажіть ціль функціонування Арабського союзу чавуну і сталі:
- а) розширення виробництва в) широка диверсифікація продукції, продукції;
 - б) впровадження нових технологій; г) правильна відповідь: а), б), в).
- 78 Вкажіть місто розташування штаб-квартири Арабського союзу чавуну і сталі:
- а) Мекка; г) Каїр;
 - б) Медина; д) Алжир;
 - в) Аль-Джазаїр; е) Ісламабад.
- 79 Вкажіть державу, яка не є членом організації Арабського союзу чавуну і сталі:
- а) Алжир; в) Ірак;
 - б) Іран; г) Об'єднані Арабські Емірати.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Тематика індивідуального навчально-дослідного завдання

1. Всесвітня організація охорони здоров'я.
2. ЮНЕСКО.
3. Всесвітня туристична організація.
4. Всесвітня організація інтелектуальної власності.
5. Міжнародна організація з міграції.
6. Міжнародний банк реконструкції і розвитку.
7. Міжнародна асоціація розвитку.
8. Дитячий фонд ООН.
9. Фонд розвитку для жінок (ЮНІФЕМ).
10. Рада Європи.
11. Тихоокеанський пакт безпеки.
12. Організація договору про колективну безпеку.
13. Ліга арабських держав.
14. Арабський союз чавуну і сталі.
15. Рада арабської економічної єдності (РАЕС).
16. Організація «Ісламська Конференція».
17. «План Коломбо».
18. Андська спільнота націй.
19. Карибське співтовариство і Карибський спільний ринок.
20. Організація американських держав.
21. Африканський Союз.
22. Спільний ринок Східної та Південної Африки.
23. Співтовариство розвитку Півдня Африки.
24. Митний і економічний союз Центральної Африки.
25. Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання

Вступ.

1. Розкриття передумов утворення міжнародної організації.
2. Мета, цілі, завдання міжнародної організації.
3. Організаційна структура міжнародної організації.
4. Напрямки роботи міжнародної організації.
5. Проекти, програми, що здійснюються під егідою організації.

6. Роль організації у світових геополітичних, гео економічних процесах.

7. Напрямки співпраці України із міжнародною організацією.

Висновки.

Література.

Методичні вказівки до оформлення

1. Індивідуально-дослідне завдання виконується на стандартних листках формату А-4, чорнилом одного кольору (синє або чорне). Поля: зверху, знизу, справа – 2 см, зліва – 2,5 см.

2. Кожен розділ розпочинається з нової сторінки. Новий підрозділ продовжується на тій сторінці на якій завершився попередній.

3. Назва підрозділу чи розділу в тексті має відповідати його ж назві в змісті. Бажано дотримуватися й специфіки шрифтового оформлення (розмір шрифту, курсив, підкреслення тощо).

4. Нумерація сторінок творчої роботи є наскрізною.

5. Нумерація таблиць йде наскрізна в межах одного розділу. Перша цифра – це номер розділу, друга – це порядковий номер таблиці в межах розділу, наприклад, 1.1, 2.3, 4.5, тощо. Під таблицею обов'язково роблять посилання на джерело інформації звідки була використана дана таблиця. Для цього в квадратних дужках вказують порядковий номер джерела під яким воно розташоване в загальному списку літератури, наприклад: 5, 12 тощо. Бажано крім самого номера джерела зазначати й сторінку – [12, с. 34]. Останнє, особливо стосується таблиць запозичених із статистичних щорічників, збірників.

6. Аналогічні зауваження стосуються й проблеми оформлення та підпису малюнків, діаграм.

7. Перелік літературних джерел, використаних при написанні ІНДЗ, повинен містити не менше ніж 7 (сім) позицій. На кожне з використаних джерел повинно бути посилання в тексті: після цитати у квадратних дужках вказується порядковий номер джерела у списку літератури, та номер сторінки, де надрукована цитована частина тексту, наприклад: [4, с. 45].

8. Літературні джерела подаються в алфавітному порядку. Приклад оформлення літературних джерел:

а) бібліографічне оформлення книги, монографії:

Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – 749 с б) *статистичного довідника: б) статті з періодичного видання:*

Книш М. М. Глобалізація: сутність поняття / М. М. Книш // Наук. записки Терноп. пед. ун-ту. Серія : Географія. — № 1. — 2007. — С. 72—78.

г) *Інтернет джерела:*

Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV від 04 липня 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20110908>

The Club of Rome [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.clubofrome.org>

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автономія – широке внутрішнє самоврядування політико-національного утворення у межах єдиної держави. Здійснюється, переважно, на певній території, яка компактно заселена етнічними групами, з метою задоволення їх інтересів у сфері політики, культури, економіки.

Агресія (від лат. *aggressio* – напад) – форма здійснення зовнішньої політики держави щодо іншої держави чи народу. Згідно зі Статутом ООН під агресією розуміють усі види та форми незаконного збройного нападу та застосування сили однією державою чи групою держав суверенітету, територіальної недоторканності або політичної незалежності іншої країни, народу (нації).

Альянс (від фр. *alliance* – союз) – союз, об'єднання держав, організацій, окремих осіб на підставі договірних зобов'язань.

Американізація (вестернізація) – вплив США на поп-культуру, бізнес-моделі, мову і політику інших країн. Термін був введений в 1907 р. і спочатку вживався для характеристики зростання популярності американського способу життя в Канаді. У самих США термін застосовується до процесу асиміляції іммігрантів, в той час як за межами США термін використовується найчастіше в негативному контексті, порівнюючи його з втратою традиційної культури та звичаїв.

Анексія (від лат. *annexio*) – насильницьке приєднання однією державою території чи частини території іншої держави або народу, а також будь-якого простору, що перебуває у спільному користуванні міжнародних співтовариств (Антарктида, відкрите море, дно Світового океану).

Антитерористична операція (англ. *Antiterrorist operation*) – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, здійснюваних з терористичною метою, звільнення заручників, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичного акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною метою.

Асиміляція (від лат. *assimilation* – подібність, ототожнення) – 1) засіб досягнення етнічної однорідності; 2) процес розчинення раніше самостійного народу (етносу) чи певної його частини в середовищі чисельнішого народу. Асиміляція є добровільною (природна) і вимушеною (насильницька).

Без'ядерний статус – гуманістична ініціатива уряду ядерної держави добровільно позбутися успадкованої від попередньої політичної системи зброї масового знищення, дійова форма практичного сприяння підтриманню миру і безпеки.

Безпека міжнародна – 1) відсутність у відносинах між державами

збройних конфліктів або взаємовідносин, що можуть призвести до них;
2) наявність міжнародних договорів, що виключають війну як метод вирішення спірних питань.

Відкрите суспільство – це суспільство, яке базується на визнанні того факту, що ніхто не має монополії на істину, що різні люди мають різні погляди та інтереси, і що існує потреба в установах, які б захищали права усіх людей і давали б їм змогу жити разом в мирі і злагоді. Термін запропонував в 1945 р. філософ Карл Поппер в праці «Відкрите суспільство та його вороги». Основні риси відкритого суспільства: верховенство права, демократично обрана влада, інститути громадянського суспільства, захист прав меншин.

Відносини міжнародні – дипломатичні, економічні, освітні, наукові та культурні стосунки між державами та їх суб'єктами.

Відсталість – одна з головних ознак країн, що розвиваються, яка характеризує стан економіки і соціальної сфери, і проявляється через багатокладну структуру господарства, неоднорідну соціальну структуру, сировинний характер економіки і традиційну структуру виробництва, низький рівень промисловості і гіпертрофований розвиток сфери послуг, просторовий дуалізм, низький рівень життя населення, нерівноправне положення в міжнародному географічному поділі праці.

Війна – міжнародний або внутрішній конфлікт в якому кількість загиблих перевищує 1000 осіб. Розрізнять війни: справедливі і несправедливі; визвольні і загарбницькі; світові і локальні.

Війна культур – протистояння етнічних, релігійних, мистецьких груп, спрямованих на збереження власної ідентичності та недопущення впливу іншої, або підпорядкування їй.

Війна світова – суспільно-політичне явище, що виступає продовженням політичної боротьби держав, націй, засобами збройного насилля. Світова війна характеризується масштабом (кількість учасників, озброєння, театр військових дій), завданнями і метою. Одне з основних завдань – змінити систему міжнародних відносин, сфери впливу і панування. В ХХ ст. було дві світові війни: в першій (1914–1918 рр.) брали участь 33 держави, у другій (1939–1945 рр.) – 72 держави.

Військова могутність (англ. *military power*) – кількість військової техніки так вміння її використовувати як для захисту власної території так і в разі можливих дій на чужій території.

Військовий потенціал – можливість держави чи коаліції держав утримувати й удосконалювати збройні сили, підвищувати їхню боєздатність, поповнювати навченими кадрами, забезпечувати сучасною зброєю та військовою технікою і всіма видами постачання в мирний і воєнний час. Виявом військового потенціалу є військова могутність держави.

Внутрішні морські води – прибережні морські води держави, на які

поширюється її суверенітет і юрисдикція у повному обсязі. До них належать: акваторії морських портів; моря, повністю оточені сушею однієї держави; морські бухти, затоки, лимани, береги яких належать одній державі, а ширина входу до них не перевищує 24 морські милі; історичні води, тобто затоки, береги яких належать одній державі, котра вважає їх історичною складовою своєї території (своїми внутрішніми водами), проте ширина входу не перевищує 24 морські милі.

Врегулювання міжнародного конфлікту – віднайдення такого стану рівноваги у відносинах між його суб'єктами, порушення якої не було б вигідне жодному з них (стан оптимальності).

Геноцид – діяльність з метою повного або часткового знищення будь-якої національності, етнічної спільноти або релігійної групи.

Геоконфліктологія – наука, яка вивчає сукупну дію географічних, політичних та інших чинників на виникнення, перебіг та наслідки політичних у тому числі військових конфліктів.

Геополітика – погранична між географією і політологією наука, яка виявляє, вивчає і прогнозує внутрішню і зовнішню політику держав, ураховуючи їх географічне положення, природні умови і ресурси, поведінку сусідніх країн, історію та менталітет народу.

Геополітична доктрина – вчення та система панівних поглядів і керівних принципів щодо місця держави в її політико-географічному положенні у локальному, регіональному та глобальному масштабах.

Глобалізація (від лат. *globus* – куля, земна куля, глобус) – перетворення певного явища на світове, планетарне, те, яке стосується усієї Землі, Земної кулі; це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн.

Глобалістика – міждисциплінарна область наукових знань, спрямованих на виявлення сутності, причин і тенденцій процесів глобалізації, породжених нею глобальних проблем і пошук шляхів зміцнення позитивних і подолання негативних для людства і біосфери наслідків цих процесів.

Глобальний уряд (світовий уряд, англ. global government, world government) – одна спільна політична влада для усього людства. Його передумовою є становлення та розвиток міжнародних організацій, міжурядових агенцій, сітєвих мереж тощо.

Глобальні проблеми (глобальні проблеми людства, глобальні проблеми світу, глобальні проблеми сучасності) – комплекс проблем і ситуацій, які торкаються життєвих інтересів усіх народів світу та вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості (екологічні проб-

леми, гонка озброєнь, хвороби і т.д.). Глобальні проблеми людства стосуються як поверхні землі, так і Світового океану, атмосфери планети, навколоземного космічного простору.

Гра політична – метафора щодо деяких видів політичних дій (маневрування, інтрига, угоди, таємні переговори тощо.); особливий вид політичної дії, головна мета якої – імітація діяльності. Гра політична має своїх суб'єктів (учасників дій), свої процедурні правила, заборони, раціональність та ірраціональність, ризик і розрахунок, помилки та точність, співвідношення можливості і випадковості. Основна мета цього виду діяльності – замаскувати справжні наміри, цілі та засоби їх досягнення.

Громадянська війна – це збройний конфлікт всередині держави, де уряд є одним із активних учасників і в якому обидві сторони продовжують боротьбу незалежно від втрат.

Громадянське суспільство – та частина суспільного життя, яка знаходиться за межами державної влади, не підлягає довільному втручання і регулюванню з боку держави, або сукупність недержавних, невідладних організацій, асоціацій, союзів, створених громадянами відповідно до їх невід'ємних прав з метою реалізації різноманітних інтересів.

Гуманітарна інтервенція – концепція американських політиків, в якій виправдовувалося використання сили як необхідність боротьби з диктаторськими режимами в інтересах демократії.

Гуманітарна катастрофа – явище, що виникає у результаті наслідків воєнних дій, природних катаклізмів, економічної блокади чи політичних рішень і спричинює людські жертви переважно серед мирного населення.

Декларація (від лат. *declaro* – заявляю, оповіщаю) – 1) заява одного чи кількох урядів, міжнародних або громадських організацій, що доводить, до загального відома програмний акт, важливу міжнародну подію, рішення тощо.

Делімітація кордонів (від лат. *delimitation* – встановлення) – визначення положення і напрямку державного кордону за згодою між сусідніми державами, зафіксоване у договорі та графічно зображене на великомасштабних топографічних картах, що додаються до документа.

Демаркація кордонів (від лат. *demarcation* – розмежування) – встановлення лінії державного кордону на місцевості шляхом спорудження прикордонних знаків на основі міжнародного договору про делімітацію кордону.

Демілітаризація (від лат. *militaris* – воєнний) – 1) роззброєння; 2) у міжнародному праві ліквідація, відповідно до міжнародних договорів, воєнних споруд і укріплень на певній території, а також заборона мати на ній військово промисловість, утримувати збройні сили, здійснювати

військові маневри тощо.

Демократія (грец. *δημοκρατία*, від *δῆμος* – народ і *κράτος* – влада, буквально – народовладдя) – форма організації та функціонування політичної системи, що ґрунтується на визнанні народу джерелом влади, його права брати участь у розв’язанні державних справ у поєднанні з широким колом громадянських прав і свобод.

Держава – політична форма організації суспільства, що складається у результаті виникнення і діяльності публічної влади – системи, яка керує основними сферами суспільного життя. Основні ознаки держави: наявність системи органів і установ, які утворюють механізм держави; наявність обов’язкових правил поведінки, встановлених або санкціонованих державою (державного права); наявність певної території в межах якої діє дана державна влада. Держава виконує зовнішні і внутрішні функції. Зовнішня функція полягає в захисті кордонів, цілісності території, суверенітету, у сприянні розвитку співробітництва з іншими державами.

Державна територія – частина Земної кулі, яка знаходиться під суверенітетом певної країни. До її складу входить: суша з її надрами, внутрішні і територіальні води, повітряний простір, який лежить над нею.

Державний лад – спосіб здійснення легітимними управлінськими структурами владних повноважень у межах своїх країн. Державний лад визначається формою державного правління і формою державного устрою.

Диктатура (лат. *dictatura* – необмежена влада) – нічим не обмежена, незаборонена ніякими законами влада (однієї особи, групи осіб, верстви тощо), що спирається безпосередньо на силу.

Дипломатія – офіційна діяльність глав держав, урядів і спеціальних органів зовнішніх зносин щодо здійснення зовнішньої політики та захисту прав й інтересів своєї держави за кордоном.

Дипломатія народна – участь громадян у розв’язанні питань, пов’язаних із міжнародним співробітництвом. Втілюється у таких формах: екологічні, антивоєнні та масові демократичні рухи, конференції, форуми, неофіційні зустрічі тощо.

Доктрина – політичне, наукове, філософське вчення, теорія, система поглядів, повідний теоретичний або політичний принцип у діяльності держави, міжнародних організацій тощо.

Екологічна криза – невідповідність соціально-економічного розвитку суспільства еколого-ресурсним можливостям навколишнього середовища, що руйнує традиційну систему життєзабезпечення.

Експансія – розширення сфери впливу великих держав, що здійснюється економічними, військовими та дипломатичними методами.

Екстрадиція – видача іноземній державі особи, яка порушила закони

цієї держави.

Екстремізм (від лат. *extremus* – крайній) – схильність в ідеології та політиці до крайніх поглядів і засобів у досягненні певних цілей.

Євразійство – концепція, основною засадою якої є ідея синтезу західної та східної культур як моделі суспільного розвитку.

Європеїзація (англ. *europenisation*) – первинно, це здійснення європейського культурного впливу. В сучасних умовах – це процес змін на внутрішньому політичному рівні, рівні політичних акцентів (преференцій) та інституцій спричинений впливом європейської інтеграції та створенням ЄС.

Єврорегіон – транскордонне регіональне утворення на теренах Європи, що сформувалося у межах суміжних одиниць адміністративно-територіального поділу двох і більше країн на основі реалізації спільних програм і угод, підписаних на рівні органів місцевого самоврядування.

Єдиний економічний простір – сукупність територій, в межах яких діють загальні принципи господарювання, узгоджені єдині правила зовнішньоекономічних відносин.

Загальна конвенція боротьби з міжнародним тероризмом – документ розроблений і затверджений Генеральною Асамблеєю ООН в 2000 р. Його основною метою є забезпечення ефективних заходів щодо попередження актів тероризму і гарантування того, що виконавці терористичних актів будуть позбавлені можливості уникнути правосуддя і покарання завдяки використанню процедури екстрадиції або переслідування терористів. Сьогодні в руслі боротьби з міжнародним тероризмом, крім уже згаданої, ООН прийняло 12 окремих конвенцій, які висвітлюють питання окремих видів тероризму, як то незаконне захоплення літаків, захоплення заручників, морський і бомбовий тероризм тощо.

Залежна територія – країна, яка не має незалежності, але володіє усіма характеристиками країни: територія, кордони, населення і т.д.

Збройний конфлікт – військове зіткнення, яке не досягає масштабів війни; форма вирішення протиріччя між країнами або всередині країни.

Зміна режимів – ідеї американських політиків, які побудовані на легалізації прецедентів збройних інтервенцій США. Воно передбачають можливість використання сили проти любого уряду, який був недемократичний з точки зору США.

Ізоляціонізм (від фр. *isolation* – відокремлення, відособлення) – політична течія, спрямована проти здійснення державою, регіоном активної політики на міжнародній арені, поза власними межами.

Інвазія – вторгнення, напад.

Інтеграція економічна – процес інтернаціоналізації господарського життя, зближення та об'єднання економік кількох держав. Виділяють

п'ять етапів міжнародної економічної інтеграції: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна інтеграція.

Інтеграція міжнародна – неухильний і закономірний процес зближення та об'єднання держав і їх суб'єктів у всіх сферах життя суспільства на основі загальнолюдських принципів, у результаті чого посилюються їхні взаємозв'язки і зменшується відносна самостійність.

Інтервенція – насильницьке втручання третіх сторін (зовнішніх акторів) у міжнародний або внутрішній конфлікт.

Інтернаціоналізація – процес надання міжнародного характеру різноманітним формам суспільного життя держави.

Інформаційна війна – стан сторін-супротивників, за якого здійснюється активний інформаційний вплив на інформаційний ресурс один одного з метою отримання виграву у матеріальній та інтелектуальній сферах. Головна мета такої війни: здобуття політичної, військової, економічної і соціальної перемоги за рахунок примусу противника до прийняття рішення, яке відповідає намірам іншої сторони.

Капітуляція – у міжнародному праві припинення боротьби і здача збройних сил однією з воюючих держав. Беззастережна капітуляція підписується, як правило, при повному розгромі збройних сил.

Консул (від лат. *consul*) – службова особа однієї держави, що за згодою іншої держави постійно перебуває в певному її пункті (місті, регіоні) і здійснює там представництво і захист юридичних, економічних та інших інтересів своєї держави, її громадян або юридичних осіб.

Консульство – представництво однієї держави, очолюване консулом, у певному пункті іншої держави.

Конфлікт – ситуація, за якої учасники відносин, об'єднані одним і тим самим об'єктом, усвідомлюють несумісність їхніх інтересів стосовно нього і діють з урахуванням такого усвідомлення.

Корупція – підкупність, продажність урядовців і громадських діячів; пряме використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення.

Країна – територіально визначене політичне, національне, соціальне і культурне співтовариство з акцентом на його географічному (просторовому) положенні у світі. Часто країна є синонімом поняття держава, проте має більш культурно-історичний або соціально-економічний, ніж політичний зміст.

Лібералізм (лат. *liberalis* – вільний) – сукупність поглядів, що ґрунтуються на максимальному обмеженні втручання держави в економічну, громадську, релігійну діяльність тощо.

Мафія – таємна, здебільшого бандитська, організація, яка шляхом терору й залякування втручається в політичне життя країни.

Мир – стан спокою і гармонії, період між війнами. Мир не означає відсутності конфліктів, а згоду вирішувати конфлікти без застосування насилля, що приводить до війни.

Мирне політичне мислення – розгляд правлячою елітою людства, як єдиної системи, всередині якої мирні умови співжиття найбільшим чином сприяють її прогресивному розвитку.

Мирний час – епоха або відрізок часу в історії якої-небудь держави, коаліції держав, позначена відсутністю відкритих військових конфліктів та війн між народом, що живе на даній території, та іншими народами. Мирний час ґрунтується на невоєнній зовнішній політиці між державами, врахуванні національних інтересів кожній із сторін, а також на договорах, або інших документах, узгоджених між сторонами.

Мирні дивіденди (англ. *peace dividend*) – політичне гасло проголошене президентом США Дж. Бушем-старшим та прем'єр-міністром Великої Британії М. Тетчер на початку 90-х років ХХ ст. Гасло проголошує економічний ефект від зниження витрат на оборону. Даний термін часто використовувався наприкінці холодної війни, коли країни Заходу суттєво скоротили військові витрати.

Миротворчість (*peacemaking*, від англ. *peace* – мир, *take* – робити, творити, здійснювати) – спосіб керування міжнародним конфліктом, коли треті сторони намагаються припинити його насильницьку фазу мирними засобами.

Міждержавна (міжурядова) організація (міжнародна формальна організація) – міжнародна організація засновником і членом якої виступають держави.

Міжнародна безпека – стан міжнародних відносин, що виключає порушення миру та створення реальної загрози розвитку людства, за якого народи можуть суверенно, без втручання і тиску ззовні розвиватися.

Міжнародна інформація – інформація, яка циркулює між державами і використовується в керуванні міжнародними процесами, висвітлює взаємодії між державами.

Міжнародна неурядова організація (міжнародна неформальна організація) – міжнародна організація, яка об'єднує фізичних або юридичних осіб, діяльність яких здійснюється поза межами офіційної зовнішньої політики держав.

Міжнародна організація – об'єднання держав або національних товариств неурядового характеру для досягнення спільних цілей у галузі політичного, економічного, соціального, науково-технічного, культурного життя; одна з найважливіших форм багатостороннього співробітництва між державами. Міжнародні організації створюються на основі угод між її учасниками; діяльність кожної міжнародної організації регламентується її статутом. Розрізняють міждержавні (міжурядові) та міжнародні неурядові організації.

Міжнародна організація глобального типу – об'єднує країни або інші суб'єкти незалежно від того, де, в якій частині світу вони знаходяться (ООН, МВФ, Світовий банк, МБРР, ВООЗ).

Міжнародне право – система правових принципів і норм, створених шляхом угод між державами, які регулюють відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права.

Міжнародний конфлікт – соціально-політичне явище, обумовлене гострими розбіжностями між учасниками міжнародних відносин, які характеризуються взаємними намаганнями домогтися власних інтересів за рахунок обмеження інтересів і цілей протилежної сторони.

Міжнародний тероризм (англ. *international terrorism*) – здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих господарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної (ядерний тероризм), хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження.

Міжнародні економічні відносини – система господарських суспільно-виробничих зв'язків між країнами чи групами країн на основі міжнародного поділу праці.

Наркаторгівля – торгівля забороненими законодавством держави наркотичними засобами. Бізнес, що контролюється криміногенними структурами.

Нейтралітет (від нім. *Neutralität* – ні той, ні інший) – особливий міжнародно-правовий статус держави, яка не бере участь у війні, зберігає мирні відносини з воюючими сторонами і не надає жодній з них воєнної допомоги, а також відмова держави від участі у військових блоках і союзах.

Ноосфера (від грец. *vous* – розум, дух) – етап розвитку біосфери на яко-му людина свідомо використовуючи свої знання буде підтримувати існування ноосфери та сприятиме її розвитку. Засновником вчення про ноо-сферу є В. Вернадський.

Окупація (від лат. *occupatio* – захоплення) – у військовій справі та у міжнародному праві тимчасове заняття озброєними силами території супротивника.

Пацифізм – філософія, практична діяльність, спрямована на заперечення війни як засобу вирішення конфліктів.

Пацифікація (від лат. *pacificatio* – умиротворення, замирення, заспокоєння) – урядова політика, спрямована на замирення (певною мірою, пацифізм, що впроваджується насильницькими методами) локалізованих етносів (національних меншин).

Переговори – процес узгодження інтересів сторін конфлікту шляхом спілкування, в ході якого кожна сторона намагається змінити позицію опонента.

Периферія (грец. περιφέρεια – коло, дуга, поверхня) – місцевість віддалена від центру, околиця.

Політика – сфера суспільної діяльності, діяльності політичних партій, яка визначається їхнім становищем у суспільстві та інтересами. Основу політики складає проблема завоювання, утримання та використання державної влади.

Політична карта світу – політична геопросторова організація людства у глобальному масштабі та відображення її структурних особливостей.

Посередництво – засіб управління конфліктом, коли третя сторона, яка не є безпосереднім суб'єктом конфлікту, без застосування примусу змінює хід переговорів між сторонами конфлікту, прагнучи наблизити їх до взаєморозуміння.

Постконфліктне будівництво – діяльність із нейтралізації негативних наслідків конфлікту (економічних, екологічних, демографічних, соціальних тощо), усунення причин конфлікту.

Примусова демократизація – встановлення демократичного режиму шляхом використання таких засобів як політичний тиск, введення економічних санкцій, підтримка опозиції, міжнародної ізоляції відповідного режиму.

Професійна армія – армія, в якій військова служба є для усього особового складу основною професією і родом діяльності.

Расизм – політична теорія та практика, що ґрунтується на концепціях про фізичну і психічну неповноцінність окремих рас та народів, вирішальний вплив расових відмінностей на історію та культуру людства.

Революція (від лат. *revolution* – відкочування, обертання, кругообіг) – докорінний переворот, глибинні швидкі якісні зміни встановленого політичного, економічного, соціального порядку суспільства здебільшого насильницьким способом.

Регіональна міжнародна організація – об'єднує країни, розташовані в якомусь певному регіоні, як правило, компактно, в територіальній близькості (ЄС, АСЕАН, НАФТА, СНД).

Релігія (від лат. *religio* – благочестя, побожність, святиня) – форма суспільної свідомості, система поглядів, світосприймання і світовідчуття, що виражають віру людини в існування Бога та мають зовнішні прояви в поведінці та побуті.

Репресія (від лат. придушення) – покарання, утиски, що використовує влада для збереження встановленого порядку в державі.

Самопроголошена держава (невизнана держава) – світове геополітичне утворення, яке не має загального міжнародного визнання, але фактично повністю або частково є суверенною країною. Більшість таких держав є субнаціональними регіонами, які відокремились від своїх держав. Деякі з них користуються військовою/економічною/політичною та часто неформальною дипломатичною підтримкою третіх країн, зацікавлених у їх існуванні.

Світове господарство – сукупність національних господарств, взаємопов'язаних міжнародними економічними відносинами з відповідним механізмом регулювання та керування.

Світовий політичний процес – сукупна діяльність народів, держав і їхніх інститутів, соціальних спільнот та їхніх організацій і рухів, що зорієнтовані на певні політичні цілі у сфері міжнародних відносин.

Світовий ринок – складова частина світової економіки, представлена системою обміну товарів і послуг між продавцями і покупцями різних країн, яка сформувалася на осевої міжнародного поділу та інтеграції праці й міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин.

Секуляризація (від лат. *saecularis* – мирський, світський) – процес змін у взаємовідносинах релігії з суспільством у напрямку звільнення від релігійного впливу. В її суті – поділ людського буття на дві сфери: світську та релігійну, що не перетинаються одна з одною.

Сецесія (від лат. відокремлююся) – вихід зі складу держави якоїсь її частини.

Сильна держава (англ. *strong state*) – країна, яка інтегрує суспільство, визначає його колективні цілі, має чітку зовнішньополітичну стратегію, захищає власний політичний, економічний та соціокультурний суверенітет та нав'язує його іншим державам (сусідам першого, другого порядків).

Слабка держава (англ. *weak state*) – держава, в якій президент/уряд не в змозі гарантувати безпеку усіх суспільних груп, які проживають на її території.

Соціальна нерівність – значна диверсифікація доходів між найбагатшими і найбіднішими верствами населення.

Співдружність – форма об'єднання держав у вигляді митного, культурного або воєнного союзів суверенних суб'єктів міжнародного права, які проводять спільну політику з окремих питань міжнародного, економічного життя.

Спірна територія – територія, на яку претендують дві або більше держав.

Сталий розвиток – такий розвиток суспільства, за якого задоволення потреб у природних ресурсах теперішніх поколінь не повинно ставити під загрозу можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

Суб'єкт міжнародних відносин – суспільна одиниця, що є джерелом активної діяльності щодо їй подібних в інших державах світу.

Теорія еліт – концепція поділу суспільства на певні прошарки.

Теорія змови (від лат. *conspiracy theory* – конспірологічна теорія) – сукупність гіпотез, які пояснюють життєво важливу подію або хід історії як результат змови зі сторони деякої групи осіб, які керують даним процесом з користі або амбіцій. Теорія змови є крайнім проявом теорії еліт.

Тероризм (від лат. *terror* – страх, жах) – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не повинних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення власних злочинних цілей.

Терорист – особа, яка здійснила терористичний акт, брала в ньому участь або є членом терористичної організації.

Терористична організація – стійке об'єднання трьох і більше осіб, яке створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого здійснено розподіл функцій, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки і вчинення терористичних актів. Організація визнається терористичною, якщо хоч один з її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) усієї організації.

Тоталітаризм (тоталітарна автократія) (лат. *totalitos* – цілісний від італ. *Totalità* і прикм. італ. *Totalitario* – той, що охоплює усе в цілому) – політичний режим, що характеризується відсутністю демократичних свобод, диктатурою і повним (тотальним) контролем держави над усіма сферами життя суспільства й особи.

Транскордонні райони – регіони по обидва боки від державного кордону, які активно взаємодіють між собою.

Транснаціональна корпорація (ТНК, англ. Transnational Corporation, Multinational Enterprise, Multinational Company, Multinational Corporation) – компанія (корпорація), яка володіє виробничими підрозділами в декількох країнах. В географічній структурі ТНК виділяють базову країну (країна, в якій розташована штаб-квартира материнської компанії ТНК) й приймаючі країни (іноземні країни, в яких ТНК розміщує власні дочірні підприємства або філіали на основі здійснення прямих іноземних інвестицій).

Тріада – неформальне інституційне об'єднання глобального типу найрозвинутіших країн, яке складається з Японії, країн Західної Європи і Північної Америки.

Урбанізація – процес зростання міст і підвищення їхньої ролі в економічному і культурному житті суспільства, поширення міського способу життя у сільській місцевості.

Форма державного правління – система співвідношення між видами влади (виконавча, законодавча, судова) у певній країні. За формою державного правління країни поділяються на республіки і монархії.

Форма державного устрою – територіально-організаційна структура держави, яка встановлює порядок поділу країни на частини та взаємовідносини центральних і місцевих органів влади. Розрізняють унітарні, федеративні і конфедеративні держави.

Фундаменталізм (від лат. *fundamentum* – основа) – загальна назва вкрай консервативних філософських, моральних і соціальних течій. Фундаменталізм часто є реакцією на процеси глобалізації і секуляризації, які відбуваються в сучасному суспільстві

Хартія – політичний документ (декларація), що має важливе суспільно-політичне значення.

Холодна війна – глобальна геополітична, економічна й ідеологічна конфронтація між СРСР і його союзниками, з однієї сторони, та США і його прихильниками, з іншої, яка тривала з середини 1940-х років до початку 1990-х років.

Цивілізація (від лат. *civilis* – гідний, вихований, громадський) – людська спільнота, яка впродовж певного періоду часу (процес зародження, розвиток, загибель чи перетворення цивілізацій) має стійкі особливі риси соціально-політичної організації, економіки й культури (наука, технологія, мистецтво і т.д.), спільні духовні цінності та ідеали, світогляд (ментальність). Виділяють глобальні, світові, локальні цивілізації.

Шовінізм – роздутий до ідеологічних крайнощів націоналізм, що виявляється у надмірному звеличенні своєї нації, наданні їй винятковості.

Ядерна гонка – протистояння між СРСР та США за перевагу в сфері ядерної зброї під час *холодної війни*. Іноді термін використовують для означення протистояння між Індією й Пакистаном у кінці 90-х років ХХ ст.

Ядерна зброя (атомна зброя) – сукупність ядерних боєзасобів, засобів їх транспортування до цілі і засобів керування. Відноситься до зброї масового знищення.

КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН, англ. Association of Southeast Asian Nations) – геополітична та міжнародна організація, до якої входять десять держав розташованих у Південно-Східній Азії. Вона була створена в 1967 р. Філіппінами, Малайзією, Індонезією, Сінгапуром і Таїландом, які прийняли *Бангкокську декларацію*. Пізніше до них приєдналися Бруней, Камбоджа, Лаос, М'янма, В'єтнам. Штаб-квартира – м. Джакарта (Індонезія). Офіційна мова – англійська.

Особливістю даної організації є співробітництво з деякими іншими країнами за ієрархічним принципом: визначаються партнери по діалогу, партнери по консультації, спостерігачі. Партнерами по діалогу АСЕАН є: Австралія, Європейський Союз, Канада, Нова Зеландія, Південна Корея, США, Японія. Партнери по консультації: Росія, Китай.

Мета АСЕАН: прискорений економічний розвиток та соціальний прогрес у країнах-учасниках, захист миру та стабільності у регіоні, надання країнам-членам змоги мирно вирішувати суперечки, сприяння регіональній інтеграції та торгівлі.

Подальший розвиток організації вбачається у формуванні *Зони вільної торгівлі*, договір про яку був підписаний ще в 1992 р. в м. Сінгапур.

Офіційний сайт: <http://www.aseansec.org>

Африканський союз (АС, англ. African Union) – міжурядова організація, яка складається з 53 африканських країн. Була заснована в 2002 р. як спадкоємниця об'єднаних *Африканської економічної спільноти і Організації африканської єдності*. До організації входять усі країни Африканського континенту за винятком Марокко. Станом на початок 2012 р. чотири країни призупинили своє членство в АС: Еритрея (2009 р.), Мадагаскар (2009 р.), Нігер (2010 р.), Кот-д'Івуар (2011 р.). Штаб-квартира – м. Аддіс-Абеба (Ефіопія). Офіційна мова: арабська, англійська, іспанська, французька, португальська, суахілі.

Цілі АС: зміцнення єдності та солідарності африканських держав; захист суверенітету, територіальної цілісності та незалежності держав-членів, просування та відстоювання загальних позицій з питань, що становлять інтерес для континенту та його народів; зміцнення миру, безпеки та стабільності на континенті; прискорення політичної та соціально-економічної інтеграції континенту; сприяння співробітництву у всіх сферах людської діяльності з метою підвищення рівня життя населення Африки; координація та гармонізація політики між існуючими і майбутніми регіональними економічними спільнотами з метою поступового досягнення цілей Африканського союзу; прогрес у розвитку континенту через сприяння у наукових дослідженнях у всіх сферах, насамперед у сфері науки і технологій; співробітництво з відповідними міжнародними

партнерами в діяльності з викорінення хвороб та сприяння здоровому способу життя на континенті.

У довготерміновій перспективі серед планів АС є введення єдиної валюти (*афро*), створення спільних збройних сил, та інших атрибутів країни, таких як кабінет міністрів при голові урядової організації.

Основні органи АС: *Асамблея* (найвищий політичний орган, складається з глав держав або урядів), *Комісія АС* (виконує функції секретаріату організації), *Виконавча рада* (складається з міністрів закордонних справ країн-членів), *Панафриканський Парламент*, *Економічна, соціальна і культурна рада*, *Африканський банк розвитку*.

У рамках АС прийнято ряд важливих документів: Африканська конвенція про запобігання корупції та боротьбу з нею (2003 р.), Африканський устав щодо демократії, виборів та державного управління (2007 р.). Підтримуються й попередні проекти: Нове партнерство для розвитку Африки (англ. *New Partnership for Africa's Development*, 2001 р.), Африканська академія мов (2001 р.).

Офіційний сайт: <http://www.africa-union.org>

Більдербергський клуб (*група, конференція*, англ. *Bilderberg group*) – найбільш таємна і закрита міжнародна неурядова організація світу. Бере свій початок від 29 травня 1954 р., коли в голандському готелі «Більдерберг» (м. Остерберк) зібралися 70 осіб, які отримали спеціальне запрошення від принца-консорта Нідерландів Бернарда Ліппе-Бістерфельда.

Проводить свою діяльність у формі неофіційних щорічних конференцій, на які запрошуються орієнтовно 130 осіб. Вхід на конференцію тільки за особистими запрошеннями. Під час зібрань заборонено робити будь-які записи, заборонено робити заяви для преси, коментувати дискусії, які були в процесі конференції.

Сьогодні налічує 343 постійних члени, з яких 128 представляють США, 120 – Європу, 95 – Південно-Східну Азію. До участі в закритих засіданнях клубу запрошуються представники найбільших міжнародних корпорацій, європейської аристократії і провідні чиновники високого рангу практично усіх країн світу. Тематикою дискусій є глобальні ключові проблеми людства: депопуляція населення Землі; закінчення «холодної війни»; консолідація світового капіталу тощо.

Не існує єдиної думки щодо істинних причин створення та функціонування клубу. Йозеф Аккерман, генеральний директор Deutsche Bank, вважає що метою клубу є «знищення Європи» і наводить приклади: відкриття європейських ринків для китайських товарів, зменшення оплати праці найманам працівникам у Європі. Американські експерти притримуються думки, що більдерберги прагнуть знищити США, як осередок і гарант світової демократії та свободи прав людини. Французький публіцист Тьєрі Мейсан, автор книги «Правдива історія Більдербергського

клубу», висловлює думку, що головною метою організації є послаблення суверенітету провідних держав світу і «створення глобальної мережі гігантських картелів», які будуть управляти політичним та економічним життям усіх країн світу, створення транснаціонального уряду.

Складною є внутрішня структура клубу. Вона побудована у вигляді трьох кіл: *Зовнішнє коло* – об'єднує 80% членів клубу, учасники кола знають тільки частину реальної стратегії та істинних цілей організації; *Комітет управління (Steering Committee)* – складається із 35 осіб, яким на 90% відомі цілі клубу; *Консультативний комітет (Advisory Committee)* – орієнтовно охоплює десять осіб: розробляють стратегію діяльності клубу, володіють повнотою влади щодо прийняття рішень у період між засіданнями учасників клубу.

До 2011 р. наради клубу планувалися і проводилися таємно під посиленою охороною спецслужб. Остання нарада клубу відбулася 9–12 липня у гірському курорті Швейцарії Сент-Моріц.

БРІКС (англ. *BRICS*) – група із п'яти країн, що швидко розвиваються: Бразилії, Росії, Індії, Китаю, Південної-Африки. Вперше ідею створення БРІКС було запропоновано в 2001 р. Джимом О'Нейлом аналітиком Goldman Sachs. До 2011 р. використовувалася аббревіатура БРІК, оскільки Південна Африка приєдналася до об'єднання тільки в 2011 р. За прогнозами до 2050 р. сумарна економічна потужність країн утворення перевищить сумарну економіку країн Великої сімки.

На сьогодні відбулося три саміти БРІКС: I – 2009 р., м. Єкатеринбург, Росія, спільна заява країн БРІКС щодо глобальної продовольчої безпеки; II – 2010 р., м. Бразиліа, Бразилія, укладено договір про посилення впливу державами-учасницями в міжнародних організаціях, зокрема, Світовому банку та Міжнародному валютному фонді; III – м. Санья, Китай, підписана декларація про основні напрямки міжнародної політики та план подальших дій. Планується, що наступний саміт БРІКС відбудеться в 2012 р. на території Індії.

Велика сімка (G-7, англ. Group of Seven; у минулому G-6 (Група шести) та G-8 (Група восьми)) – група, яка об'єднує сім розвинутих країн світу: США, Японію, Німеччину, Велику Британію, Францію, Італію, Канаду. Лідери держав-учасниць щороку зустрічаються для обговорення спільних економічних проблем, узгодження економічної політики. Також мають місце щорічні зустрічі голів урядів, міністрів з питань охорони довкілля. Міністри фінансів зустрічаються чотири рази на рік.

Група була заснована в 1975 р., коли відбулося перша зустріч у форматі шести країн (G-6). З 1976 р. до складу групи увійшла Канада й формат зустрічі отримав назву Велика сімка (G-7). В 1994 р. до групи приєдналася Росія й формат зустрічі отримав назву «Політична вісімка» або «G-7 плюс 1». З 1997 р. групу перейменували у «Велику вісімку» (G-

8), але у зв'язку з військовими діями Росії на території Грузії з 2008 її виключено зі складу групи, якій повернуто назву «Велика сімка» (G-7).

Щороку змінюється місце проведення зустрічі членів групи у такому порядку: Франція, США, Велика Британія, Німеччина, Японія, Італія, Канада. Країна, яка приймає на своїй території учасників групи визначається головною та формує порядок денний. У роботі групи приймають участь представники Європейського Союзу: вони не мають права голосу у формуванні резолюцій роботи групи та не мають права приймати на своїй території щорічні зібрання групи.

Останнім часом Велика Британія та Франція висловлюють бажання розширити групу за рахунок включення до неї п'яти країн, що розвиваються: Бразилія, Китай, Індію, Мексику та Південну Африку (т. зв. «Група 5+»), які уже брали участь у попередніх зустрічах у форматі «G-7+5»). Висловлюються думки і про повернення Росії до складу групи.

Офіційний сайт: <http://www.g7.org>

Група двадцяти (G-20, офіційна назва англ. Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors) – форма міжнародної наради міністрів фінансів та голів центральних банків, які представляють інтереси 19 найбільших національних економік (Австралія, Аргентина, Бразилія, Велика Британія, Німеччина, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Китай, Мексика, Росія, Саудівська Аравія, США, Туреччина, Франція, Південна Африка, Південна Корея, Японія) та Європейського Союзу. Зазвичай, на зустрічах є присутніми представники Міжнародного Валютного Фонду та Світового Банку. Загалом на G-20 припадає 90% світового ВВП, 80% світової торгівлі, 2/3 населення світу.

Група була створена в 1999 р. для більш адекватного представлення на світовій арені держав, де активно розвивається ринкова економіка (англ. *emerging-market countries*) та ведення діалогу з країнами, що розвиваються з питань економічної та фінансової політики.

На сьогодні було проведено шість самітів групи: Антикризовий саміт G-20: 2008 р., обговорення питань пов'язаних із світовою фінансовою кризою; Лондонський саміт G-20: 2009 р., обговорення питань з недопущення глобальної рецесії, дефляції, протекціонізму, застосування засобів для стабілізації світової економіки; Саміт G-20 в Пітсбурзі: 2009 р., обговорення питань підвищення банківських стандартів та обмеження необґрунтовано високих виплат топ-менеджерам; Саміт G-20 в Торонто: 2010 р., прийнято рішення про скорочення дефіциту бюджету членів групи до 2013 р. в два рази; Сеульський саміт G-20: 2010 р., обговорення валютної політики США та Китаю, а також прогнозів темпів зростання економік азійських держав; Канський саміт G-20: 2011 р., прийняття рішення про посилення контролю за банківським сектором та недопущення повторної світової кризи.

Офіційний сайт: <http://www.g20.org>

Група-77 (G-77, англ. Group of Seventy Seven) – найбільша недержавна організація країн, що розвиваються, яка діє в рамках ООН та її органів. Рішення про створення групи було прийнято в 1964 р. на нараді міністрів країн, що розвиваються Азії, Африки і Латинської Америки.

На початок 2011 р. до групи входить 130 країн, але офіційна назва групи не змінилася: Афганістан, Алжир, Ангола, Антигуа та Барбуда, Аргентина, Багамські Острови, Бахрейн, Бангладеш, Барбадос, Беліз, Бенін, Бутан, Болівія, Боснія та Герцеговина, Ботсвана, Бразилія, Бруней, Буркіна, Бурунді, Камбоджа, Камерун, Кабо-Верде, ЦАР, Чад, Чілі, Китай, Колумбія, Коморські Острови, Демократична республіка Конго, Республіка Конго, Коста-Ріка, Кот-д'Івуар, Куба, Джибуті, Домініка, Домініканська республіка, Тімор-Лешті, Еквадор, Єгипет, Сальвадор, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Ефіопія, Фіджі, Габон, Гамбія, Гана, Гренада, Гватемала, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гайана, Гаїті, Гондурас, Індія, Індонезія, Іран, Ірак, Ямайка, Йорданія, Кенія, Кувейт, Лаос, Ліван, Лесото, Ліберія, Лівія, Мадагаскар, Малаві, Малайзія, Мальдівські Острови, Малі, Маршалові Острови, Мавританія, Маврій, Мікронезія, Монголія, Марокко, Мозамбік, М'янма, Намібія, Непал, Нікарагуа, Нігер, Нігерія, Північна Корея, Оман, Пакистан, Манама, Папуа-Нова Гвінея, Парагвай, Перу, Філіппіни, Катар, Руанда, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Самоа, Сан-Томе і Принсіпі, Саудівська Аравія, Сенегал, Сейшельські Острови, Сьєрра-Леоне, Сінгапур, Соломонові Острови, Сомалі, Південна-Африка, Шрі-Ланка, Судан, Суринам, Свазіленд, Сирія, Танзанія, Таїланд, Того, Тонга, Тринідад і Тобаго, Туніс, Туркменістан, Уганда, Об'єднані Арабські Емірати, Уругвай, Вануату, Венесуела, В'єтнам, Ємен, Замбія, Зімбабве.

За час функціонування групи із неї вийшли: Нова Зеландія (1964 р.), Мексика (1994 р.), Південна Корея (1996 р.), Югославія (2003 р.), Кіпр (2003 р.), Мальта (2004 р.), Палау (2004 р.), Румунія (2007 р.).

Основна мета G-77: торгово-економічна, фінансова та технічна співпраця між країнами, що розвиваються, а також напрацювання та узгодження спільної позиції на конференціях та зібраннях ООН. Основні сфери діяльності G-77: глобалізація і міжнародна економіка, торгівля і розвиток, соціальні виплати і статеву дискримінація, діалог «Північ-Південь», науково-технічний розвиток, інформаційно-комунікаційні технології, довілля і розвиток тощо.

Офіційний сайт: <http://www.g77.org>

Європейський Союз (ЄС, Європейська Унія, Європейська Співдружність, англ. European Union) – союз держав-членів європейської спільноти, створений згідно з Договором про Європейський Союз, який підписаний в 1992 р. й набрав чинності з 1993 р. Створення союзу бере початок з 1951 р., коли Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція та Італія підписали договір про заснування *Європейського об'єднання*

вугілля і сталі (мета: об'єднання ресурсів з виробництва сталі та видобутку вугілля в межах європейського простору). У 1957 р. цими ж державами було засноване *Європейське економічне співтовариство (ЄЕС)* та *Європейське співтовариство з атомної енергії*. Домінуючу роль з трьох міждержавних утворень на європейському континенті почало відігравати ЄЕС, яке поступово розширювало склад своїх членів: 1973 р. приєднання Великої Британії, Данії, Ірландії; 1981 р. – Греції; 1985 р. – Гренландії (Данія вийшла з союзу); 1986 р. – Іспанія, Португалія. В 1993 р. ЄЕС перейменоване в *Європейський Союз (ЄС)*, в основі договір підписаний в м. Маастрихт (Нідерланди) в 1991 р., та затверджений в 1992 р.) головною метою якого проголошується сприяння інтегруванню Європи в єдине економічне і політичне ціле для подальшого прогресу її народів. Визначаються і цілі організації: досягнення високого рівня економічного розвитку й зайнятості; утворення єдиного простору без внутрішніх кордонів; створення економічного й валютного союзу; здійснення спільної зовнішньої політики; здійснення спільної оборонної політики; захист прав та інтересів народів Союзу шляхом запровадження спільного громадянства. В 1995 р. до ЄС приєднуються Австрія, Фінляндія, Швеція. В 1999 р. в обіг вводиться єдина валюта в межах ЄС – євро. В 2004 р. до ЄС вступають Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина та Чехія, а в 2007 р. – Болгарія та Румунія. На сьогодні в ЄС входять 27 держав. Офіційною столицею ЄС вважається Брюссель (Бельгія). В 2009 р. Підписано договір між Україною та ЄС: «Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію».

Основні органи ЄС: законодавча влада – *Європейський парламент* (вирішує законодавчі та бюджетні питання, здійснює контроль за роботою Європейської Комісії) та *Рада Європейського Союзу* (підписує міжнародні договори, вирішує законодавчі та бюджетні питання); виконавча влада – *Європейська Комісія* (здійснює законотворчу ініціативу й виконання бюджету, спостерігає за виконанням національних бюджетів держав-членів); судова влада – *Суд Європейського Союзу* (забезпечує однаковість у інтерпретації європейських законів).

Офіційний сайт: <http://ec.europa.eu>

Ліга арабських держав (*Арабська ліга*, араб. *الجامعة الدول العربية*) – регіональна організація арабських держав Південно-Західної Азії, Північної і Південно-Східної Африки. Заснована в 1945 р. й зараз налічує 22 держави члени (1945 р. – Єгипет, Ірак, Йорданія, Ліван, Саудівська Аравія, Сирія, Ємен; 1953 р. – Лівія; 1956 р. – Судан; 1958 р. – Марокко, Туніс; 1961 р. – Кувейт; 1962 р. – Алжир; 1972 р. – Об'єднані Арабські Емірати; 1971 р. – Бахрейн, Катар, Оман; 1973 р. – Мавританія; 1974 р. – Сомалі; 1976 р. – Палестинські Території; 1977 р. – Джибуті; 1993 р. Коморські Острови). До організації також входять три держави-спостерігачі:

Еритрея (2003 р.), Венесуела (2006 р.), Індія (2007 р.). Штаб-квартира організації – м. Каїр (Єгипет). Офіційна мова: арабська.

Основні цілі організації: встановлення тісніших відносин між державами-членами і координація взаємодії між ними, з метою захисту своєї незалежності і суверенітету; вирішення загальних питань та інтересів арабських держав; збереження арабської культурної спадщини і розвиток культурного обміну між державами-членами; розробка та пропагування заходів у боротьбі із злочинністю і наркоманією; вирішення проблем праці, особливо серед арабських заробітчан-емігрантів; підвищення ролі жінок в арабському світі; сприяння соціального захисту дітей; заохочення молодіжних і спортивних програм.

Щороку проводиться саміт на території однієї із держав-членів Ліги з метою вирішення поточних проблем країн-членів організації та виокремлення програми співпраці на рік.

Офіційний сайт: <http://www.arableagueonline.org>

Лондонський клуб кредиторів (англ. *London Club*) – консультативний комітет найбільших банків-кредиторів; неформальна організація до складу якої входять комерційні банки, перед якими мають заборгованість країни, що розвиваються, країни з перехідною економікою. Зібрання клубу відбувається у зв'язку з переговорами між банками та урядами країн-боржників з питань реструктуризації приватної заборгованості.

Перше засідання Лондонського клубу відбулося у 1976 р. із-за переоформлення заборгованості Заїру (зараз – Демократична Республіка Конго). У 90-ті роки ХХ ст. через механізм Лондонського клубу пройшли такі країни, як Аргентина, Болівія, Бразилія, Болгарія, Мексика, Нігерія, Польща, Філіппіни та інші.

Лондонський клуб не має чітко визначеної структури і збирається у складі тих банків, які мають найбільші вимоги до країни-боржника, справу якої вони розглядають. Комерційні банки, які є головними кредиторами країни утворюють *Банківський консультативний комітет* для захисту інтересів комерційних банків-кредиторів, до якого входить не більше 15 банків. У рамках Лондонського клубу банки укладають з урядом країни-боржника угоду або про щорічну реструктуризацію боргу, або про багаторічну реструктуризацію, якій підлягають лише виплати основного боргу. Всі інші прострочені суми повинні бути виплачені в момент підписання угоди про реструктуризацію.

Лондонським клубом передбачені такі заходи, спрямовані на реструктуризацію боргу: викуп зі знижкою урядом країни –боржником приватного боргу своїх компаній в іноземних банків; обмін зі знижкою боргів на інші активи (наприклад, акції національних компаній), скорочення платежів для обслуговування боргу і надання нових позик для погашення старих боргів.

Однією з головних передумов підписання угоди про реструкту-

ризацію є, як правило, прийняття країною програми Міжнародного валютного фонду зі структурної перебудови економіки і здійснення економічних реформ.

Офіційний сайт: <http://www.alclubs.org>.

МЕРКОСУР (англ. *MERCOSUR*, від ісп. *Mercado Comun del Cono Sur – Об'єднаний ринок країн південного конусу*) – міжнародна організація держав Південної Америки заснована в 1995 р. на основі Асунсьонського договору (1991 р.) про формування зони вільної торгівлі й митного союзу. Перші кроки до формування організації здійснені в 1986 р. – угода про вільну торгівлю між Аргентиною та Бразилією. На сьогодні об'єднує: п'ять країн-членів – Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай, Венесуела; п'ять асоційованих членів – Чілі, Болівія, Перу, Колумбія, Еквадор; спостерігач – Куба. Штаб-квартира організації – м. Монтевідео (Уругвай). Офіційна мова: португальська, іспанська.

Основні цілі організації: створення спільного ринку країн Південної Америки; сприяння вільному руху капіталу і робочої сили; впровадження єдиного зовнішнього тарифу та координація політики у сфері промисловості, сільського господарства, транспорту; співробітництво у валютно-фінансовій сфері.

Основні органи МЕРКОСУР: *Рада спільного ринку* (проводить зустрічі на найвищому рівні, розробляє економічну політику організації, проводить нагляд за виконанням програм лібералізації економіки країн-членів), *Група спільного ринку* (виконавчий орган, відповідає за реалізацію рішень прийнятих Радою, координація макроекономічної політики, співпраця з третіми державами, розробка програм для поступового формування спільного ринку; Групу формують представники міністерств закордонних справ, економіки, торгівлі, Центрального банку – 8 осіб з кожної країни (по одному керівнику та координатору від відомства), на рівні керівників зустрічі проходять раз на три місяці, на рівні координаторів – один раз на місяць, рішення у Групі приймаються шляхом консенсусу), *Комісія торгівлі* (створена в 1999 р. з метою вирішення торгівельних проблем між учасниками об'єднання), *Соціально-економічний консультативний форум* (контролює механізм регулювання торгівельної політики між країнами-членами та третіми країнами), *Адміністративний секретаріат* (розпочав роботу в 1997 р., відповідає за архів, готує щорічний звіт про роботу організації), *Парламент МЕРКОСУР* (заснований в 2004 р., кожна країна-учасниця має по 18 представників).

Офіційний сайт: <http://www.mercosur.int>

Міжнародний Валютний Фонд (МВФ, англ. International monetary Fund) – міжнародна організація заснована в 1945 р. з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом виділення коротко- і середньо-

строкових кредитів в іноземній валюті. Членами організації є 187 країн світу (станом на 01.02.2012 р. не членами МВФ є: Північна Корея, Андорра, Монако, Ліхтенштейн, Науру, Південний Судан, Куба, Ватикан). Фонд має статус спеціалізованої установи ООН. Штаб-квартира організації – м. Вашингтон (США). Фінансується за рахунок щорічних внесків держав-членів, розмір яких залежить від ваги держави у світовій економіці та переглядається кожні п'ять років.

Основні цілі МВФ: сприяти міжнародній співпраці у валютно-фінансовій сфері; допомагати розширенню і збалансованому росту міжнародної торгівлі; забезпечити стабільність валют, підтримувати упорядковані співвідношення валютної системи серед держав-членів; не допускати знецінення валют з метою отримання конкурентних переваг; надавати допомогу в створенні багатосторонньої системи розрахунків між державами-членами.

В структурі МВФ виділяється: *Рада керуючих* (вирішує ключові питання діяльності фонду; складається з двох представників від кожної країни-членами; засідання відбуваються один раз на рік; рішення приймаються простою більшістю (понад 50% голосів), окремі важливі питання – «спеціальною більшістю» (70% або 85% голосів країн-членів); кожна країна має базових 250 голосів і додатково отримує по одному голосу за 100 тис. дол. США внеску в статутний капітал фонду); *Міжнародний валютний і фінансовий комітет* (складається з 24 керуючих МВФ і збирається на сесії два рази на рік; комітет є дорадчим органом Ради керуючих); *Виконавча рада* (несе відповідальність за ведення справ МВФ, зокрема, надання кредитів країнам-учасникам і здійснення нагляду за їх політикою валютного курсу; складається з 24 директорів, п'ять з яких призначають країни із найбільшими квотами: США, Німеччина, Японія, Велика Британія, Франція).

Офіційний сайт: <http://www.imf.org>

Організація ісламського співробітництва (ОІС, до 28 червня 2011 р. Організація Ісламська конференція, англ. Organization of Islamic Cooperation, араб. منظمة التعاون الإسلامي) – міжнародна організація ісламських країн. Заснована в 1969 р. на Конференції глав мусульманських держав у м. Рабат (Марокко). На сьогодні об'єднує 57 держав світу (Азербайджан, Алжир, Албанія, Афганістан, Бангладеш, Бахрейн, Бенін, Бруней, Буркіна, Габон, Гаяна, Гамбія, Гвінея, Гвінея-Бісау, Джибуті, Єгипет, Індонезія, Йорданія, Ірак, Іран, Ємен, Камерун, Казахстан, Катар, Киргизстан, Коморські Острови, Кот-д'Івуар, Кувейт, Ліван, Лівія, Мавританія, Малайзія, Малі, Мальдівські Острови, Марокко, Мозамбік, Нігерія, Нігер, ОАЕ, Оман, Пакистан, Палестинські Території, Саудівська Аравія, Санегал, Сирія, Сомалі, Південний Судан, Суринам, Сьєрра-Леоне, Таджикистан, Того, Туніс, Туркменістан, Туреччина, Уганда, Узбекистан, Чад) та є найвпливовішою офіційною урядовою мусульманською міжна-

родною організацією. Спостерігачами в організації є окремі держави (Росія, Боснія та Герцеговина, Центральноафриканська Республіка, Таїланд, Північний Кіпр) і міжнародні організації (ООН, Рух неприєднання, Ліга арабських держав, Африканський Союз, Організація економічного співробітництва). Офіційна мова: арабська.

Мета створення ОІС: співробітництво між мусульманськими державами; спільна участь у діяльності на міжнародній арені; досягнення стабільного розвитку країн-учасниць.

Керівні органи ОІС: *Зустріч королів, глав держав і урядів (саміт)* (узгодження спільної політики мусульманських держав; зустріч проходить раз на три роки), *Конференція міністрів закордонних справ* (моніторинг та корекція планів спільної політики й розвитку мусульманських держав; проходить щорічно).

При ОІС створено ряд самостійних організацій: Ісламський банк розвитку, Ісламське агентство новин, Ісламська комісія з економічних і культурних питань, Центр дослідження ісламського мистецтва і культури, Ісламська торгово-промислова палата тощо.

Офіційний сайт: <http://www.oic-oci.org>

Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК, англ. Organization of the Petroleum Exporting Countries) – організація утворена в 1960 р. Її заснували нафтовидобувні країни з метою стабілізації цін на нафту. Спочатку до складу організації увійшли Іран, Ірак, Кувейт, Саудівська Аравія і Венесуела. Пізніше до цих країн приєдналися: Катар (1961 р.), Індонезія (1962–2008 рр., з 1.11.2008 р. вийшла зі складу ОПЕК), Лівія (1962 р.), Об'єднані Арабські Емірати (1967 р.), Алжир (1969 р.), Нігерія (1971 р.), Еквадор (1973–1992 рр., 2007 р.), Габон (1975–1994 рр.), Ангола (2007 р.). Зараз членами ОПЕК є 12 держав. В 2008 р. Росія заявила про бажання вступу до ОПЕК. Штаб-квартира організації – м. Відень (Австрія).

Основні цілі ОПЕК: координація нафтової політики країн-членів; забезпечення стійких прибутків; регулярне постачання нафти споживачам; охорона довкілля.

Головними механізмами регулювання нафтового ринку ОПЕК вважає визначення загального граничного об'єму видобутку нафти й розподіл його між країнами-членами. Якщо ціни стають надто високими на нафту то обсяг видобутку збільшується, коли ціни падають, то видобуток зменшується.

Для підтримки країн, що розвиваються, ОПЕК утворила *Фонд міжнародного розвитку ОПЕК* (1979 р.). Фонд надає пільгові позики для здійснення проектів розвитку, регулювання платіжного балансу у найменш розвинутих країнах. Ресурси Фонду складаються з добровільних внесків держав-членів ОПЕК, а також прибутків від інвестиційних і кредитних операцій.

Офіційний сайт: <http://opec.org>

Організація Об'єднаних Націй (ООН, англ. United Nations) – міжнародна організація заснована 1945 р. на конференції в м. Сан-Франциско на підставі Хартії Об'єднаних Націй. Декларованою метою діяльності організації є підтримання і зміцнення миру і міжнародної безпеки та розвитку співробітництва між державами світу.

Головні органи ООН: *Генеральна Асамблея* (головний дорадчий орган організації; збирається на щорічні сесії за участю президентів чи керівників держав-членів ООН; під час голосування кожна країна має один голос – рішення приймається більшістю у дві третини), *Рада Безпеки* (відповідає за підтримання миру та безпеки у відносинах між країнами-членами ООН; її рішення є обов'язковими до виконання та подаються як резолюції; складається з 15 членів, з яких п'ять є постійними (Китай, Франція, Росія, Велика Британія, США) і десять – непостійними), *Секретаріат* (забезпечує дослідження, збір інформації і коштів, які необхідні для функціонування ООН; проводить і організовує конференції), *Міжнародний Суд* (метою організації є вирішення спорів між державами; суд розглядає справи пов'язані з військовими злочинами, незаконним втручанням держав і етнічних чисток тощо; штаб-квартира у м. Гаага, Нідерланди), *Економічна і соціальна рада* (ЕКОСОП, сприяє міжнародному економічному і соціальному співробітництву і розвитку; складається з 54 членів ООН, які обираються на трьохрічний термін), *Рада з Опіки* (виконувала обов'язки спостерігача за підопічними територіями, що були колоніями. Оскільки в 1994 р. остання із таких територій – Палау, отримала незалежність, з цього часу Рада формально припинила своє існування). Штаб-квартира розташована в м. Нью-Йорк.

Членами засновниками організації є 51 держава світу (у т.ч. Україна). Станом на 01.02. 2012 р. членами ООН є 193 держави світу (з визнаних держав тільки Ватикан і Косово не є членами ООН).

Організація фінансується за рахунок членських внесків держав учасниць. Офіційні мови організації: арабська, китайська, англійська, російська та іспанська.

Офіційний сайт: <http://www.un.org>

Організація Північноатлантичного договору (НАТО, Північноатлантичний Альянс, англ. North Atlantic Treaty Organization) – міжнародна політично-військова організація, створена в 1949 р. Налічує 28 держав-членів (1949 р. – Бельгія, Велика Британія, Данія, Франція, Нідерланди, Ісландія, Канада, Люксембург, Норвегія, Португалія, США, Італія; 1952 р. – Греція, Туреччина; 1955 р. – Німеччина; 1982 р. – Іспанія; 1999 р. – Чехія, Польща, Угорщина; 2004 р. – Болгарія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина, Словенія, Естонія; 2009 р. – Албанія, Хорватія). Штаб-квартира – Брюссель (Бельгія). Офіційна мова: французька, англійська.

Головним принципом організації є система колективної оборони, спільних організованих дій усіх її учасників у відповідь на атаку з боку зовнішнього противника.

Під егідою організації здійснюють програми: «Партнерство заради миру» (1994 р.), «Рада Євро-Атлантичного партнерства» (1997 р.), «Середземноморський діалог» (1994 р.), «Стамбульська ініціатива співробітництва» (2004 р.).

Починаючи з 1994 р. Україна бере участь у програмі «Партнерство заради миру». В 2002 р. підписаний «План дій Україна-НАТО». На сьогодні процес вступу України в НАТО призупинений.

Офіційний сайт: <http://www.nato.inf>

Паризький клуб кредиторів (англ. *Paris Club*) – неформальна міжнародна організація, яка об'єднує інтереси країн-кредиторів. Клуб виник у 1956 р. як зібрання приватних банків-кредиторів для врегулювання зовнішнього боргу Аргентини. Клуб не має чіткої організаційної структури й об'єднує 19 найбільших держав-економік світу: Австралія, Австрія, Бельгія, Канада, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ірландія, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Росія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Велика Британія, США. Асоційовані члени клубу: Об'єднані Арабські Емірати, Аргентина, Бразилія, Ізраїль, Кувейт, Мексика, Марокко, Нова Зеландія, Португалія, Південна Африка, Південна Корея, Тринідад і Тобаго, Туреччина. Зібрання клубу проводяться один раз на шість тижнів у м. Париж (Франція).

Умови за яких реструктуруються борги країн, що розвиваються, Паризьким клубом періодично переглядаються. Найвідоміші з них: *Торонтські* (1988–1991 рр., стосувалися реструктуризації боргів найменш розвинутих країн, відповідно до яких країни-кредитори могли обрати одну із альтернатив взаємодії: часткове списання боргів (списання 33% чистої поточної вартості боргу і перенесення платежів за іншою частиною на 14 років під ринкову ставку з восьмирічним періодом); збільшення терміну погашення боргу (перенесення строків платежів на 25 років, включаючи 14 років пільгового періоду); використання пільгової кредитної ставки (перенесення платежів за боргами на 14 років під ринкову відсоткову ставку, зменшену на 3,5 пункту, з восьмирічним пільговим періодом)), *Лондонські* (1991–1994 рр., за цими умовами країни-кредитори могли списати близько 50% чистої поточної вартості боргу через: перенесення платежів на 23 роки з шестирічним пільговим періодом під пільгову відсоткову ставку; скорочення платежів для обслуговування боргу, відповідно до яких його розмір зменшується завдяки використанню пільгової відсоткової ставки, з виплатою іншої частини протягом 23 років з п'ятирічним пільговим періодом; виплати всього боргу протягом 25 років із шістнадцятирічним пільговим періодом), *Неапольські* (діють з 1995 р.: країни, які отримали раніше

пільги на основі Торонтських або Лондонських умов, можуть отримати подальші пільги від кредиторів у вигляді списання 67% чистої поточної вартості їхнього боргу. Якщо середній дохід на одну особу країни становить не більше як 500 дол. США, а відношення суми боргу до експорту не перевищує 35%, може бути списано не більш як 50% вартості боргу. Наприкінці 90-х років Неапольські умови застосовувалися з ініціативи МВФ і Світового банку для скорочення боргів найбільш розвинених країн з високою заборгованістю), *Ліонські* (почали діяти з 1996 р. та передбачають скорочення чистої поточної вартості боргу на 80% з виплатою іншої частини протягом 40 років за восьмирічного пільгового періоду).

У 2001 р. уряд України провів переговори з Паризьким клубом та домовився реструктурувати державний борг на суму 580 млн дол. США на термін 12 років з пільговим періодом у три роки.

Офіційний сайт: <http://www.clubdeparis.org>

Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА, англ. North American Free Trade Agreement) – угода про вільну торгівлю між Канадою, США і Мексикою, яка ґрунтується на моделі ЄС. Пере початок від 1947 р., коли був підписаний «План Еттона», метою якого було стимулювання надходження інвестицій США у провідні галузі господарства Канади. У 1988 р. була підписана американсько-канадська угода про вільну торгівлю, яка переросла в 1994 р. у створення Північноамериканської асоціації вільної торгівлі. Офіційна мова: англійська, французька, іспанська.

Основна мета НАФТА: зняття бар'єрів у торгівлі між країнами-учасницями зони; стимулювання руху товарів, і послуг між країнами; створення і підтримка умов для доброякісної конкуренції у зоні вільної торгівлі; залучення інвестицій у країни-члени зони; забезпечення належного і ефективного захисту і охорони прав інтелектуальної власності в зоні.

Структура НАФТА: *Комісія з вільної торгівлі* (спостерігає за втіленням в життя угоди та вирішує спірні питання, які виникають між країнами-учасниками при інтерпретації угоди), *Координуючий секретаріат* (виконує поточні роботи з інформування учасників про тенденції та проблеми реалізації угоди, забезпечує моніторинг зони вільної торгівлі, готує щорічний звіт із роботи НАФТА).

Офіційний сайт: <http://www.Nafta-sec-alena.org>

Світова організація торгівлі (СОТ, англ. World Trade Organization, WTO) – міжнародна організація, яка виконує функції головного регулятора світової торгівлі. Вона виникла на основі Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ, заснована в 1948 р.) у 1995 р. На сьогодні налічує 156 членів, з яких 4 – митні території, 152 – суверенні країни. Ще 30 країн

подали заявки на членство в СОТ. Штаб-квартира організації – м. Женева (Швейцарія). Україна стала членом організації 16 травня 2008 р.

Основні цілі СОТ: підвищення життєвого рівня; забезпечення повної зайнятості; постійне зростання доходів і ефективного попиту; розширення виробництва товарів і послуг та торгівля ними; оптимальне використання світових ресурсів згідно з цілями сталого розвитку; захист і збереження навколишнього середовища; забезпечення для країн, що розвиваються і найменш розвинених країн такої участі в міжнародній торгівлі, яка б відповідала потребам їх економічного розвитку.

В основі регулювання міжнародної торгівлі СОТ покладені принципи: найбільшого сприяння, взаємності, зобов'язання, запобіжних заходів.

Офіційний сайт: <http://wto.org>

Світовий банк (СБ, англ. World Bank) – міжнародна організація, яка заснована в 1944 р. та спеціалізується на наданні допомоги з метою розвитку. На сьогодні її членами є 187 країн. Штаб-квартира – м. Вашингтон (США). СБ займається проблемами довготермінового економічного розвитку, зокрема приділяє увагу: лібералізації торгівлі, приватизації, реформі системи освіти й охорони здоров'я, інвестиціям в інфраструктуру, тобто реформам, які є запорукою довготермінового економічного зростання. На відміну від МВФ, СБ надає державам-членам довготермінові кредити.

Під поняттям СБ розуміють два юридичних суб'єкти: *Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)* та *Міжнародну асоціацію розвитку (МАР)*.

МБРР – створений у 1944 р., зараз одна з найвпливовіших міжнародних фінансово-кредитних установ світу. Мета МБРР: сприяння реконструкції та розвитку територій його членів шляхом інвестування капіталу для відродження економік, в т.ч. зруйнованих війною; сприяння довгостроковому збалансованому зростанню міжнародної торгівлі. Організація нараховує 186 членів (початок 2012 р.). Україна стала членом МБРР 3 вересня 1992 р.

МАР – створена як філія МБРР у 1960 р. Мета асоціації: підтримка економічного розвитку, підвищення продуктивності й життєвих стандартів у менш розвинутих країнах світу, що є членами асоціації. Для досягнення мети МАР надає безвідсоткові кредити на 35–40 р. найбіднішим країнам (критерієм «бідності» є рівень ВВП на душу населення, що не перевищує 925 дол. США). Погашення кредитів розпочинається з одинадцятого року від початку їх використання. Членами МАР можуть бути тільки члени МБРР.

МБРР і МАР разом з *Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК)*; утворена в 1956 р. з ініціативи США; мета – зростання продуктивності приватного підприємництва в країнах-членах, передусім у найменш розвинутих регіонах світу; членами можуть бути тільки члени МБРР),

Багатосторонньою агенцією гарантування інвестицій (БАГІ; утворена в 1988 р.; здійснює страхування капіталовкладень від політичних ризиків, на випадок експропріації, війни, інших обставин форс-мажору; стимулює потоки інвестицій між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються; нараховує 172 держав-членів; членами можуть бути тільки члени МБРР) та *Міжнародним центром урегулювання інвестиційних суперечок* (МЦУІС; заснований у 1966 р.; нараховує 143 члени; сприяє притоку іноземного капіталу шляхом створення умов для примирення й урегулювання спорів між урядами й іноземними інвесторами) утворюють *Групу Світового банку*.

Офіційний сайт: <http://www.worldbank.org>

Співдружність Незалежних Держав (СНД, англ. Commonwealth of Independent States) – організація, яка виникла в 1991 р. на зміну колишньому Сов'єтському Союзу та об'єднує більшість постсов'єтських держав. До її складу входять дев'ять держав (Азербайджан, Білорусія, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Узбекистан). Штаб-квартира – м. Мінськ (Білорусія). Робоча мова організації – російська. Україна є країною-засновницею СНД, але Статут організації не ратифікувала, тому формально Україна є тільки спостерігачем в організації. Аналогічну позицію займає й Туркменістан.

Основні цілі СНД: співпраця в політичній, економічній, екологічній, гуманітарній, культурній та інших галузях; забезпечення прав і свобод людини; мирне вирішення суперечок і конфліктів між державами організації; всебічний розвиток держав-членів у рамках єдиного економічного простору.

Офіційний сайт: <http://www.minsk.by>

ДОДАТКИ

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ»

- міжнародна організація – це стабільна форма міжнародних відносин, що включає, в переважній більшості випадків, контрагентів принаймні з трьох держав і має узгоджені її учасниками цілі, компетенцію діяльності та власні органи, а також інші специфічні організаційні інституції (це може бути статут, процедура, членство, порядок роботи, ухвалення рішень, тощо) (Г. І. Морозов);
- міжнародна організація – це об'єднання, що характеризується політичною волею до співпраці, яка зафіксована в установчих документах; наявністю постійного апарату, що забезпечує послідовність у розвитку організації; автономністю компетенцій та ухвал (Ш. Зоргбіб);
- міжнародна організація – це стабільна, чітко структурована форма міжнародного співробітництва, що створена її членами на добровільних засадах для спільного розв'язання загальних проблем і провадить діяльність у рамках статуту (М. А. Ломагін);
- міжнародна організація – це організоване міжнародне співтовариство, засноване на підставі міжнародного договору, яким передбачено створення спеціальних органів міжнародного співтовариства для виконання цілей, заради яких створюється міжнародне співтовариство (Г. Кельзен);
- міжнародна організація – це інституційна структура, створена за угодою двох або декількох суверенних держав, з метою проведення регулярних політичних взаємодій (Гарольд К. Якобсон);
- міжнародна організація – це асоціація держав, що має загальні органи і заснована на договорі (Дж. Брайерлі, доповідь для Комісії з міжнародного права ООН);
- міжнародна організація – це колектив держав, заснований договором, з конституцією і загальними органами, що має юридичну особу і є суб'єктом міжнародного права з правом укладання угод (Дж. Фітцморис);
- міжнародна організація – це асоціація держав, заснована договором, що володіє конституцією і загальними органами і має юридичну особу, відмінну від особи держав-членів (А. Ель-Еріан);
- міжнародна організація – це стабільний інститут багатосторонніх міжнародних відносин, який утворюється щонайменше трьома учасниками міжнародних відносин, що мають спільні цілі, для

досягнення яких створюють постійні органи, та діють у межах визначених норм та принципів (статут, процедура, членство тощо) (О. Кучик);

- міжнародна організація – це об'єднання держав, установ, фізичних осіб, що спільно реалізують програму або мету на основі певних правил та процедур і діяльність яких виходить за національні кордони (Ю. Г. Козак);
- міжнародна організація – це об'єднання держав, національно-громадських організацій та індивідуальних членів з метою розв'язання питань регіонального або глобального характеру, відвернення та врегулювання військових конфліктів (С. В. Трохимчук, О. В. Федунь);
- міжнародна організація – це таке об'єднання держав, яке створене на основі міжнародно-правового акту й утворює постійні органи та статутні документи (Ю. І. Макар).

Додаток А.2

ТИПОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ*

- *за критерієм членства:* міждержавні (міжурядові), недержавні (неурядові), змішані;
- *за географічним масштабом:* глобальні, міжрегіональні, регіональні, субрегіональні;
- *за обсягом компетенцій або функціональним типом:* загальної компетенції, спеціальної компетенції;
- *за характером прийому в організацію:* відкриті, закриті;
- *за способом утворення:* договірним шляхом, спираючись на резолюцію уже існуючої організації;
- *за характером діяльності:* універсальні, політичні, економічні, гуманітарні, оборонні, культурно-просвітницькі, екологічні, тощо;
- *за періодом функціонування:* тимчасові, постійні;

* Укладено на основі: Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 27–30.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ*

Роки	Міжнародні урядові організації, од	Міжнародні неурядові організації, од	Усього
1909	37	176	213
1951	123	832	955
1956	132	973	1105
1964	179	1470	1649
1972	280	2173	2453
1978	289	2420	2709
1985	378	4676	5054
1987	311	4235	4546
1989	300	4621	4921
1991	297	4620	4917
1993	272	4830	5102
1995	266	5121	5387
1997	258	5585	5843
1999	251	5825	6076
2000	243	6357	6600
2001	232	6398	6630
2004	245	7261	7506
2005/2006	246	7306	7552

* *Укладено на основі*: Statistics: international organizations by year and type per year [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uia.be/stats>

**РОЗПОДІЛ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ТИПОМ ТА ГЕОГРАФІЧНИМ
МАСШТАБОМ ДІЯЛЬНОСТІ**
(М. Мальський, М. Мацях, 2004)*

Функціональний тип	Географічний масштаб діяльності організації			
	глобальний	міжрегіональний	регіональний	субрегіональний
Універсальні	ООН	Ліга арабських держав, СНД	ЄС	Вишеградська четвірка
Військово-політичні		Північно-атлантичний союз	Західно-європейський союз	
Економічні	Світова організація торгівлі	Організація країн-експортерів нафти	Європейська асоціація вільної торгівлі	Господарський союз країн Бенілюксу
Фінансові	МВФ, МБРР, Світовий банк		Європейський банк реконструкції та розвитку	
Культурні	ЮНЕСКО			
Спеціалізовані	МАГАТЕ			

* Джерело: Міжнародні організації : [навч. посібник] / [за ред. О. С. Кучика]. – К. : Знання. 2007. – С. 30.

ЗАКОН УКРАЇНИ Про засади внутрішньої і зовнішньої політики*

Цим Законом визначаються засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України.

Стаття 1. Завдання засад внутрішньої і зовнішньої політики

1. Засади внутрішньої і зовнішньої політики визначають принципи та пріоритети державної політики у відповідних сферах.

Стаття 2. Основні принципи внутрішньої і зовнішньої політики

1. Засади внутрішньої і зовнішньої політики базуються на безумовному додержанні Конституції України забезпеченні в Україні прав і свобод людини і громадянина та гарантуванні прав і свобод, проголошених Конституцією України, на загально визначених принципах і нормах міжнародного права, забезпеченні соціальної спрямованості економіки України та сталого соціально-економічного розвитку України, зміцненні демократичних засад суспільного і державного життя, забезпеченні верховенства права, економічної і політичної незалежності держави, захисту її національних інтересів, утвердження України як повноправного і авторитетного члена світового співтовариства.

3. Зовнішня політика ґрунтується на таких принципах:

суверенна рівність держав;

утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої іноземної держави;

повага до територіальної цілісності іноземних держав та не порушності державних кордонів;

вирішення міжнародних спорів мирними засобами;

повага до прав людини та її основоположних свобод;

невтручання у внутрішні справи держав;

взаємовигідне співробітництво між державами;

сумлінне виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань;

пріоритет загально визначених норм і принципів міжнародного права перед нормами і принципами національного права;

застосування Збройних Сил України лише у випадках актів збройної агресії проти України, будь-яких інших збройних зазіхань на її тери-

* Укладено на основі: Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» №2411-17 від 2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

торіальну цілісність і недоторканність державних кордонів, боротьби з міжнародним тероризмом та піратством або в інших випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

застосування міжнародних санкцій, контрзаходів та заходів дипломатичного захисту відповідно до міжнародного права у випадках міжнародних протиправних діянь, які завдають шкоди Україні, її громадянам і юридичним особам;

своєчасність та адекватність заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам Україні, її громадянам і юридичним особам.

Стаття 11. Засади зовнішньої політики

1. Україна як європейська позаблокова держава здійснює відкриту зовнішню політику і прагне співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних структур.

2. Основними засадами зовнішньої політики є:

забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права;

забезпечення дипломатичними та іншими засобами і методами, передбаченими міжнародним правом, захисту суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, її політичних, економічних, енергетичних та інших інтересів;

використання міжнародного потенціалу для утвердження і розвитку України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави, її сталого економічного розвитку;

створення сприятливих зовнішньополітичних умов для розвитку української нації, її економічного потенціалу, історичної свідомості, національної гідності українців, а також етнічної, культурної, мовної, релігійної самобутності громадян України усіх національностей;

утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин, зміцнення міжнародного авторитету держави;

сприяння міжнародному миру і безпеці у світі, участь у всеосяжному політичному діалозі для підвищення взаємної довіри держав, подолання традиційних і нових загроз безпеці;

дотримання Україною політики позаблоковості, що означає неучасть України у військово-політичних союзах, пріоритетність участі у вдосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки, продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору та іншими військово-політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес;

підтримка зміцнення ролі міжнародного права у міжнародних відносинах, забезпечення дотримання та виконання чинних, вироблення нових принципів і норм міжнародного права;

запобігання конфліктам у регіонах, що межують з Україною, та врегулювання наявних конфліктів;

забезпечення захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном;

створення сприятливих умов для задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, підтримання з ними сталих зв'язків;

забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС;

підтримка розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди;

забезпечення з метою повноцінного економічного розвитку, підвищення добробуту народу інтеграції економіки України у світову економічну систему;

розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій та управлінського досвіду в національну економіку в інтересах її реформування, модернізації та інноваційного розвитку;

підтримка інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Стаття 12. Визначення та реалізація засад внутрішньої і зовнішньої політики

1. Визначення та реалізація засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюються на основі тісної взаємодії та координації зусиль Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади у цьому напрямі.

2. Визначені цим Законом засади внутрішньої і зовнішньої політики мають урахуватися під час розроблення проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів.

3. Повноваження щодо визначення та реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики здійснюють:

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні – шляхом визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, внесення у разі потреби змін до цього Закону, законодавчого регулювання відносин, спрямованого на впровадження засад внутрішньої та зовнішньої політики у відповідних сферах, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією України, здійснення парламентського контролю;

Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції

України, прав і свобод людини і громадянина – шляхом звернення із щорічними і позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, в яких пропонується визначення, коригування засад внутрішньої і зовнішньої політики з урахуванням внутрішнього і зовнішнього становища України, здійснення керівництва зовнішньополітичною діяльністю держави, керівництва у сферах національної безпеки і оборони держави, реалізації права законодавчої ініціативи, зокрема щодо внесення змін до цього Закону, застосування права вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів, у тому числі з підстав їх невідповідності визначеним цим Законом засадам внутрішньої і зовнішньої політики, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією України, видання на виконання Конституції і законів України указів та розпоряджень;

Рада національної безпеки і оборони України як контролюючий та координуючий орган у сфері національної безпеки і оборони при Президентові України – шляхом розгляду на своїх засіданнях стратегічних питань забезпечення національної безпеки і оборони, здійснення координації та контролю за діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади у сферах національної безпеки і оборони;

Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів виконавчої влади – шляхом забезпечення здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, спрямованої на реалізацію засад такої політики, забезпечення розроблення з метою реалізації цих засад у відповідній сфері проектів законів та інших нормативно-правових актів, проведення експертизи таких проектів на відповідність засадам, визначеним цим Законом, здійснення координації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та спрямування її на забезпечення реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у відповідних сферах суспільного і державного життя, здійснення кадрової політики в межах, визначених Конституцією та законами України, реалізації права законодавчої ініціативи та видання в межах своєї компетенції постанов і розпоряджень;

центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи – шляхом участі в межах своєї компетенції у формуванні та реалізації внутрішньої і зовнішньої політики у відповідній сфері, розроблення в межах наданих повноважень проектів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію засад внутрішньої і зовнішньої політики, здійснення кадрової;

органи місцевого самоврядування – шляхом вирішення в межах Конституції і законів України питань місцевого значення у відповідних сферах внутрішньої політики та у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

5. У реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики беруть участь політичні партії, громадські організації у порядку, передбаченому законом.

Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна, 01.01.2012 р.*

№ за по-ряд-ком	Міжнародна організація членом якої є Україна	Періодичність проведення засідань	Дата набуття членства	Статус членства	Інформація про виконання фінансових зобов'язань перед міжнародною організацією		
					вид валюти	обсяг фінансових зобов'язань на 2012 р.	обсяг невиконаних зобов'язань на попередній році
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ)	щорічні збори	27.07.1994 р.	повноправний член	-	-	немає
2	Внутрішньоєвропейська організація податкових адміністрацій (ЮГА)	щорічно	23.05.2000 р.	повноправне членство	євро	25 300	немає
3	Всесвітній поштовий союз (ВПС)	один раз на п'ять років	1947 р.	повноправний член	швейцарський франк	237894,55	немає
4	4. Всесвітня метеорологічна організація (ВМО)	один раз на чотири роки	12.04.1948 р.	повноправний член	швейцарський франк	52 200	немає
5	Всесвітня митна організація	щорічно	10.02.1992 р.	повноправний член	євро	22757,44	немає
6	Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)	один раз на два роки	12.04.1970 р.	повноправний член	швейцарський франк	11 395	немає
7	Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)	один раз на рік	1948 р.	повноправний член	долар США	404 050	26 395 036
8	Всесвітня організація охорони здоров'я тварин (МЄБ)	один раз на рік	11.07.1994 р.	повноправний член	євро	-	немає
9	Всесвітня туристична організація (ВТО)	один раз на два роки	20.10.1997 р.	дійсний член ЮНВТО	євро	67 573	немає
10	Газова конференція з міжнародного приватного права (ГК МПП)	один раз на рік	03.12.2003 р.	державо-учасник	євро	31813	немає
11	Генеральна конференція з м'яг та ваги (СГРМ)	не менше ніж 1 раз на 6 років	09.08.2002 р.	асоційований член	євро	17 438	немає
12	Дунайська комісія (ДК)	два рази на рік	11.05.1949 р.	сторона Конвенції, повноправний член	євро	146 558	немає
13	Енергетичне співтовариство	1 раз в рік	-	повноправний член	євро	126 616	немає
14	Європейська асоціація національних метеорологічних установ (ЕВРАМЕГ)	щорічно	01.06.1998 р.	організація - партнер	євро	безкоштовно	Немає
15	Європейська і середземноморська організація захисту рослин (ЄОЗР)	двачі на рік	27.01.1994 р.	повноправний член	євро	69 630	немає

* Укладено на основі: Єдиний державний реєстр Міжнародних організацій, членом яких є Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/about-ukraine/international-organizations> fo-register

1	2	3	4	5	6	7	8
16	Європейська конференція цивільної авіації (ЄКЦА)	один раз на три роки	15.12.1999 р.	повномправний член	євро	22 818	немає
17	Європейська організація вищих органів фінансового контролю	один раз на три роки	червень 1999 р.	повномправний член	євро	1 498	немає
18	Європейська організація з безпеки аеронавігації ЄВРОКОН-ГРОЛЬ	4 рази на рік	01.05.2004 р.	повномправний член	євро	3756162,5	немає
19	Європейська організація супутникового зв'язку (Євтелсат)	один раз на рік	27.12.1993 р.	повномправний член	-	-	немає
20	Євроазіатське співробітництво національних метрологічних установ (СООМЕ Т)	щорічно		повномправний член	-	безкоштовно	немає
21	Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)	щорічно	14.07.1992 р.	повномправний член	-	-	немає
22	Комісія по захисту Чорного моря від забруднення Конвенції про захист Чорного моря від забруднення	двічі на рік	04.02.1994 р.	повномправний член	долар США	66000	немає
23	Комісія по збереженню морських живих ресурсів Антарктики (ККАМПР)	один раз на рік	04.02.1994р.	сторона Конвенції, повномправний член	австралійський долар	121962	немає
24	Міжнародна асоціація з контролю за якістью навіна (ІСТА)	раз в 3 роки	23.12.2009 р.	повномправний член	швейцарський франк	6 374	немає
25	Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	щорічні збори	27.05.2004 р.	повномправний член	-	-	-
26	Міжнародна гідрографічна організація (МГО)	один раз на п'ять років	20.05.1998 р.	повномправний член	євро	31875,84	немає
27	Міжнародна електротехнічна комісія (МЕК)	один раз на рік	01.01.1993 р.	повномправний член	швейцарський франк	58 500	немає
28	Міжнародна європейська інноваційна науково-технічна програма "EUREKA"	щоквартально		член організації	євро	18931,5	35250,33
29	Міжнародна комісія з наукових досліджень Середземного моря (МКНДС)	один раз на три роки	не визначено	повномправний член	євро	33 000	454 004
30	Міжнародна комісія по захисту ріки Дунай Конвенції про співробітництво по охороні та стагану використанню ріки Дунай	щорічно	13.03.2003р.	член Комісії	євро	54 253,65	немає
31	Міжнародна морська організація (ІМО)	один раз на два роки	28.03.1994 р.	повномправний член	англ. фунт стерлінгів	31 708	немає
32	Міжнародна організація виноградарства та винорства (МОВВ)	два раз на рік	09.10.1996 р.	членство приєднане в зв'язку із заборгованістю	євро	-	85 713
33	Міжнародна організація вищих органів фінансового контролю (ІНТОСАІ)	раз на три роки	листопад 1998 р.	повномправний член	євро	600	Немає
34	Міжнародна організація з міграції (МОМ)	один раз на рік	27.11.2001 р.	повномправний член	швейцарський франк	37 143	немає

1	2	3	4	5	6	7	8
35	Міжнародна організація з гучуру (МОЦ)	двічі на рік	28.10.1994р.	членство призулинене в зе язку із заборгованістю	англ.фунт стерлінгв	-	72 106
36	Міжнародна організація космічного зе язку (Інгерсутуніке)	один раз на рік	1997 р.	повноправний член	долар США	не передбачено	немає
37	Міжнародна організація кримінальної поліції (МОКП)	один раз на рік	04.11.1992р.	повноправний член	євро	20 778	немає
38	Міжнародна організація мобільного супутникового зе язку (МОМСЗ)	один раз на рік	1979 р.	повноправний член	долар США	не передбачено	немає
39	Міжнародна організація праці (МОП)	один раз на рік	30.04.1954 р.	повноправний член	швейцарсь- кий франк	631 303	2 848 247
40	Міжнародна організація стандартизації (МОС)	один раз на рік	01.01.1993 р.	повноправний член	швейцарсь- кий франк	66 552	немає
41	Міжнародна організація франкофонії (МОФ)	один раз на 2 роки	28 .09. 2006 р.	спостерігач	євро	10 250	немає
42	Міжнародна організація швейцарської авіації (ІКАО)	один раз на три роки	09.09.1992 р.	повноправний член	канадський долар, дол. США	54 632 31 489	немає
43	Міжнародна організація швейцарської оборони (МОЦО)	один раз на два роки	1998 р.	спостерігач	-	не передбачено	немає
44	Міжнародна рада арабського спорту	один раз на рік	1993р.	повноправний член	євро	7 600	немає
45	Міжнародна рада архівів	щороку	01.02.1956р.	член МРА за категорією «А»	євро	3 000	немає
46	Міжнародна рада по зерну (МРЗ)	двічі на рік	01.06.1998 р.	повноправний член	англ.фунт стерлінгв	32 604	немає
47	Міжнародна фінансова корпорація (МФК)	щорічні збори	18.10.1993 р.	повноправний член	-	-	немає
48	Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ)	один раз на рік	29.07.1957 р.	повноправний член	долар США, євро	134722 224082	немає
49	Міжнародне бюро виставок (МБВ)	двічі на рік	30.04.1960 р.	повноправний член	євро	1 908	немає
50	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	щорічні збори	03.09.1992 р.	повноправний член	-	-	немає
51	Міжнародний валютний фонд (МВФ)	щорічні збори	03.09.1992 р.	повноправний член	СПЗ	642 605 438,14	немає
52	Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ)	один раз на чотири роки	07.05.1947 р.	повноправний член	швейцарсь- кий франк	158 265	немає
53	Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин (УІПОВ)	двічі на рік	03.11.1995 р.	повноправний член	швейцарсь- кий франк	10728	2 555
54	Міжнародний транспортний форум (МТФ)	один раз на рік	29-31 травня 1996 р.	повноправний член	євро	11031,8	10034,02
55	Міжнародний центр наукової та технічної інформації (МЦНТІ)	один раз на рік	18.06.1993 р.	повноправний член	долар США	1 500	немає

1	2	3	4	5	6	7	8
56	Міжурядова організація міжнародних залізничних перевезень (ОІФ)	раз на 3 роки	05.06.2003 р.	повне членство	швейцарський франк	8 387,50	немає
57	Об'єднаний інститут ядерних досліджень (ОІЯД)	один раз на рік	15.02.1999 р.	повноправний член	долар США	1 993 500	43497,5
58	Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)	один раз на три роки	30.12.1992 р.	повноправний член	євро	473765,04	немає
59	Організація з рибальства в північно-західній частині Атлантичного океану (НАФО)	щорічно	08.07.1999 р.	повноправний член	канадський долар	41430,63	немає
60	Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ	один раз на рік	02.05.2006 р.	повноправний член	долар США	142846,38	немає
61	Організація Об'єднаних Націй (ООН)	один раз на рік	04.10.1945 р.	вдача-асоційовані повноправний член	долар США	8315954	134100000
62	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО)	один раз на два роки	12.05.1954 р.	повноправний член	долар США;	122144	немає
63	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО)	один раз на два роки	21.06.1985 р.	повноправний член	євро	140701	1 831 022
64	Організація по забороні хімічної зброї (ОЗХЗ)	один раз на рік	1998 р.	повноправний член	євро	58 312	немає
65	Організація співдружності залізниць (ОСЗ)	один раз на рік	05.06.1992 р.	повноправний член	швейцарський франк	263 428,31	немає
66	Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)	два рази на рік	01.05.1999 р.	повноправний член	євро	203 693	немає
67	Підготовка Комісії Організації Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань (ПК ОДВЗЯВ)	два рази на рік	2000 рік	повноправний член	долар США;	52593	немає
68	Постійна палата третейського суду	один раз на рік	1962 р.	повноправний член	євро	39661	немає
69	Продовольча та сільськогосподарська організація Організації Об'єднаних Націй (ФАО)	раз на два роки	29.11.2003 р.	повноправний член	долар США;	5 395	немає
70	Рада Європи (РЕ)	два рази на рік	09.11.1995 р.	повноправний член	євро	218261,56	164274,82
71	Світова асоціація автомобільних магістралей (ВІААС)	один раз на чотири роки	1995 р.	асоційований член	євро	167811,16	110224,67
72	Світова організація горілець (СОТ)	8-10 разів на рік	10.04.2008 р.	член	євро	4097961,8	немає
73	Центральнаєвропейська іншатила (ЦЕІ)	раз на рік	1996 р.	повноправний учасник	швейцарський франк	-	немає
74	Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР)	щорічні збори	17.06.1997 р.	повноправний член	долар США	19 800	немає
					ЄОПЗ	-	17 738 981

КІЛЬКІСТЬ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ООН*

Рік	Кількість держав-членів ООН, од.
1945	51
1950	60
1955	76
1960	99
1965	117
1970	127
1975	144
1980	154
1985	159
1990	159
1995	185
2000	189
2005	191
2010	192
01.09.2012	193 ¹

* *Укладено на основі:* Рост численности членов ООН с 1945 года [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/members/growth.shtml>

¹ Станом на 01.02.2012 р. членами ООН не є два суб'єкти міжнародних відносин: теократична монархія Ватикан — притримується статусу позаблоковості; республіка Косово — перебуває під опікою миротворчої місії ООН.

Претендентом на звання 194 члена ООН є Палестинські Території: держава була утворена в результаті Норвезьких мирних угод 1993 р.; в 2011 р. стала членом ЮНЕСКО; отримала визнання 122 держав світу; не визнається як суб'єкт міжнародних відносин США, Великою Британією, які є постійними членами Ради Безпеки ООН.

**ВНЕСКИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ
У РЕГУЛЯРНИЙ БЮДЖЕТ ООН, 2012***

№ за пор.	Назва держави	Кількість населення, млн. осіб	Бюджет держави (доходи), млн. дол. США	Частка внеску держави в бюджеті ООН ² , %	Сума внесків у бюджет ООН, дол. США
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1	Австралія	22,81	468 300,0	1,9333	49 972 511
2	Австрія	8,42	204 000,0	0,851	22 000 314
3	Азербайджан	9,11	7 784,0	0,015	387 785
4	Албанія	2,83	3 405,0	0,010	258 523
5	Алжир	37,10	87 740,0	0,128	3 309 096
6	Ангола	19,62	42 860,0	0,010	258 523
7	Андорра	0,09	872,0	0,007	180 966
8	Антигуа і Барбуда	0,09	229,5	0,002	51 705
9	Аргентина	40,12	109 100,0	0,287	7 419 612
10	Вірменія	3,27	2 160,0	0,005	129 262
11	Афганістан	24,49	1 580,0	0,004	103 409
12	Багамські Острови	0,35	1 500,0	0,018	465 342
13	Бангладеш	1,23	12 670,0	0,010	258 523
14	Барбадос	0,28	1 250,0	0,008	206 819
15	Бахрейн		7 930,0	0,039	1 008 240
16	Білорусія	9,47	19 190,0	0,042	1 085 797
17	Беліз	0,32	400,0	0,001	25 852
18	Бельгія	10,84	253 300,0	1,075	27 791 231

* Укладено на основі: Начисление взносов государствам-членам в регулярный бюджет ООН в 2012 году [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/aboutun/finance/members.shtml>; List of countries by population [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_population_in_2011; Budget of the world [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2056.html>;

² Частка внеску держави в бюджеті ООН визначається на основі величини валового національного продукту держави та коректується у відповідності до показників: зовнішньої заборгованості держави, рівня доходів на душу населення в державі. Розмір частки складає від 0,001% до 22,000 % (для найменш розвинутих держав максимальний показник не перевищує 0,010%) та переглядається кожні три роки.

Продовження дод. В.2

1	2	3	4	5	6
19	Бенін	9,10	1 381,0	0,003	77 557
20	Болгарія	7,36	19 110,0	0,038	982 388
21	Болівія	10,43	10 290,0	0,007	180 966
22	Боснія та Герцеговина	3,84	8 542,0	0,014	361 932
23	Ботсвана	2,03	5 134,0	0,018	465 342
24	Бразилія	192,38	1 005 000,0	1,611	41 648 068
25	Бруней	0,42	5 565,0	0,028	723 865
26	Буркіна	15,73	2 280,0	0,003	77 557
27	Бурунді	8,58	420,8	0,001	25 852
28	Бутан	0,71	675,3	0,001	25 852
29	Македонія	2,06	6 867,0	0,007	180 966
30	Вануата	0,23	78,7	0,001	25 852
31	Угорщина	10,72	73 740,0	0,291	7 523 022
32	Венесуела	26,84	88 620,0	0,314	8 117 625
33	В'єтнам	87,84	33 500,0	0,033	853 126
34	Габон	1,53	5 738,0	0,014	361 932
35	Гаїті	10,10	1 485,0	0,003	77 557
36	Гайана	0,78	633,6	0,001	25 852
37	Гамбія	1,78	184,9	0,001	25 852
38	Гана	24,23	7 358,0	0,006	155 114
39	Гватемала	14,71	5 421,0	0,028	723 865
40	Гвінея	10,22	1 121,0	0,002	51 705
41	Гвінея-Бісау	1,52	176,2	0,001	25 852
42	Німеччина	81,77	1 582 000,0	8,018	207 283 806
43	Гондурас	8,30	3 011,0	0,008	206 819
44	Гренада	0,11	175,3	0,001	25 852
45	Греція	10,79	124 500,0	0,691	17 863 945
46	Грузія	4,47	3 880,0	0,006	155 114
47	Данія	5,58	184 000,0	0,736	19 027 299
48	Демократична Республіка Конго	67,76	4 274,0	0,003	77 557
49	Джібуті	0,91	547,0	0,001	25 852
50	Домініка	0,07	148,1	0,001	25 852
51	Домініканська Республіка	9,38	8 072,0	0,042	1 085 797
52	Єгипет	81,45	44 730,0	0,094	2 430 117
53	Замбія	13,05	3 613,0	0,004	103 409
54	Зімбабве	12,75	–	0,003	77 557

1	2	3	4	5	6
55	Ізраїль	7,84	68 290,0	0,384	9 927 286
56	Індія	1210,19	218 700,0	0,534	13 805 133
57	Індонезія	237,64	134 300,0	0,238	6 152 849
58	Йорданія	6,26	6 249,0	0,014	361 932
59	Ірак	32,11	69 200,0	0,020	517 046
60	Іран	76,04	130 600,0	0,233	6 023 588
61	Ірландія	4,58	79 070,0	0,498	12 874 449
62	Ісландія	0,32	6 077,0	0,042	1 085 797
63	Іспанія	46,20	561 600,0	3,177	82 132 783
64	Італія	60,76	1 041 000,0	4,999	129 235 688
65	Ємен	23,83	5 507,0	0,010	258 523
66	Кабо-Верде	0,49	649,1	0,001	25 852
67	Казахстан	16,67	38 650,0	0,076	1 964 775
68	Камбоджа	13,40	1 696,0	0,003	77 557
69	Камерун	19,41	4 630,0	0,011	284 375
70	Канада	34,61	677 600,0	3,207	82 908 352
71	Катар	1,70	68 790,0	0,135	3 490 062
72	Кенія	38,61	7 038,0	0,012	310 228
73	Кіпр	0,84	10 740,0	0,046	1 189 206
74	Кірібаті	0,10	55,52	0,001	25 852
75	Китай	1339,73	1 555 000,0	3,189	82 443 010
76	Колумбія	46,35	84 930,0	0,144	3 722 732
77	Комори	0,75	133,0	0,001	25 852
78	Конго	4,14	3 850,0	0,003	77 557
79	Північна Корея	24,05	3 200,0	0,007	180 966
80	Коста-Ріка	4,30	6 047,0	0,034	878 979
81	Кот-д'Івуар	21,40	3 912,0	0,010	258 523
82	Куба	11,24	43 120,0	0,071	1 835 514
83	Кувейт	2,82	98 230,0	0,263	6 799 157
84	Киргизстан	5,48	1 316,0	0,001	25 852
85	Лаос	6,35	1 365,0	0,001	25 852
86	Латвія	2,07	9 669,0	0,038	982 388
87	Лесото	2,19	1 233,0	0,001	25 852
88	Ліберія	3,48	420,5	0,001	25 852
89	Ліван	4,26	8 572,0	0,033	853 126
90	Лівія	6,42	13 720,0	0,129	3 334 948
91	Литва	3,20	14 090,0	0,065	1 680 400
92	Ліхтенштейн	0,04	943,0	0,009	232 671
93	Люксембург	0,51	24 910,0	0,090	2 326 708

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
94	Маврікій	1,28	2 367,0	0,011	284 375
95	Мавританія	3,34	1 409,0	0,001	25 852
96	Мадагаскар	20,70	1 649,0	0,003	77 557
97	Малаві	13,01	1 761,0	0,001	25 852
98	Малайзія	28,33	56 020,0	0,253	6 540 634
99	Малі	14,52	2 152,0	0,003	77 557
100	Мальдівські Острови	0,32	476,0	0,001	25 852
101	Мальта	0,42	3 521,0	0,017	439 489
102	Марокко	32,45	26 000,0	0,058	1 499 434
103	Маршалові Острови	0,05	123,3	0,001	25 852
104	Мексика	112,34	266 300,0	2,356	60 908 038
105	Мікронезія	0,10	166,0	0,001	25 852
106	Мозамбік	23,05	3 342,0	0,003	77 557
107	Монако	0,04	1 007,0	0,003	77 557
108	Монголія	2,74	3 777,0	0,002	51 705
109	М'янма	48,34	10 980,0	0,006	155 114
110	Намібія	2,32	3 959,0	0,008	206 819
111	Науру	0,01	15,5	0,001	25 852
112	Непал	26,61	3 900,0	0,006	155 114
113	Нігер	15,73	864,0	0,002	51 705
114	Нігерія	162,47	24 540,0	0,078	2 016 480
115	Нідерланди	16,73	392 100,0	1,855	47 956 031
116	Нікарагуа	5,82	2 251,0	0,003	77 557
117	Нова Зеландія	4,44	61 940,0	0,273	7 057 680
118	Норвегія	4,99	283 800,0	0,871	22 517 360
119	Танзанія	43,19	4 949,0	0,008	206 819
120	Об'єднані Арабські Емірати	8,26	120 800,0	0,391	10 108 253
121	Оман	2,77	23 750,0	0,086	2 223 299
122	Пакистан	178,52	26 300,0	0,082	2 119 889
123	Палау	0,02	114,8	0,001	25 852
124	Панама	3,41	8 000,0	0,022	568 751
125	Папуа-Нова Гвінея	7,01	4 191,0	0,002	51 705
126	Парагвай	6,34	4 551,0	0,007	180 966
127	Перу	29,80	49 490,0	0,090	2 326 708
128	Польща	38,09	96 440,0	0,828	21 405 711

1	2	3	4	5	6
129	Португалія	10,56	108 700,0	0,511	13 210 529
130	Південна Корея	48,58	267 900,0	2,260	58 426 216
131	Молдова	3,56	2 676,0	0,002	51 705
132	Росія	142,91	382 800,0	1,602	41 415 397
133	Руанда	10,72	1 559,0	0,001	25 852
134	Румунія	21,47	59 040,0	0,177	4 575 859
135	Сальвадор	6,23	4 376,0	0,019	491 194
136	Самоа		216,5	0,001	25 852
137	Сан-Маріно	0,03	882,1	0,003	77 557
138	Сан-Томе і Принсіпі	0,17	44,6	0,001	25 852
139	Саудівська Аравія	27,14	293 100,0	0,830	21 457 416
140	Свазіленд	1,20	1 041,0	0,003	77 557
141	Сейшельські Острови	0,09	399,7	0,002	51 705
142	Сенегал	12,86	3 353,0	0,006	155 114
143	Сент-Вінсент і Гренадіни	0,10	185,2	0,001	25 852
144	Сент-Кітс і Невіс	0,05	222,2	0,001	25 852
145	Сент-Люсія	0,17	320,9	0,001	25 852
146	Сербія	7,12	17 57	0,037	956 535
147	Сінгапур	5,87	39 330,0	0,335	8 660 523
148	Сирія	21,41	13 470,0	0,025	646 308
149	Словаччина	5,45	34 760,0	0,142	3 671 028
150	Словенія	20,06	21 530,0	0,103	2 661 788
151	Велика Британія	62,30	1 015 000,0	6,604	170 728 642
152	США	312,91	2 264 000,0	22,000	568 750 776
153	Соломонові Острови	0,54	241,9	0,001	25 852
154	Сомалі	9,56	–	0,001	25 852
155	Судан	30,89	9 263,0	0,010	258 523
156	Сурінам	0,53	392,6	0,003	77 557
157	Сьєрра-Леоне	6,00	414,0	0,001	25 852
158	Таджикистан	7,62	1 739,0	0,002	51 705
159	Таїланд	65,93	65 210,0	0,209	5 403 132
160	Тімор-Лешті	1,07	1 200,0	0,001	25 852
161	Того	5,75	791,9	0,001	25 852
162	Тонга	0,10	109,5	0,001	25 852

1	2	3	4	5	6
163	Тринідад і Тобаго	1,32	7 548,0	0,044	1 137 502
164	Тувалу		21,5	0,001	25 852
165	Туніс	10,67	10 390,0	0,030	775 569
166	Туркменістан	5,11	4 175,0	0,026	672 160
167	Туреччина	73,72	176 800,0	0,617	15 950 874
168	Уганда	32,94	2 393,0	0,006	155 114
169	Узбекистан	28,00	14 970,0	0,010	258 523
170	Україна	45,66	43 790,0	0,087	2 249 151
171	Уругвай	3,20	14 020,0	0,027	698 012
172	Фіджі	0,87	915,9	0,004	103 409
173	Філіппіни	94,01	31 990,0	0,090	2 326 708
174	Фінляндія	5,40	141 700,0	0,566	14 632 406
175	Франція	65,35	1 383 000,0	3,123	158 293 682
176	Хорватія	4,29	22 860,0	0,097	2 507 674
177	Центрально-африканська Республіка	4,49	355,9	0,001	25 852
178	Чад		2 836,0	0,002	51 705
179	Чорногорія	0,61	1 700,0	0,004	103 409
180	Чехія	10,56	87 250,0	0,349	9 022 456
181	Чілі	17,25	57 640,0	0,236	6 101 145
182	Швейцарія	7,87	222 000,0	1,130	29 213 108
183	Швеція	9,48	293 000,0	1,064	27 506 856
184	Шрі-Ланка	20,65		0,019	491 194
185	Еквадор	14,48	18 600,0	0,040	1 034 092
186	Екваторіальна Гвінея	0,72	9 603,0	0,008	206 819
187	Ерitreя	5,42	721,7	0,001	25 852
188	Естонія	1,34	8 645,0	0,040	1 034 092
189	Ефіопія	82,10	4 645,0	0,008	206 819
190	Південна Африка	50,59	104 700,0	0,385	9 953 139
191	Ямайка	2,71	3 982,0	0,014	361 932
192	Японія	127,73	1 984 000,0	12,530	323 929 419
193	Південний Судан	8,26	–	–	–

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ООН: КОШТОРИС*

Абревіатура миротворчої операції під егідою ООН	Витрати на проведення (01.07.2011 р. –30.06.2012 р.), <i>дол. США</i>
МООНРЗС	63 219 300
МООНСГ	793 517 100
МООНСДРК	1 489 390 500
ЮНАМИД	1 689 305 500
СООННР	50 526 100
ВСООНК	58 204 247
ВСООНЛ	545 470 600
ЮНИСФА	175 500 000
МООНК	44 914 800

Довідка: *МООНРЗС* – місія ООН з проведення референдуму в Західній Сахарі; *МООНСГ* – місія ООН з стабілізації в Гаїті; *МООНСДРК* – місія ООН з стабілізації в Демократичній Республіці Конго; *ЮНАМИД* – змішана місія ООН та Африканського Союзу в Дарфурі; *СООННР* – сили ООН за спостереженням за роз'єднанням; *ВСООНК* – збройні сили ООН з підтримання миру на Кіпрі; *ВСООНЛ* – всесвітні сили ООН в Лівані; *ЮНИСФА* – тимчасові сили ООН з гарантування безпеки в Абї; *МООНК* – місія ООН з справ тимчасової адміністрації в Косово.

* *Укладено на основі:* Утвержденные ресурсы на операции по поддержанию мира на период с 1 июля 2010 года по 30 июня 2011 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N12/206/39/PDF/N1220639.pdf?OpenElement>

РАНЖУВАННЯ ДЕРЖАВ СВИТУ ЗА ВІЙСЬКОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ, 2012 р.*

Ранг країни	Назва країни	Військові дієвої служби, осіб	Військові запаса, осіб	Загальна кількість наземної зброї, од.	Танк, од.	БТР, од.	Літальні транспортні засоби, од.	Загальна кількість літаків, од.	Тешкопери, од.	Аеропорти, од.	Загальна кількість кораблів МВФ, од.	Порти і термінали, од.	Авіацепп, од.	Підводні човни, од.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	США	1 477 896	1 458 500	56 269	9 573	26 653	267 247	18234	6 417	15097	2 384	21	11	71
2	Росія	1 200 000	754 000	91 715	22 950	24 900	12 000	2 749	588	1 213	233	7	1	48
3	Китай	2 285 000	800 000	47 575	7 500	7 700	55 850	5 176	632	502	972	8	1	63
4	Індія	1 325 000	1 747 000	75 191	5 000	3 000	70 000	2 462	848	352	175	7	1	15
5	Велика Британія	224 500	187 130	11 630	420	4 347	16 011	1 663	606	505	99	10	1	11
6	Туреччина	612 900	429 000	69 774	4 246	6 592	24 906	1 940	874	99	265	8	0	16
7	Південна Корея	653 000	3 200 000	13 361	2 429	2 820	8 660	1 568	787	116	170	5	0	14
8	Франція	362 485	419 000	10 621	406	8 468	13 748	1 757	810	475	289	7	1	10
9	Японія	239 430	57 899	5 220	902	731	5 000	1 953	690	176	110	10	0	16
10	Ізраїль	187 000	565 000	12 552	3230	6 278	7 684	1 964	689	48	64	4	0	3
11	Бразилія	371 199	1 340 000	8 469	469	1 504	9 538	817	250	4 072	106	11	1	5
12	Іран	545 000	650 000	12 393	1 793	1 560	12 000	1 030	357	319	261	3	0	19

* Укладено на основі: Global fire power [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalfirepower.com>

Продовження дод. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
13	Німеччина	148 996	355 000	4 539	408	1 794	10 400	783	433	549	90	9	0	4
14	Тайвань	290 000	1 675 000	14 750	2 005	2 050	6 000	837	302	41	118	4	0	4
15	Пакистан	617 000	515 500	16 461	2 640	4 620	11 500	1 414	535	148	11	2	0	5
16	Єгипет	468 500	479 000	51 965	3 980	8 745	57 235	884	306	86	221	7	0	4
17	Італія	293 202	41 867	12 185	320	7 739	6 552	1 004	4350	132	180	8	2	6
18	Індонезія	438 410	400 000	1 577	335	691	1 101	510	168	684	136	9	0	2
19	Тайланд	305 860	245 000	4 392	542	1 005	4 600	913	443	105	164	5	1	0
20	Україна	159 000	1 000 000	20 780	4 639	6 769	9 500	1 003	337	425	70	6	0	1
21	Польща	100 000	20 000	7 259	1 119	2 123	12 357	555	330	129	80	4	0	5
22	Північна Корея	1 106 000	8 200 000	20 692	5 410	2 582	8 000	1 650	338	79	708	8	0	58
23	Філіппіни	120 000	130 000	2 379	41	559	8 438	289	159	254	120	6	0	0
24	Австралія	59 023	44 016	3 759	59	1 861	12 495	379	104	465	54	19	0	6
25	Канада	68 250	47 081	5 481	201	2 614	10 727	544	201	1 404	33	9	0	4
26	Саудівська Аравія	233 500	25 000	8 574	1 305	4 240	15 100	1 200	314	217	77	4	0	0
27	Малайзія	124 000	640 199	2 465	74	977	3 200	258	103	118	65	5	0	2
28	Швеція	25 000	60 988	2 809	280	1 519	3 000	318	49	249	387	9	0	5
29	Іспанія	177 000	377 800	3 241	415	1 797	3 480	716	280	154	95	9	2	4
30	Мексика	259 770	300 000	4 286	0	1 016	16 849	431	163	1 819	189	6	0	0
31	Південна Африка	74 000	0	7 186	250	6 039	4 840	231	91	578	53	5	0	3
32	Аргентина	100 000	450 000	4 732	257	981	5 021	404	94	1 141	42	8	0	3
33	Греція	177 600	280 000	44 501	1 263	2 671	11 331	741	254	81	133	5	0	8
34	Швейцарія	134 886	77 000	3 552	224	2 604	2 000	226	47	65	0	1	0	0
35	Сирія	304 000	450 500	25 406	4 950	6 610	8 000	830	208	104	19	3	0	0
36	Ірак	276 600	342 212	5 344	295	2 695	9 028	1 139	266	104	15	3	0	0
37	Фінляндія	34 700	357 000	6 571	100	1 233	2 043	256	47	148	178	6	0	0
38	Алжир	435 000	290 000	5 134	1 105	2 663	550	440	191	143	41	9	0	4
39	Лівія	119 000	195 000	6 844	530	2 840	3 500	480	106	137	21	4	0	2

Закінчення дод. Г.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
40	Норвегія	26 200	56 200	2 164	52	1 171	2 400	136	66	98	70	6	0	6
41	Сінгапур	72 000	300 000	8 001	523	3 042	2 156	422	100	8	47	1	0	6
42	Данія	22 000	63 000	2 004	57	571	2 552	202	64	92	74	7	0	0
43	Йорданія	100 700	65 000	12 212	1 220	2 465	6 019	711	138	18	26	1	0	0
44	Ефіопія	182 500	0	3 098	1 679	589	1 200	703	62	61	0	0	0	0
45	Чилі	86 000	0	2 674	228	1 110	2 148	315	87	366	68	7	0	4
46	Португалія	44 900	210 930	1 646	137	600	1 478	404	208	65	47	4	0	2
47	Венесуела	155 000	787 000	2 084	290	734	5 531	306	96	409	50	4	0	0
48	Ємен	401 000	450 000	7 968	1 391	2 894	3 600	350	94	55	65	3	0	0
49	Бельгія	44 500	100 500	1 042	40	302	2 420	198	34	43	20	4	0	0
50	Грузія	37 000	140 000	3 628	200	878	210	654	476	22	9	2	0	0
51	Афганістан	180 000	0	10143	625	7 763	20 425	112	83	53	0	0	0	0
52	Ліван	60 000	0	5 785	410	1 291	5 050	92	62	7	50	2	0	0
53	Кувейт	14 500	0	1 717	368	932	1 014	127	44	7	36	5	0	0
54	Непал	105 500	40 000	1 865	0	475	2 520	40	30	47	0	0	0	0
55	Катар	11 800	0	760	92	314	300	92	48	6	86	3	0	0

**РОЗПОДІЛ КОШТІВ У ВІДСОТКАХ МІЖ КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ
НАТО, 2010/2011 р.***

Назва країни	Цивільний бюджет	Військовий бюджет	Інвестиції у гарантування програм безпеки НАТО
Кількість країн	28	28	28
Албанія	0,763	0,0763	0,0763
Бельгія	2,1413	2,2904	2,2904
Болгарія	0,3055	0,3055	0,3055
Канада	5,9532	5,5000	5,5000
Хорватія	0,2686	0,2686	0,2686
Чехія	0,9010	0,9010	0,9010
Данія	1,2619	1,5020	1,5020
Естонія	0,1014	0,1014	0,1014
Франція	11,9201	11,6200	11,6200
Німеччина	14,8411	15,5360	15,5360
Греція	0,8000	0,8000	1,1029
Угорщина	0,6850	0,6850	0,6850
Ісландія	0,0658	0,00658	0,0450
Італія	8,5000	8,6467	9,0189
Латвія	0,1367	0,1367	0,1367
Литва	0,2048	0,2048	0,2048
Люксембург	0,1534	0,1534	0,1534
Нідерланди	3,3171	3,3516	3,3516
Норвегія	1,4282	1,5180	1,5180
Польща	2,3284	2,3284	2,3284
Португалія	0,9000	0,7500	0,7500
Румунія	0,9651	0,9651	0,9651
Словаччина	0,4068	0,4068	0,4068
Словенія	0,2376	0,2376	0,2376
Іспанія	4,6195	4,5595	4,5595
Туреччина	3,1374	3,1374	3,1374
Велика Британія	12,5944	11,5478	11,5478
США	21,7394	22,4042	21,7499
Всього	100,0000	100,0000	100,0000

* Джерело: Paying for NATO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67655.htm

ДИНАМІКА БОРГОВИХ ПОТОКІВ ЗА РЕГІОНАМИ СВІТУ*

Боргові потоки	Роки										2010
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	<i>млрд. дол. США</i>										
	Країни, що розвиваються										
Загальний обсяг боргового потоку	47,1	5,1	82,5	101,9	137,7	191,2	466,1	264,4	166,2	495,2	
Кредити СБ	7,4	-0,5	-2,6	2,4	2,6	-0,3	5,2	7,2	18,3	22,4	
Кредити МВФ	19,5	14,2	2,4	-14,7	-40,2	-26,7	-5,1	10,8	26,8	13,8	
	Східна Азія та Океанія										
Загальний обсяг боргового потоку	30,9	-13,6	6,6	37,3	40,9	30,7	67,6	4,9	69,2	178,9	
Кредити СБ	0,9	-1,7	-1,5	-1,9	-0,6	-0,4	-0,3	1,2	2,2	2,7	
Кредити МВФ	-2,5	02,7	-0,5	-1,6	-1,6	-8,5	0,0	0,0	0,1	0,0	
	Європа і Центральна Азія										
Загальний обсяг боргового потоку	6,7	21,0	57,3	59,7	76,6	142,2	260,9	166,0	11,7	87,4	
Кредити СБ	2,0	1,0	-0,3	1,0	-0,7	0,2	0,2	0,7	3,0	3,5	
Кредити МВФ	6,1	4,8	-2,0	-5,9	-9,8	-5,8	-5,0	7,0	20,5	9,4	

* Укладено на основі: Global Development Finance : External Debt of Developing Countries, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://data.worldbank.org/sites/default/files/gdf_2012.pdf

Закінчення дод. Е.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
			Латинська Америка і Карибські країни								
Загальний обсяг боргового потоку	11,9	-4,2	13,5	-8,4	8,1	-14,3	69,0	61,6	53,8	164,7	
Кредити СБ	1,3	-0,6	-0,4	-1,0	-0,7	-3,4	-0,1	2,4	6,6	8,3	
Кредити МВФ	15,6	11,9	5,6	-6,3	-27,6	-12,1	0,0	0,0	0,4	1,3	
			Близький Схід і Північна Африка								
Загальний обсяг боргового потоку	0,5	2,7	3,4	2,5	0,2	-13,7	4,1	-8,6	1,9	3,5	
Кредити СБ	-0,1	-0,3	-0,3	-0,6	0,0	-0,8	1,0	-0,3	0,9	0,8	
Кредити МВФ	-0,1	-0,3	-0,6	-0,5	-0,7	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	
			Південна Азія								
Загальний обсяг боргового потоку	-0,9	-0,4	1,0	4,4	5,0	40,6	49,5	29,6	26,3	44,2	
Кредити СБ	1,5	-1,0	-2,3	2,3	2,3	2,0	2,0	1,4	2,4	3,3	
Кредити МВФ	0,3	0,1	-0,1	-0,3	0,0	-0,1	-0,1	3,2	3,6	2,0	
			Африканська Субсахара								
Загальний обсяг боргового потоку	0,0	2,7	1,4	2,3	-0,9	-1,7	2,8	4,9	9,8	13,0	
Кредити СБ	1,8	2,2	2,2	2,5	2,4	2,2	2,4	1,9	3,1	4,0	
Кредити МВФ	0,1	0,5	0,0	-0,1	-0,4	-0,1	0,1	0,7	2,2	1,2	

ЗОВНІШНІЙ БОРГ ДЕРЖАВ СВІТУ, 2010 р.*

Назва держави	Обсяг зовнішнього боргу, млн. дол. США	Назва держави	Обсяг зовнішнього боргу, млн. дол. США
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Афганістан	2 297	Коморські Острови	485
Албанія	4 736	Демократична Республіка Конго	5 774
Алжир	5 276	Республіка Конго	3 781
Ангола	18 562	Коста-Ріка	8 849
Аргентина	127 849	Кот-д'Івуар	11 430
Вірменія	6 103	Джибуті	751
Азербайджан	6 974	Домініка	267
Бангладеш	24 963	Домініканська Республіка	13 045
Білорусь	25 726	Еквадор	14 815
Беліз	1 045	Єгипет	34 844
Бенін	1 221	Сальвадор	11 069
Бутан	898	Еритрея	1 010
Болівія	5 267	Ефіопія	7 147
Боснія і Герцеговина	8 457	Фіджі	452
Ботсвана	1 709	Габон	2 331
Бразилія	346 978	Гамбія	470
Болгарія	48 077	Грузія	9 238
Буркіна-Фасо	2 053	Гана	8 368
Бурунді	537	Гренада	576
Камбоджа	4 676	Гватемала	14 340
Камерун	2 964	Гвінея	2 923
Кабо-Верде	857	Гвінея-Бісау	1 095
Центральноафриканська Республіка	385	Гайана	1 354
Чад	1 733	Гаїті	492
Чілі	86 349	Гондурас	4 168
Китай	548 551	Індія	290 282
Колумбія	63 064	Індонезія	179 064

* Джерело: Global Development Finance : External Debt of Developing Countries, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://data.worldbank.org/sites/default/files/gdf_2012.pdf

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Іран	12 570	Румунія	121 505
Ямайка	13 865	Росія	384 740
Йорданія	7 822	Руанда	795
Казахстан	118 723	Самоа	308
Кенія	8 400	Сан Томе і Принсіпі	170
Косово	342	Сенегал	3 677
Киргизія	3 984	Сербія	32 222
Лаос	5 559	Сейшельські Острови	1 510
Латвія	39 555	Сьєрра-Леоне	778
Ліван	24 293	Соломонові Острови	215
Лесото	726	Сомалі	2 942
Ліберія	228	Південна Африка	45 165
Литва	29 602	Шрі-Ланка	20 452
Македонія	5 804	Сент-Кітс і Невіс	203
Мадагаскар	2 295	Сент-Люсія	464
Малаві	922	Сент-Вінсент і Гренадіни	261
Малайзія	81 497	Судан	21 846
Мальдівські Острови	1 229	Свазіленд	616
Малі	2 326	Сирія	4 729
Мавританія	2 461	Таджикистан	2 955
Маврикій	1 076	Танзанія	8 664
Мексика	200 081	Таїланд	71 263
Молдова	4 615	Того	1 728
Монголія	2 444	Тонга	144
Чорногорія	1 554	Туніс	21 584
Марокко	25 403	Туреччина	293 872
Мозамбік	4 124	Туркменістан	422
М'янма	6 352	Уганда	2 994
Непал	3 702	Україна	117 128
Нікарагуа	4 786	Уругвай	11 347
Нігер	1 127	Узбекистан	7 404
Нігерія	7 883	Вануату	148
Пакистан	56 773	Венесуела	55 572
Панама	11 412	В'єтнам	35 139
Папуа Нова Гвінея	5 822	Ємен	6 324
Парагвай	4 938	Замбія	3 689
Перу	36 271	Зімбабве	5 016
Філіппіни	72 337		

Навчально-методичне видання

Іван Ілліч Ровенчак
Любов Іванівна Котик

Міжнародні політичні, військові та економічні організації:
навчально-методичний посібник

Підготовлено до друку 01.11.2012 формат 60x84/16
Умовн. друк. арк. 8,2.
Наклад 100 прим.

Львівський національний університет
імені Івана Фрака
вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000

СВІДОЦТВО
про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 13.12.2007 р.